

KESKON VUOSIRAPORTTI
KESTÄVÄ KEHITYS

KESTÄVÄ KEHITYS

Keskon vuosiraportti 2019 koostuu neljästä osiosta. Tässä osiossa kuvataan kestävä kehityksen kohokohtia, vastuullisuusohjelman tavoitteita ja saavutuksia sekä esitetään GRI-standardien mukaiset vastuullisuuden tunnusluvut.

Vastuullisuusohjelma on kokonaisuudessaan verkkosivuillamme.

Seuraavat symbolit ohjaavat lisätietoihin joko tässä raportissa tai verkkosivuillamme:

 [Lue lisää tästä vuosiraportista](#)

 [Lue lisää verkkosivuiltamme](#)

Kohokohdat 2019	3	VASTUULLISUUSTEEMAT	5	KESTÄVÄN KEHITYKSEN JOHTAMISTAPA JA RAPORTOINTI	63
Vastuullisuusstrategia 2018–2022	4	Yhteiskunta	6	Sidosryhmät ja vuorovaikutus	64
		Valikoimat ja hankinta	14	Johtamistapa	67
		Ilmasto ja ympäristö	30	Raportointiperiaatteet	70
		Työyhteisö	48	GRI-indeksi	71
				Riippumattoman varmentajan varmennusraportti	79

KOHOKOHDAT 2019

Edistysaskelia vastuullisuus-työssämme:

UUSI ENERGIAN-KIERRÄTYSJÄRJESTELMÄ MULLISTAA ENERGIATALOUDEN

K-ruokakaupoille kehitettiin uusi energiakierrätysmalli, jonka avulla lämmönkulutus pienenee parhaimmillaan 95 prosenttia ja K-ruokakaupasta tulee energian osalta lähes hiilineutraali. Motiva palkitsi järjestelmän Vuoden Energianerokas 2019 -tunnustuksella.

K-OSTOKSET AVUKSI VASTUULLISIIN VALINTOIHIIN

Datapohjaisen K-Ostokset-palvelun avulla haluamme auttaa asiakkaitamme ymmärtämään ostostensa vaikutuksia. Ostosten kotimaisuustason seurannan lisäksi rakensimme palveluun hiilijalanjälkimittarin, joka antaa tuoteryhmätasosta tietoa asiakkaan ostoskorin hiilijalanjäljestä. K-Ostoksilla on jo yli 100 000 käyttäjää.

RAKENSIMME VALTAKUNNALLISEN K-LATAUS-VERKOSTON KAUPPOJEMME YHTEYTEEN

Sähköautojen yleistymisen kannalta keskeistä on, että latausverkosto on tarpeeksi kattava. Sähköautojen latausverkostomme K-Lataus tarjoaa latauksen helposti arjen kauppareissun yhteydessä. K-Lataus nousi vuoden 2019 aikana Suomen suurimmaksi pikalatausverkostoksi.

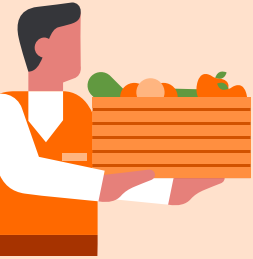
KESÄPÄIVÄKOTI MAHDOLLISTI SIIRTOTYÖLÄIS- PERHEIDEN YHDESSÄOLON

Haluamme kantaa vahvemmin vastuuta globaalissa hankintaketjussamme työskentelevien hyvinvoinnista. Avasimme yhdessä lasten oikeuksia ajavan CCR CSR -järjestön kanssa kesäpäiväkodin Kiinan Ningbossa sijaitsevan, Onniselle ja K-Rautoihin työmaavälisillä toimittavan tehtaan yhteyteen.

Tätä kehitämme:

HIILINEUTRAALI K 2025

Keväällä 2019 Keskon hallitus nosti vastuullisuuden ja ilmastonmuutoksen hillitsemisen Keskon strategian painopisteisiin. Aloimme valmistella K-ryhmän ilmasto-ohjelmaa ja helmikuussa 2020 asetimme tavoitteeksemme olla Hiilineutraali K vuonna 2025.

KESTÄVÄT TUOTTEET

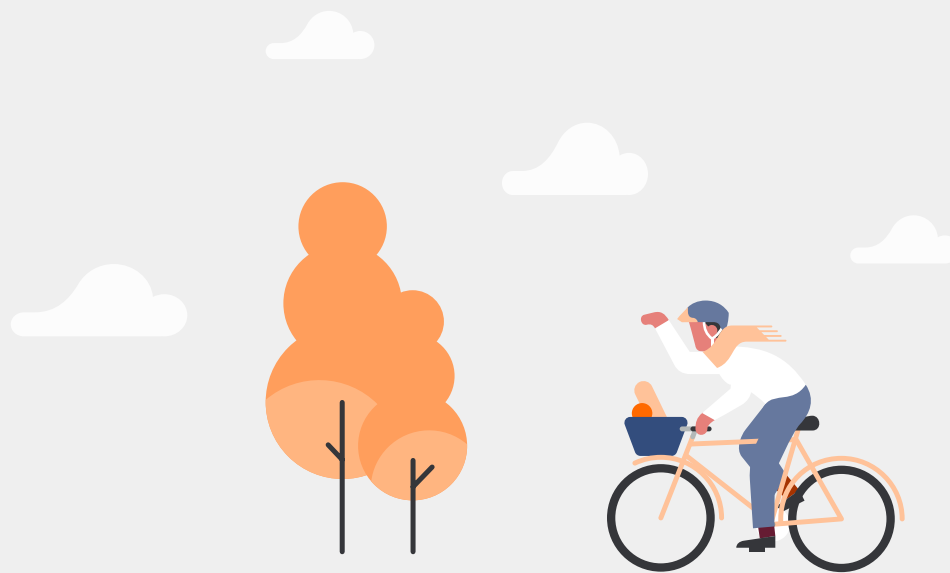
Vuonna 2019 aloitimme laajan työn, jonka tarkoituksena on tunnistaa toimialakohtaisesti ilmaston kannalta kestävät tuotteet. Määrittelimme kestäviksi sellaiset tuotteet, joiden ilmastovaikutus on verrokkituotetta merkittävästi pienempi tai joilla on merkitystä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa.

VASTUULLISUUSSTRATEGIA 2018–2022

Vastuullisuustyömme keskittyy entistä enemmän asiakkaisiimme. Haluamme mahdollistaa asiakkaillemme kestävän elämäntavan – oli kyseessä arjen ruokailu, liikkuminen tai asuminen.

Keväällä 2019 Keskon hallitus nosti vastuullisuuden ja ilmastonmuutoksen hillitsemisen Keskon strategian painopisteisiin.

VISIO	MAHDOLLISTAMME ASIAKKAILLEMME VASTUULLISEMMAN ELÄMÄNTAVAN			
STRATEGISET TAVOITTEET	 <p>Vastuullisuus ja sen tuoma hyöty ohjaavat kuluttaja- ja yritysasiakkaiden valintoja</p>	 <p>Sijoittajat arvostavat Keskoa vastuullisena sijoituskohteena</p>	 <p>K-ryhmän työntekijät ja K-kauppiaat toimivat vastuullisuustyön lähettiläinä</p>	 <p>K-ryhmällä on merkittävä asema yhteiskunnallisessa keskustelussa vastuullisuuden edelläkävijänä</p>
STRATEGISET TOIMENPITEET	<ol style="list-style-type: none"> 1 Haluamme olla kiertotalousratkaisujen edelläkävijä 2 Vahvistamme hankinnan vastuullisuutta ja läpinäkyvyyttä toimitusketjussa 3 Tuomme valikoimiimme kaupallisesti merkittäviä, vastuullisuutta edistäviä omien tuotemerkkien tuotteita 4 Käyttämällä asiakastietoa ja tekoälyä vastuullisesti luomme asiakkaille ja yhteiskunnalle tietoon pohjautuvia palveluita 5 Lisäämme paikallisia vastuullisuustekoja yhdessä K-kauppiaiden ja työntekijöidemme kanssa 6 Vähennämme energiankulutusta ja lisäämme omaa uusiutuvan energian tuotantoa 			

VASTUULLISUUSTEEMAT

YHTEISKUNTA

Missiomme on luoda vastuullisesti hyvinvointia kaikille sidosryhmillemme ja koko yhteiskunnalle.

Kesko ja K-kauppiat ovat merkittäviä työllistäjiä, veronmaksajia sekä tuotteiden ja palvelujen tarjoajia. Välillisesti luomme työpaikkoja koko toimitusketjussamme maailmanlaajuisesti – muun muassa tuotekehityksessä, tehtaissa, tiloilla ja logistiikassa.

Haluamme mahdollistaa asiakkaillemme kestävän elämäntavan – oli kyseessä sitten arjen ruokailu, liikkuminen tai asuminen. Tarjoamme tuotteita ja palveluja, joiden avulla asiakkaamme voivat tehdä kestävämpiä valintoja.

TÄSSÄ OSIOSSA:

Taloudelliset tulokset ja vaikutukset	7
Verot	9
K-kauppiat ja kauppaverkosto	11
Lahjoitukset, sponsorointi ja hyväntekeväisyys	12

EDISTÄMME NÄITÄ YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA:

Toimintamme tuottaa lisäarvoa eri sidosryhmille

201-1

Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä eri sidosryhmille Keskon toimintamaissa ja markkina-alueilla. Keskeisiä sidosryhmiä ovat osakkeenomistajat, asiakkaat, henkilökunta, kauppiat, tavarantoimittajat sekä yhteiskunta. Kesko edistää hyvinvoinnin kasvua koko toimitusketjussaan, myös kehittyvissä maissa.

Tässä osiossa esitellään rahavirtoja Keskon ja eri sidosryhmien välillä sekä taloudellisen lisäarvon jakautumista sidosryhmien välillä. Tärkeimmät rahavirrat muodostuvat tuloista, jotka syntyvät asiakkaiden ostoista sekä kauppioiden toiminnasta, ostoista tavarantoimittajilta, osingoista osakkeenomistajille, henkilöstölle maksetuista palkoista sekä veroista ja investoinneista.

Olemme vakaa osingonmaksaja

Keskolla on noin 41 000 osakkeenomistajaa. Pitkällä aikavälillä Keskon tavoitteena on jakaa tasaisesti kasvavaa osinkoa noin 60–100 % vertailukelpoisesta osakekohtaisesta tuloksesta ottaen huomioon yhtiön taloudellinen tilanne ja strategia. Keskon hallitus ehdottaa maaliskuussa 2020 pidettävälle yhtiökokoukselle, että vuodelta 2019 jaettaisiin osinkoa yhteensä 250 miljoonaa euroa, mikä olisi 74,8 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 80,3 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta. Vuonna 2019 Kesko jakoi osinkoa yhteensä 232 miljoonaa euroa, mikä oli 145,2 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 95,8 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta.

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille

Milj. €		Jatkuvat toiminnot		
		2019	2018	2017
Asiakkaat ¹	Tuotot	11 543	11 173	11 278
Luotu lisäarvo		11 543	11 173	11 278
Lisäarvon jakaminen:				
Toimittajat	Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut	-10 150	-9 920	-10 065
Työntekijät	Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut	-775	-694	-738
Luotonantajat	Nettorahoitustuotto/-kulu	-91	-100	2
Omistajat	Osinko	-250 ²	-232	-219
Julkinen sektori	Verot ³	-84	-77	-60
Yhteisöt	Lahjoitukset	-2	-2	-2
Liiketoiminnan kehittämiseen		191	148	197

¹ Sisältäen liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

² Ehdotus yhtiökokoukselle

³ Sisältää tuloverot, kiinteistöverot ja omaisuusverot

Tiedot perustuvat tilintarkastetun konsernitilinpäätöksen lukuihin. Kesko otti vuonna 2019 käyttöön uuden IFRS 16 Vuokrasopimukset -standardin ja soveltaa standardia takautuvasti siten, että vuoden 2018 luvut on oikaistu uuden standardin mukaiseksi. Uusi Vuokrasopimukset-standardi muutti vuokrasopimusten kirjanpitoäsitteilyä merkittävästi. Yllä olevassa taulukossa uuden standardin käyttöönotto on pienentänyt ostettuja palveluita -100 milj. euroa (-96 milj. euroa) ja kasvattanut rahoituskuluja 95 milj. euroa (99 milj. euroa) vuosina 2019 ja 2018 verrattuna aiempaan laskentakäytäntöön. Vuoden 2017 luvut eivät pidä sisällään IFRS 16 -standardin vaikutusta.

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty markkina-alueittain vuonna 2019

Milj. €	Ostot	Investoinnit	Palkat ja osakeperusteiset maksut	Henkilösivukulut	Verot ¹	Yhteensä
Muut Pohjoismaat	931	244	101	30	81	1 387
Baltia, Puola ja Valko-Venäjä	824	56	120	15	130	1 145
Muut maat	1 414					1 414
Yhteensä	9 127	686	641	135	1 052	11 641

¹ Verot sisältävät tuloverot, kiinteistöverot, arvonlisäverot, valmisteverot, autoverot, tullit, omaisuusverot sekä ennakonpidätykset

Investointimme vaikuttavat koko yhteiskuntaan

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus muun muassa rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laiteoimittajien sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan.

Vuonna 2019 Keskon jatkuvien toimintojen investoinnit olivat 686 miljoonaa euroa (2018: 418 milj. euroa) eli 6,4 % liikevaihdosta (2018: 4,0 %). Kauppapaikkaverkosto on K-ryhmän strateginen kilpailutekijä ja vuonna 2019 kauppapaikkainvestoinnit olivat 228 miljoonaa euroa (2018: 112 milj. euroa). Investoinnit ulkomaan liiketoimintaan olivat 43,7 % (2018: 46,0 %) kokonaisinvestoinneista. Keskon lisäksi myös K-kauppiat investoivat muun muassa kauppojen kalustoon. Nämä mukaan lukien K-ryhmän kokonaisinvestoinnit Suomeen vuonna 2019 olivat noin 491 miljoonaa euroa.

Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus

201-4

Kesko-konserni on saanut avustuksia julkiselta sektorilta 2,3 miljoonaa euroa vuoden 2019 aikana. Tämä summa muodostuu pääosin Suomesta (1,6 miljoonaa euroa) ja Ruotsista (0,6 miljoonaa euroa) saaduista avustuksista. Suurin osa Suomesta julkiselta sektorilta saaduista avustuksista liittyy sähköautojen latauspisteiden investointeihin sekä aurinkoenergiainvestointeihin.

Keskon ja K-kauppioiden tuottama taloudellinen hyöty Suomen maakuntiin vuonna 2019

Maakunta	Keskon tavaraoistot	K-kauppioiden suorat tavaraoistot	Keskon ja K-kauppioiden investoinnit ¹	Keskon maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat tuloverot	Yhteensä
Ahvenanmaa	46,2	-	0,1	0,2	-	-	46,6
Etelä-Karjala	13,3	7,2	10,2	5,7	13,6	0,7	50,8
Etelä-Pohjanmaa	239,7	15,8	4,6	4,4	13,4	1,1	279,0
Etelä-Savo	50,0	8,7	1,9	3,8	11,6	1,5	77,6
Kainuu	16,2	10,4	2,3	1,2	7,5	1,0	38,6
Kanta-Häme	57,5	17,3	41,2	6,6	13,2	1,1	136,9
Keski-Pohjanmaa	47,2	5,6	0,5	1,9	4,2	0,5	59,8
Keski-Suomi	49,1	18,4	14,7	8,0	20,7	1,8	112,7
Kymenlaakso	43,3	10,3	4,9	7,7	12,7	1,1	80,0
Lappi	20,1	25,0	18,6	5,3	22,9	3,0	94,9
Pirkanmaa	268,3	36,3	30,8	34,0	46,8	4,3	420,5
Pohjanmaa	159,0	12,5	3,1	5,1	11,6	1,1	192,5
Pohjois-Karjala	34,7	20,1	12,0	5,5	11,9	1,6	85,8
Pohjois-Pohjanmaa	141,7	48,5	27,9	18,1	31,3	3,1	270,6
Pohjois-Savo	230,1	35,6	6,7	12,2	22,3	2,0	308,9
Päijät-Häme	125,6	11,9	15,1	9,8	14,4	1,2	178,1
Satakunta	172,8	31,0	9,1	6,9	19,1	1,6	240,6
Uusimaa	3 464,7	179,6	267,2	301,5	152,4	18,3	4 383,7
Varsinais-Suomi	715,2	91,5	20,0	26,4	45,4	5,9	904,4
Yhteensä	5 894,8	585,9	491,2	464,5	475,0	50,8	7 962,1

¹ Sisältää K-kauppioiden kalustoihin liittyvien vuokravastuiden kasvun

Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 95 % K-kauppioiden liiketoiminnan kokonaisvolyymistä.

Olemme merkittävä veronmaksaja

203-2

Kesko on palvelualan yritys, jolla on merkittäviä tuotteiden tuotantoon, käyttöön ja kierrätettävyyteen liittyviä välillisiä vaikutuksia.

Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka ostoilla on taloudellisia vaikutuksia tavarant- ja palveluntoimittajiin, kuten työpaikkojen lisääntyminen. Paikalliset ostot vaikuttavat alueelliseen elinkeinotoimintaan. K-ryhmän maksamat palkat, verot ja henkilösivukulut sekä investoinnit vaikuttavat alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin.

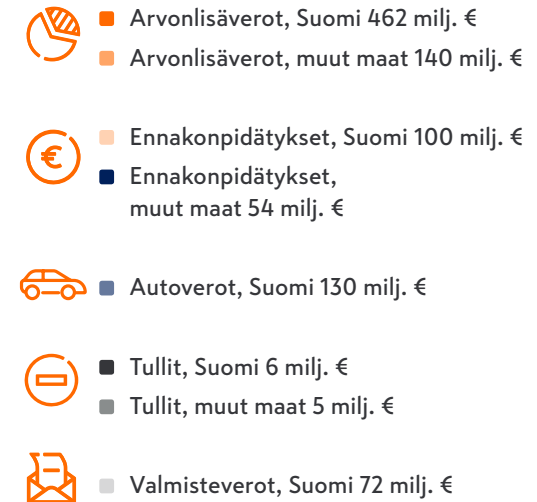
Vuonna 2019 Keskon tuloverot Suomeen olivat 65,9 miljoonaa euroa ja muihin maihin 11,8 miljoonaa euroa. Konsernin efektiivinen veroaste oli 17,3 %. Konsernin tuloveroista on kerrottu Taloudellinen katsaus -osiossa konsernitilinpäätöksen [liitetiedossa 2.6.](#)

Kiinteistöveroja ja omaisuusveroja maksoimme vuonna 2019 Suomeen 4,9 miljoonaa euroa ja muihin toimintamaihin 1,0 miljoonaa euroa.

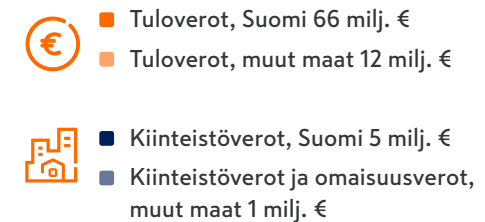
Kesko kerää, raportoi ja edelleen tilittää myös välillisiä veroja kuten arvonlisäveroja ja valmisteveroja. Kesko tilittää arvonlisäveroa veronsaajille tavaroita ja palveluita myyvästä yrityksenä. Vuonna 2019 Keskon maksettavat arvonlisäverot olivat Suomessa 462,4 miljoonaa euroa ja muissa maissa 139,5 miljoonaa euroa. Kesko tilittää autoveroja sekä valmisteveroja muun muassa makeisista, alkoholista ja virvoitusjuomista. Vuonna 2019 Keskon valmisteverot olivat Suomessa yhteensä 71,5 miljoonaa euroa.

Mitattavissa oleva Keskon epäsuora vaikutus yhteiskuntaan, kuten työllistävä vaikutus, lisääntyneet verotulot kunnalle tai tulot tuottaja- ja toimitusketjussa, arvioidaan tapauskohtaisesti esimerkiksi uuden kaupan perustamisen yhteydessä.

Tilitettävät verot 2019

Maksettavat verot 2019

Periaatteenamme on, että liiketoiminnan tuottojen ja omaisuuden verot maksetaan aina toimintamaahan noudattaen paikallisia lakeja ja säännöksiä. Virossa ja Latviassa yritykset maksavat tuloveroa jaetuista voitoista.

Keskolla on toimintaa ja henkilökuntaa kahdeksassa maassa, joissa se harjoittaa sekä vähittäis- että tukkukauppaa. Keskolla on kiinteä toimipaikka hankintatoimintaan liittyen Kiinassa sekä joitakin muita kiinteitä toimipaikkoja

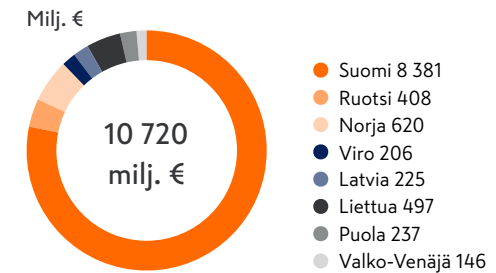
vientiprojekteihin liittyen. Kiinteiden toimipaikkojen verot maksetaan sekä toimintamaassa että Suomessa. Suomessa veroa maksetaan, jos toimintamaan yhteisöverokanta on Suomen verokantaa alhaisempi.

Kesko ei kanavoi tulojaan alhaisen verokannan maihin (veroparatiisit) eikä Keskolla ole tytäryhtiöitä sellaisissa maissa. Luettelo Keskon tytäryhtiöistä löytyy Taloudellinen katsaus -osiosta konsernitilinpäätöksen [liitetiedosta 5.2.](#)

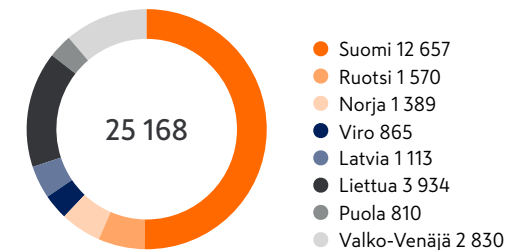
Verot maittain vuonna 2019

Milj. €, jatkuvat toiminnot	Tuloverot	Kiinteistö- ja omaisuusverot	Autoverot	Tullit	Valmisteverot
Suomi	65,9	4,9	130,1	6,4	71,5
Ruotsi	1,9	0,3	-	0,1	0,1
Norja	2,4	0,1	-	0,0	-
Viro	2,3	0,0	-	0,3	-
Latvia	0,2	0,1	-	0,1	-
Liettua	3,0	0,0	-	2,8	-
Puola	0,1	0,1	-	0,1	-
Valko-Venäjä	2,0	0,4	-	1,4	-
Yhteensä	77,7	6,0	130,1	11,1	71,6

Liikevaihto maittain, jatkuvat toiminnot

Henkilöstö maittain, 31.12.2019

Kattava kauppaverkosto ja lisäpalveluita asiakkaille

203-1

Keskon pääasiallinen liiketoimintamalli Suomen markkinoilla on ketjuliiketoimintamalli, jossa itsenäiset K-kauppiat harjoittavat vähittäiskauppaa Keskon vähittäiskauppaketjuissa. Kauppiasliiketoiminnan osuus Keskon liikevaihdosta vuonna 2019 oli 45 %. Vuoden 2019 lopussa Keskolla oli yhteistyökumppanina yli 1 100 itsenäistä K-kauppiasyrittäjää. Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka vähittäismyynti (pro forma) vuonna 2019 oli 13,3 miljardia euroa (alv 0 %). K-ryhmä työllistää noin 43 000 henkilöä.

Suomen ulkopuolella liiketoiminta on pääsääntöisesti omaa vähittäiskauppaa ja yritysasiakaskauppaa. Yritysasiakaskaupan osuus on kasvanut edelleen vuodesta 2018, ja vuonna 2019 sen osuus liikevaihdosta oli 37 %. Oman vähittäiskaupan osuus liikevaihdosta oli 18 %.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Lisäpalvelut kaupan yhteydessä

TAVOITE

Autamme asiakasta vaivattomaan asiointiin.

SAAVUTUKSET 2019

Toimme pakettien nouto- ja lähetyspalvelut yhä useamman suomalaisen lähelle, kun avasimme K-kauppoihin lähes 100 uutta palvelupistettä ja 270 pakettiautomaattia. Avasimme neljä ensimmäistä ruoan verkkokaupan noutopisteautomaattia.

Pilotoimme Mobilepay-mobiilimaksusovellusta onnistuneesti ja valmistauduimme laajaan aloitukseen vuoden 2020 alussa.

SUUNNITELMAT 2020

Kehitämme ja ylläpidämme palveluiden verkostoa, jotta kauppa ja asiakkaille tärkeät palvelut löytyvät läheltä myös jatkossa. Laajennamme yhteiskäyttöisten noutopisteautomaattien verkostoa, jolloin asiakas voi saada yhdestä paikasta eri verkkokauppojen tilaukset.

K-ruokakauppojen sijoittuminen kunnittain 31.12.2019

● 10 kauppa tai enemmän	22 kpl 7,1 %
● 7-9 kauppa	17 kpl 5,5 %
● 5-6 kauppa	24 kpl 7,7 %
● 3-4 kauppa	37 kpl 11,9 %
● 2 kauppa	55 kpl 17,7 %
● 1 kauppa	114 kpl 36,7 %
● Ei K-ruokakauppaa	42 kpl 13,5 %

K-ryhmällä on Suomessa kattava K-ruokakauppaverkosto. Suurimmasta osasta Suomen kuntia löytyy K-ruokakauppa. K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 1,2 miljoonaa asiakasta.

Varsinkin kasvukeskusten ulkopuolella kaupat voivat tarjota yleishyödyllisiä palveluita, joiden saatavuus muuten saattaa olla hankalaa.

Vuonna 2019 K-kaupoissa oli:

- Kaikissa K-ruokakaupoissa käteisen rahan nostopalvelu
- Paketti- ja postipalveluita lähes 1 000 kaupassa
- Sähköautojen latausmahdollisuus lähes 80 kaupan yhteydessä
- Yli 410 Rinki-ekopistettä kauppojen yhteydessä

Noudatamme kilpailuoikeudellisia säännöksiä

206-1

Vuodelta 2019 ei ole raportoitavia kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin tai määräävän aseman väärinkäyttöön liittyviä viranomaispäätöksiä tai oikeustoimia.

Poliittinen tuki

415-1

Emme jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja on meille ensiarvoisen tärkeää

418-1

Vuonna 2019 emme saaneet viranomaisilta tai asiakkailta yhtään valitusta yksityisyyden suojan rikkomisesta.

Noudatamme aina lakia

419-1

Vuonna 2019 ei ollut lakien ja säädösten rikkomuksia sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta.

Antamalla tukea lisäämme hyvinvointia yhteiskunnassa

201-1

Tuemme valtakunnallisia hankkeita, jotka liittyvät lasten ja nuorten arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestävästä kehitystä sekä tuottavat iloa mahdollisimman monelle.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin

1 000 €	2019	2018	2017
Kansalais-, ympäristö- ja muut järjestöt	164	299	231
Urheilu (aikuiset)	597	603	1 145
Nuorisourheilu ja muu nuorisotyö	572	203	144
Tiede, tutkimus ja koulutus	36	69	50
Kulttuuri	71	45	32
Terveys	792	596	459
Veteraanijärjestöt ja maanpuolustus	7	22	113
Yhteensä	2 238	1 836	2 174

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Lahjoitukset, sponsorointi ja hyväntekeväisyyskampanjat

TAVOITE

Olemme ensisijaisesti mukana tukemassa valtakunnallisia hankkeita, jotka liittyvät lasten ja nuorten arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestävästä kehitystä sekä tuottavat iloa mahdollisimman monelle.

SAAVUTUKSET 2019

Kokosimme asiakkaiden kanssa ennätyspotin vuoden 2019 Roosa nauha -kampanjalle: reilu 770 000 euroa suomalaiselle syöpätutkimukselle.

Olimme viidellä paikkakunnalla mukana peruskoulun kuudensille luokille suunnatussa Yrityskylä-toiminnassa, joka kehittää nuorten työelämätaitoja sekä lisää nuorten tietoa yrittäjyydestä ja kaupan alasta.

SUUNNITELMAT 2020

Suomen Koripalloliitto ja K-ryhmän päivittäistavaratoimiala ovat solmineet monivuotisen jatkon yhteistyölleen. Lasten liikuttamiseen keskittyneessä yhteistyössä järjestetään alakoululaisille suunnattuja Pikkusudet-tapahtumia ja Pirkka Street Basket -kiertue. Uutena pilottihankkeena käynnistyy muun muassa yläkoululaisten liikkumisen lisääminen koripallon avulla.

Kalapolut

K-ryhmän ja WWF:n K-Kalapolut-yhteistyö on oiva esimerkki yrityksen ja ympäristöjärjestön mahdollisuuksista luoda yhdessä uusia toimintamalleja ja edistää luonnon monimuotoisuutta.

Onnisen ja sen yhteistyökumppanin lahjoittaman erikoisvalmisteisen tierummun ansiosta taimenkanta liikkuu esteettömästi ja vahvistuu Hollolan Ylösjoella.

**Yli
200**

kunnostettua
kutusoraikkoa

**Yli
80 km**

elin- ja
kutu ympäristöä
avattu

**Yli
800**

talkoolaista
ilmoittautunut

KUTEMINEN KUULUU KAIKILLE

Jo kolme vuotta jatkuneen K-ryhmän ja WWF:n yhteistyön aikana on järjestetty 22 K-Kalapolut-talkoot ympäri Suomea. Kalojen vaellusta ja kutemista estävien nousuesteiden poiston lisäksi talkoissa rakennetaan talkootyönä puroihin ja jokiin taimenille sopivia kutusoraikkoja ja elinympäristöjä. Yhteisöllinen talkootapahtuma kokoaa yhteen paikalliset toimijat, alueen K-kaupat, asiakkaat ja muut vapaaehtoiset talkoolaiset.

K-Kalapolut-yhteistyön tulokset näkyvät jo: uhanalainen taimen on palannut useisiin ensimmäisten kausien kohteisiin. Yhteistyö jatkuu vuoden 2021 loppuun asti.

VALIKOIMAT JA HANKINTA

Tuotteemme ovat tutkittuja, turvallisia ja vastuullisesti valmistettuja. Tuemme paikallista tuotantoa ja tarjoamme lähellä tuotettuja tuotteita.

Suurin osa ostoistamme on Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta. Globaaleissa hankinnoissa kiinnitämme erityistä huomiota hankintaketjujen ihmisoikeuskysymyksiin ja ympäristövaikutuksiin.

Edistämme hankintaketjujemme vastuullisuutta kestäväen kehityksen linjauksilla, tavarantoimittajien tehdasauditoinneilla, vastuullisuuskoulutuksilla ja yhteistyöllä kansainvälisten järjestöjen kanssa.

TÄSSÄ OSIOSSA:

Kestäväen kehityksen linjaukset	16
Hankinnat Suomesta ja muista maista	18
Tavarantoimittajien auditoinnit ja sertifiointit	20
Kestävät valikoimat	24
Ihmisoikeuksien edistäminen	26

EDISTÄMME NÄITÄ YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA:

KESTÄVÄÄ HANKINTAA GLOBAALISTI

Edistämme hankintaketjumme vastuullisuutta kestävän kehityksen linjauksilla, tavarantoimittajien tehdasauditoinneilla, vastuullisuuskoulutuksilla ja yhteistyöllä kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Kala- ja äyriäislinjaus

Soijalinjaus

Puu- ja paperilinjaus

SUOMI
Ostot Suomesta*
5,9 miljardia euroa

eli
81 %
kaikista ostoista.

Tuottajalle kiitos

Lähirooka-treffit

Puuvilla-
linjaus

Bangladesh
Accord

Tavarantoimittajien
vastuullisuus-
koulutukset

Reilun kaupan
yhteistyö

Kaakaolinjaus

Palmuöljy-
linjaus

* Vuonna 2019 Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavarastot olivat yhteensä 7,3 miljardia euroa. Näistä ostoista 81,0 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 19,0 % muualta.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Hankintaa ohjaavat kestävän kehityksen linjaukset - 1 (2)

TAVOITE

SAAVUTUKSET 2019

Kala- ja äyriäislinjaus

Valikoimissamme ei ole WWF:n Kalaoppaassa punaisella liikennevalolla merkittyjä lajeja. Suosimme valikoimapäätöksissä kestäviä kalakantoja ja MSC- ja ASC-sertifioituja toimittajia.

WWF:n Kalaoppaaseen pohjautuva kala- ja äyriäislinjauksemme on ollut voimassa jo 11 vuoden ajan. Keskon päivittäistavarakaupan vähittäismyyntivalikoimassa oli 200 (2018: 200) MSC-sertifioitua kalatuotetta ja 30 (9) ASC-sertifioitua tuotetta. Kespron HoReCa-valikoimissa oli 226 (2018: 168) MSC-sertifioitua tuotetta ja 25 (9) ASC-sertifioitua tuotetta. Vuonna 2019 viidelle K-Supermarketin kalatiskille myönnettiin kestävää kalastusta ja vesiviljelyä edistävä MSC- ja ASC-jäljitettävyyssertifikaatti.

Palmuöljylinjaus

Vuoteen 2020 mennessä omien elintarviketuotemerkkiemme sisältämä palmuöljy on 100 % vastuullisesti tuotettua (CSPO).

Vuonna 2019 myytyjen Kespron Menu-elintarviketuotteiden palmuöljystä 100 % (2018: 99,2 %) oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO), josta fyysisesti jäljitettävää palmuöljyä (Identity Preserved) 0,2 %, erilliskäsiteltyä palmuöljyä (Segregated) 88,3 %, massabalanssipalmuöljyä (Mass Balance) 9,5 % ja RSPO-krediiitejä 2,0 %. Vuonna 2019 myytyjen Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteiden palmuöljystä 100 % (2018: 67 %) on vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO), josta erilliskäsiteltyä palmuöljyä (Segregated) 34 %, massabalanssipalmuöljyä (Mass Balance) 60 % ja RSPO-krediiitejä 6 %.

Soijalinjaus

Vuoteen 2020 mennessä omien elintarviketuotemerkkiemme soijaperäiset ainesosat ja eläinperäisten tuotteiden tuotannossa käytetty soijarehu on 100 % vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa.

Vuonna 2019 myydyissä Kespron Menu-, Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteissa ainesosana käytetty soja ja eläinperäisten tuotteiden tuotannossa käytetty soijarehu oli 100 % vastuullisesti tuotettua.

Puu- ja paperilinjaus

Vuoteen 2025 mennessä Keskon valikoimissa olevat puu- ja paperituotteet ovat 100 % kestävää alkuperää, FSC- tai PEFC-sertifioituja tai kierrätettyä materiaalia. Päivittäistavarakaupassa linjaus koskee omia tuotemerkkejä.

Rakentamisen ja talotekniikan kaupalla on PEFC-sertifikaatti, joka kattaa kuusi- ja mäntysahatavaran ja niiden jalosteiden sekä MDF-levyjien tukkukaupan Suomessa (prosenttimenetelmä). Vuonna 2019 keskimääräinen PEFC-sertifiointiprosentti oli: mänty 88,9 % (2018: 88,5 %) ja kuusi 83,4 % (85,6 %). Päivittäistavarakaupan Pirkka- ja K-Menu-tuotemerkkien puu- ja paperituotteista 24 % (2018: 51 %) sisälsi kestävää raaka-ainetta, joista FSC-sertifioituja tuotteita oli 48 %, PEFC-sertifioituja 45 % ja kierrätetystä materiaalista 8 %. Kespron Menu-tuotemerkkin puu- ja paperituotteista 31 % (2018: 17 %) sisälsi kestävää raaka-ainetta, joista FSC-sertifioituja tuotteita oli 71 % ja PEFC-sertifioituja 29 %.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Hankintaa ohjaavat kestävän kehityksen linjaukset - 2

TAVOITE

SAAVUTUKSET 2019

Muovi- linjaus

Vuoden 2025 loppuun mennessä kaikki omien tuotemerkkiemme pakkaukset ovat kierrätettäviä, uudelleen käytettäviä tai biohajoavia.

Tavoitteenamme on vähentää muovin määrää omien tuotemerkkiemme pakkauksissa 20 % vuoden 2025 loppuun mennessä.

Vuoden 2019 aikana teimme pakkauskehitysmuutoksia 26:een omien tuotemerkkien tuotteeseen. Esimerkiksi 10 Pirkka-juomatiivistepulloa muutettiin pantilliseksi. Lisäksi 16:n tuotteen pakkauksessa parannettiin pakkausmateriaalin kierrätettävyyttä: 11:ssä tuotteessa luovuttiin mustasta muovista, kolmessa siirryttiin pla-muovista r-pet-muoviin ja uusien Pirkka Parhaat -kukkakimppujen pakkausmateriaaliksi vaihdettiin paperikääre muovin sijaan.

Vuoden 2019 loppuun mennessä olimme vähentäneet muovin määrää Keskon päivittäistavarakaupan omien tuotemerkkiemme pakkauksissa (100 tonnia) 3 %. Etenemme aikataulussa kohti tavoitetta.

Eläinsuojelu- linjaus

Valikoimapäätöksiä tehdessämme otamme huomioon tuotantoeläinten hyvinvoinnin. Vuodesta 2026 alkaen emme hyväksy Keskon valikoimiin virikehäkkikananmunia. Vuonna 2019 päivitimme eläinsuojelulinjausta siten, ettemme hyväksy virikehäkkikananmunia omien tuotemerkkiemme ainesosissakaan vuodesta 2026 alkaen.

Vuonna 2019 myimme noin 230 miljoonaa kananmunaa, joista 57 % oli virikehäkkikananmunia ja 43 % vapaan kanan munia, luomukananmunia ja ulkokananmunia.

Kaakao- linjaus

Keskon omien tuotemerkkien kaakaojuomissa, suklaamakeist tuotteissa ja suklaaleivontatuotteissa käytetty kaakao on 100 % kestävä alkuperää vuoden 2020 loppuun mennessä. Muiden kaakaota sisältävien omien tuotemerkkien osalta kaakao on 100 % kestävä alkuperää vuoden 2025 loppuun mennessä.

Vuonna 2019 myydyistä Pirkka- ja K-Menu-kaakaojuomista, -suklaamakeist tuotteista ja -suklaaleivontatuotteista 78 % sisälsi kestävä kaakaota. Kestävä kaakaota sisältävistä tuotteista UTZ -sertifioituja oli 80 % ja Reilu kauppa -sertifioituja 20 %. Kespron Menu Reilun kaupan kaakaojuomajauhe oli 100 % kestävä alkuperää.

Puuvilla- linjaus

Vuoden 2024 loppuun mennessä hankimme kestävämpänä puuvillana 100 % omien vaatteiden ja kodintekstiilien tuotemerkeissä olevasta puuvillasta. Omia vaatteiden ja kodintekstiilien tuotemerkejä ovat K-Citymarketin mywear-vaatteet ja myhome-kodintekstiilit, Pirkka-sukat sekä K-Raudan PROF-työvaatteet ja Cello-sisustustekstiilit. Kestävä puuvilla on sertifioitua luomupuuvillaa, kierrätettyä puuvillaa sekä Better Cotton Initiative -aloitteen ja Reilun kaupan mukaista puuvillaa.

Valmistelimme maaliskuussa 2020 julkaistavaa puuvillalinjausta ja asetimme tavoitteet kestävämpään puuvillan edistämiseksi omien vaatteiden ja kodintekstiilien tuotemerkeissä. Kesko on Better Cotton Initiative (BCI) -aloitteen jäsen maaliskuusta 2020 alkaen. The Better Cotton Initiative (BCI) on kansainvälinen aloite, jonka tavoitteena on tehdä puuvillan tuotannosta parempaa puuvillan tuottajille, ympäristölle ja alan tulevaisuudelle.

Suurin osa ostoista suomalaisilta tavarantoimittajilta

204-1

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan saavat tavarantoimittajat. Kotimaisten tuotteiden ja palveluiden ostaminen tuo taloudellista hyötyä Suomeen ja edistää paikallista työtä.

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä raportoimalla ostot toimintamaittain ja yhtiön kotimaan mukaan. **Kesko raportoi myös sekä Keskon että K-kauppioiden suorat tavarat ostot Suomessa maakunnittain.**

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan – noin 85 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2019 ostettiin 9,1 miljardilla eurolla. Keskon kaikkien yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 6,0 miljardia euroa eli 65,3 % (2018: 65,7 %) konsernin kaikista ostoista.

Keskolla oli vuonna 2019 noin 21 700 sellaista tavarantoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 9 600 toimi Suomessa, noin 10 000 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 2 100 muualla.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus konsernin tavarastoista oli 25,1 % (2018: 26,3 %) ja sadan suurimman 57,1 % (2018: 59,3 %). Kymmenen suurimman joukossa oli kuusi suomalaista elintarvikealan yritystä, kolme Suomessa toimivaa tuontiyritystä ja yksi saksalainen autovalmistaja.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavarat ostot olivat yhteensä 7,3 miljardia euroa. Näistä ostoista 81,0 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 19,0 %

muualta. Osa Suomessa toimivista tavarantoimittajista on maahantuontiyrityksiä, joiden toimittamien tavaroiden alkuperää ei voida tilastoida luotettavasti.

Keskon ostot vuonna 2019 yhtiöiden kotimaiden ja tavarantoimittajien kotimaiden mukaisesti jaoteltuina

Tavarantoimittajan kotimaa

Yhtiön kotimaa	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Valko-Venäjä	Muut maat	Yhteensä
Suomi	5 895	183	12	35	3	12	29	9	1 103	7 281
Ruotsi	12	263	4	2	-	0	2	-	12	295
Norja	3	6	460	-	-	0	-	-	5	475
Viro	23	1	0	77	4	2	9	-	30	146
Latvia	15	1	-	9	82	14	14	0	45	180
Liettua	8	2	-	22	47	109	51	4	165	409
Puola	1	0	0	-	-	-	225	-	12	238
Valko-Venäjä	0	-	-	-	0	0	4	58	41	103
Yhteensä	5 958	456	476	146	136	138	333	72	1 414	9 127

Keskon ostot toimintamaittain vuonna 2019

	Tavarantoimittajien toimintamaissa	Ostot tavarantoimittajilta		Tavarantoimittajien muissa maissa	Ostot tavarantoimittajilta	
	kpl	milj. €	%	kpl	milj. €	%
Suomi	9 386	5 895	81,0	1 982	1 386	19,0
Ruotsi	2 716	263	89,0	215	32	11,0
Norja	2 392	460	96,9	139	15	3,1
Viro	1 046	77	52,4	457	70	47,6
Latvia	1 220	82	45,5	555	98	54,5
Liettua	409	109	26,7	201	300	73,3
Puola	966	225	94,6	58	13	5,4
Valko-Venäjä	-	58	56,4	-	45	43,6
Yhteensä	18 135	7 169	78,5	3 607	1 958	21,5

Tuemme paikallisia tuottajia

Kesko kasvattaa aktiivisesti paikallisten ostojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. K-kauppiaiden suorat ostot maakunnista vuonna 2019 olivat yhteensä 585,9 miljoonaa euroa.

Kotimaisilla ruoantuottajilla on keskeinen rooli K-ryhmän päivittäistavarakaupassa ja lähiruoan osuus valikoimissa on kasvussa. Lähiruoan tietä kaupan hyllyille on jo vuosia vauhditettu K-ryhmässä Lähiruokatreffeillä eri puolilla Suomea. K-ryhmän ja Ruokatiedon järjestämät tapahtumat tuovat yhteen kauppiaat ja pientuottajat. Vuosien 2014–2019 aikana on järjestetty yhteensä

36 Lähiruokatreffit ympäri Suomea ja niihin on osallistunut yli 500 tuottajaa ja 1 500 kaupan edustajaa.

Tuottajalle kiitos -tuotteet ovat yksi keinoista, joilla K-ryhmä tukee suomalaista maataloutta. Tuottajalle kiitos -toimintamallin tarkoituksena on lisätä suomalaisen ruoan ja sen tuottajien arvostusta. Toimintamallissa tuotteiden kuluttajahinta voi olla hieman korkeampi, mikä osaltaan mahdollistaa K-ryhmän tuottajille maksaman ylimääräisen tuen. Lisäosuus tilitetään suoraan tuottajille. Vuoden 2019 loppuun mennessä Tuottajalle kiitos -tuotteilla on kertynyt viljelijöille maksettavaa lisäosuutta 2,94 miljoonaa euroa.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Paikallinen tuotanto

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2019	SUUNNITELMAT 2020
Tuemme paikallisia tuottajia	Tuottajalle kiitos -tuotteiden lukumäärä oli 64 vuonna 2019. Vuonna 2019 myydyistä Tuottajalle kiitos -tuotteista kertyi ruoantuottajille tilitettävää lisäosuutta yli 1,57 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 järjestimme yhteensä viisi Lähiruokatreffit-tapahtumaa, joissa yhteensä 150 eri tuottajaa ja yhteensä 380 kaupan edustajaa rakensivat yhteistyötä.	Tavoitteenamme on tuplata Tuottajalle kiitos -tuotteiden lukumäärä vuoden 2020 aikana. Jatkamme Lähiruokatreffit-tapahtumien järjestämistä vuonna 2020.

Työ globaalien hankintaketjujen läpinäkyvyyden edistämiseksi

414-1 414-2

Kesko kiinnittää erityistä huomiota hankintaketjuna ihmisoikeuskysymyksiin ja työoloihin maissa, joissa riskit ihmisoikeusloukkauksille ovat suurimmat. Hyödynnämme hankintamaiden riskiarvioinnissa **amforin riskimaaluokitusta**, joka perustuu Maailmanpankin julkaisemiin Worldwide Governance -indikaattoreihin.

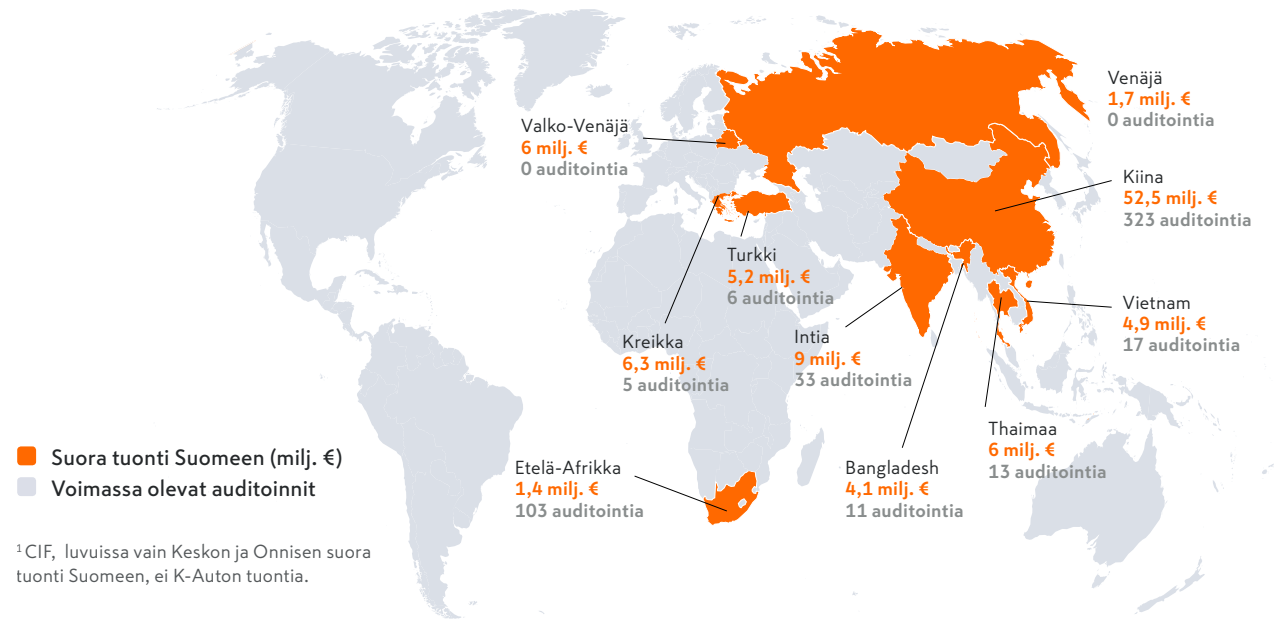
Vuonna 2019 suorat ostot riskimaiden tavarantoimittajilta olivat yhteensä 104 miljoonaa euroa (2018: 105 miljoonaa euroa) eli noin 1,1 % (2018: 1,2 %) Keskon kaikista ostoista. Suoran riskimaatuonnin osuus Keskon tuonnista Suomeen oli noin 13,9 % (2018: 14,5 %). Luvut koskevat suoria ostoja Suomesta; muiden toimintamaiden suoraa riskimaatuontia ei ole tilastoitu.

Julkaisemme riskimaissa sijaitsevat omien tuotemerkkien ja oman maahantuonnin vaatteiden, asusteiden, kenkien ja laukkujen valmistustehtaat ja tehtaiden osoitteet **verkkosivuillamme** vuosittain toimitusketjun läpinäkyvyyden edistämiseksi.

Riskimaatoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi

Kesko on kestävää liiketoimintaa edistävän amfori-järjestön jäsen. Edistämme hankintaketjumme sosiaalista vastuuta amfori BSCI:n avulla. Hyödynnämme riskimaatoimittajien arvioinnissa kansainvälisiä sosiaalisen vastuun auditointi- ja sertifiointijärjestelmiä, ensisijaisesti amfori BSCI -auditointia. Kesko on sitoutunut edistämään amfori BSCI Code of Conductin periaatteita hankintaketjussaan. Konserniohjeistuksen mukaisesti

Keskon suoran tuonnin ja sosiaalisen vastuun auditointien määrä, 10 suurinta riskituontimaata¹

tavarantoimittajasopimukseen tulee lisätä amfori BSCI Code of Conduct -toimintaohjetta koskevat sopimuslausekkeet.

Hyväksymme myös muita **sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmiä**, jos niiden kriteerit vastaavat amfori BSCI -auditoinnin tasoa ja auditoinnin on suorittanut riippumaton osapuoli. Osana Keskon päivittäistavarakaupan ja ICA Global Sourcingin hankintayhteistyötä Kesko hyväksyy myös ICA Social Audit -auditoinnin. Tällöin edellytämme tavarantoimittajan siirtymistä muun Keskon hyväksymän

kolmannen osapuolen suorittaman auditoinnin piiriin viimeistään kahden ICA Social Auditin -auditoinnin jälkeen.

Periaatteenamme on tehdä yhteistyötä vain sellaisten riskimaatavarantoimittajien kanssa, jotka ovat sosiaalisen vastuun auditointien piirissä tai käynnistävät prosessin yhteistyön alkaessa. Keskon päivittäistavarakauppa sekä rakentamisen ja talotekniikan kauppa edellyttävät, että kaikilla niiden riskimaatoimittajilla on hyväksytty auditointi yhteistyön alkaessa.

Osa Keskon tavarantoimittajista on myös itse amforin jäseniä ja edistää amfori BSCI -auditointeja omassa toimitusketjussaan.

amfori BSCI -auditointien tulokset

Vuoden 2019 aikana yhteensä 180:lle (2018: 190) Keskon tavarantoimittajien tehtaalle tai viljelmälle tehtiin täysi amfori BSCI -auditointi. Lisäksi 172:lle (2018: 135) tavarantoimittajien tehtaalle tai viljelmälle suoritettiin amfori BSCI -seuranta-auditointi.

Keskon tavarantoimittajien tehtaiden ja viljelmien amfori BSCI -auditointien tulokset vuodelta 2019 on esitetty sivulla 22. Eniten puutteita auditoinneissa esiintyi työaikasäännösten noudattamiseen, tehtaan johtamiskäytäntöihin ja työntekijöiden suojeluun liittyvissä asioissa. Korjaustoimenpiteet ja niiden seuranta sisältyvät auditointiprosessiin.

Amfori BSCI -toimintamallin mukaan tehtaalle suoritetaan kahden vuoden välein täysi auditointi, jossa jokainen auditointiprotokollan osa-alue arvioidaan. Jos tehtaan auditointitulokset on C, D tai E, tulee tehtaalla järjestää 12 kuukauden sisällä seuranta-auditointi, jossa arvioidaan täydessä auditoinnissa löytyneet puutteet ja niiden korjaustoimenpiteet.

Kesko ei lopeta yhteistyötä tavarantoimittajan kanssa, jos tavarantoimittaja sitoutuu auditointiraportissa määriteltyjen epäkohtien korjaamiseen. Vuonna 2019 jouduimme lopettamaan yhteistyön 9 tehtaan kanssa, koska emme päässeet tehtaiden kanssa yksimielisyyteen tarvittavista korjaavista toimenpiteistä.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Toimitusketju

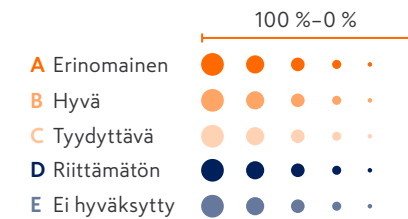
TAVOITE	SAAVUTUKSET 2019
Oman suoran riskimaatuonnin tuotannon sosiaalinen vastuu on varmennettu.	Yhteensä 180:lle (2018: 190) Keskon riskimaatoimittajien tehtaalle tai viljelmälle tehtiin täysi amfori BSCI -auditointi. Lisäksi 172:lle (2018: 135) tavarantoimittajien tehtaalle tai viljelmälle suoritettiin amfori BSCI -seuranta-auditointi. Vuoden 2020 alussa Keskon riskimaatavarantoimittajilla oli yhteensä 733 (2018: 585) voimassa olevaa sosiaalisen vastuun auditointia.
Varmennamme omien tuotemerkkien, Pirkka- ja K-Menu-elintarvikkeiden, ainesosien (tier 2-3) vastuullisuuden.	Vuosina 2015-2018 Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteiden ainesosien alkuperän selvitystyö ja riskianalyysi tehtiin yhteensä 2 240:lle omien tuotemerkkien elintarviketuotteelle. Vuonna 2019 muokkasimme ainesosien riskianalyysiä ja päätimme keskittyä riskianalyysissä riskimaaperäisiin pääainesosiin Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteissa. Teimme riskikartoituksen 904:lle Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteen pääainesosalle.
Tunnistamme ja huomioimme vesiriskit toimitusketjussamme.	Vuonna 2019 aloitimme Pirkka-miniluumutomaatin hankintaketjun vesiriskin arvioinnin.

Riskimaatavarantoimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit ja sertifiointit

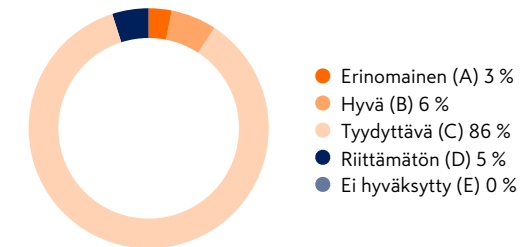
Sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmä	Voimassa 1.1.2020, kpl	Voimassa 1.1.2019, kpl
amfori BSCI	347	300
SMETA	177	136
SIZA	100	54
SA8000	15	12
Reilu kauppa	28	21
Rainforest Alliance	22	14
Fair for Life	4	1
For Life	10	12
ICA Social Audit	22	26
ICTI	8	8

amfori BSCI -auditointitulosten jakauma osa-alueittain 2019, tädet auditoinnit

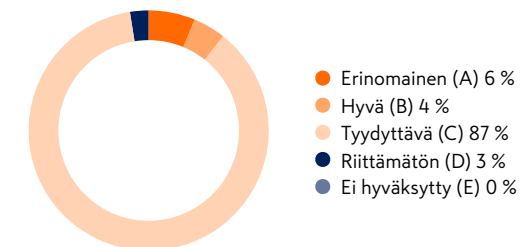
Tädet auditoinnit	A		B		C		D		E	
	Erinomainen		Hyvä		Tyydyttävä		Riittämätön		Ei hyväksytty	
Sosiaalinen laadunvalvontajärjestelmä ja kerrannaisvaikutukset	●	2 %	●	10 %	●	12 %	●	75 %	●	1 %
Työntekijöiden osallistuminen ja suojelu	●	43 %	●	34 %	●	21 %	●	2 %	●	0 %
Järjestäytymis- ja neuvotteluoikeus	●	100 %								
Syrjäntäkielto	●	91 %	●	5 %	●	4 %				
Oikeudenmukainen korvaus	●	38 %	●	53 %	●	7 %	●	1 %	●	1 %
Kohtuulliset työajat	●	13 %			●	3 %	●	82 %	●	2 %
Työterveys ja -turvallisuus	●	61 %	●	27 %	●	4 %	●	6 %	●	2 %
Lapsityön kieltäminen	●	99 %	●	1 %						
Nuorten työntekijöiden erityinen suojelu	●	99 %	●	1 %						
Epävakaisten työsuhteiden kieltäminen	●	95 %	●	4 %			●	1 %		
Pakkotyön kieltäminen	●	99 %	●	1 %						
Ympäristön suojelu	●	67 %	●	21 %	●	11 %	●	1 %		
Eettinen liiketoiminta	●	88 %	●	10 %	●	2 %				

amfori BSCI -auditointitulokset 2019, tädet auditoinnit

amfori BSCI -auditointitulokset 2019, seuranta-auditoinnit

Niiden toimittajien osalta, joille on suoritettu useampi kuin yksi amfori BSCI -auditointi vuoden 2019 aikana, esitetään ainoastaan viimeisimmän auditoinnin tulos.

Tavarantoimittajien vastuullisuuskoulutukset

Tavarantoimittajien vastuullisuustietoisuuden lisääminen on tärkeää hankintaketjujen sosiaalisen vastuun edistämiseksi. Järjestämme vuosittain tavarantoimittajille vastuullisuuskoulutusta sekä itse että yhteistyökumppaneiden kautta.

Osana ICA Global Sourcing (IGS) -hankintayhteistyötä Kesko ja IGS järjestivät paikallisille tavarantoimittajille suunnatun vastuullisuuskoulutuksen Intiassa vuonna 2019. Koulutustilaisuudessa käsiteltiin Keskon sosiaalisen vastuun vaatimuksia tavarantoimittajille, tehtaiden auditointiprosessia sekä tuotelaadun ja turvallisuuden vaatimuksia. Koulutukseen osallistui neljä tavarantoimittajaa.

Vuonna 2019 Kesko antoi vastuullisuuskoulutusta kahdelle Kenkäkeskon sekä yhdelle rakentamisen ja talotekniikan kaupan tavarantoimittajalle Kiinassa.

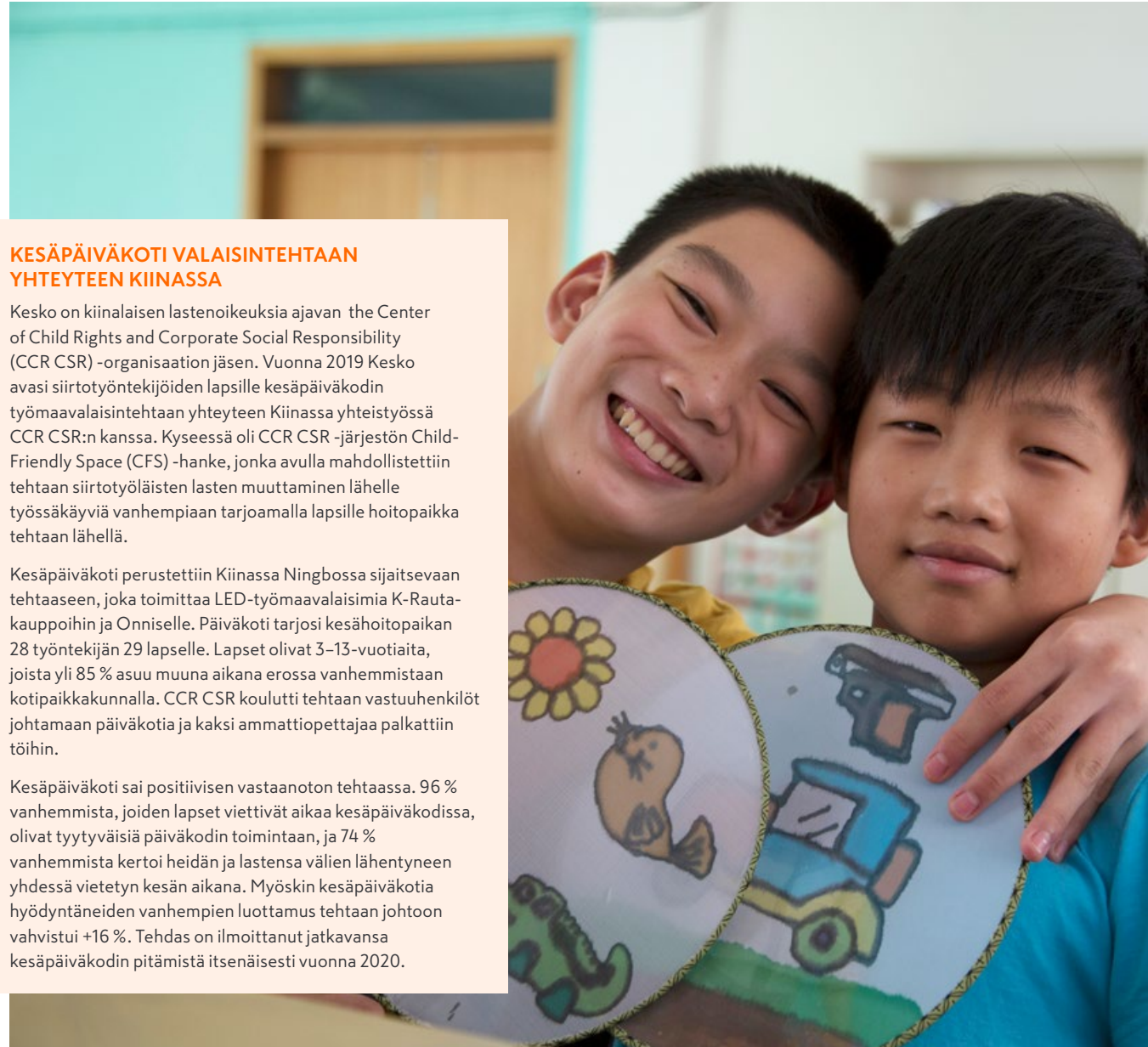
Amforin organisoimiin tavarantoimittajille suunnattuihin vastuullisuuskoulutuksiin osallistui 35 Keskon tavarantoimittajaa vuonna 2019. Koulutustilaisuuksien aiheita olivat amfori BSCI -auditointiprosessi, rakennus- ja paloturvallisuus, työaika ja palkkaus, vastuullinen rekrytointi, työterveys ja turvallisuus, naisten tukeminen sekä työntekijöiden osallistuminen ja suojele. Lisäksi kolmessa koulutuksessa käsiteltiin amfori BEPI -ympäristöohjelmaa.

KESEPÄIVÄKOTI VALAISINTEHTAAN YHTEYTEEN KIINASSA

Kesko on kiinalaisen lastenoikeuksia ajavan the Center of Child Rights and Corporate Social Responsibility (CCR CSR) -organisaation jäsen. Vuonna 2019 Kesko avasi siirtotyöntekijöiden lapsille kesäpäiväkodin työmaavalaisintehtaan yhteiteen Kiinassa yhteistyössä CCR CSR:n kanssa. Kyseessä oli CCR CSR -järjestön Child-Friendly Space (CFS) -hanke, jonka avulla mahdollistettiin tehtaan siirtotyöläisten lasten muuttaminen lähelle työssäkäyviä vanhempiaan tarjoamalla lapsille hoitopaikka tehtaan lähellä.

Kesäpäiväkoti perustettiin Kiinassa Ningbossa sijaitsevaan tehtaaseen, joka toimittaa LED-työmaavalaisimia K-Rauta-kauppoihin ja Onniselle. Päiväkoti tarjosi kesähoitopaikan 28 työntekijän 29 lapselle. Lapset olivat 3–13-vuotiaita, joista yli 85 % asuu muuna aikana erossa vanhemmistaan kotipaikkakunnalla. CCR CSR koulutti tehtaan vastuuhenkilöt johtamaan päiväkotia ja kaksi ammattiopettajaa palkattiin töihin.

Kesäpäiväkoti sai positiivisen vastaanoton tehtaassa. 96 % vanhemmista, joiden lapset viettivät aikaa kesäpäiväkodissa, olivat tyytyväisiä päiväkodin toimintaan, ja 74 % vanhemmista kertoi heidän ja lastensa välien lähentyneen yhdessä vietetyn kesän aikana. Myöskin kesäpäiväkotia hyödyntäneiden vanhempien luottamus tehtaan johtoon vahvistui +16 %. Tehdas on ilmoittanut jatkavansa kesäpäiväkodin pitämistä itsenäisesti vuonna 2020.

Bangladesh Accord

Kesko on mukana Bangladesh Accord -sopimuksessa. Accord on Fire and Building Safety in Bangladesh -sopimuksen tavoitteena on tarkastusten, koulutuksen ja korjaustoimien avulla parantaa Bangladeshin vaatetehtaiden sähkö-, palo- ja rakennusturvallisuutta. Kesko edellyttää, että K-Citymarketin mywear-merkin vaatteita valmistavat bangladeshilaiset tehtaajat ovat mukana Accord-prosessissa. Vuonna 2019 kuusi K-Citymarketin mywear-merkin bangladeshilaista vaatetehtästä oli mukana Accord-prosessissa.

Reilun kaupan lisällä kehitetään paikallisyhteisöjä

Keskon päivittäistavara-kaupan valikoimissa on ollut Reilun kaupan tuotteita vuodesta 1999 alkaen. Vuoden 2019 aikana Keskon päivittäistavara-kaupan vähittäismyyntivalikoimissa oli 230 Reilun kaupan tuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 27 (2018: 23). Kespron valikoimissa Reilun kaupan tuotteita oli 202, joista Kespron Menu-tuotteita oli 4

(2018: 4). K-ruokakauppojen myymistä Reilun kaupan tuotteista on kertynyt paikallisyhteisöjen sosiaaliin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää vuosina 2009–2019 yhteensä yli 5 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 K-ruokakauppojen ja Kespron myymistä tuotteista kertyi Reilun kaupan lisää 964 807 euroa (2018: 915 909 euroa).

Eniten Reilun kaupan lisää kertyi Reilun kaupan kukkien, banaanien ja kahvin myynnistä. Reilun kaupan lisällä on paikallisyhteisöissä muun muassa kunnostettu ja laajennettu koulua ja päiväkotia sekä hankittu keittiötarvikkeita.

Tavarantoimittajien ympäristöarviointi

308-1

Vuonna 2019 rakentamisen ja talotekniikan kaupan Shanghaissa sijaitseva hankintatoimisto KOPO (Kesko Onninen Purchasing Office) suoritti 35 tavarantoimittajalle auditoinnin, jonka osa-alueena on ympäristöjohtaminen

ja ISO 14001 -ympäristöjärjestelmä. Vuoden 2019 lopussa ISO 14001 -sertifiointi oli voimassa 39 tavarantoimittajalla.

Osana IGS (ICA Global Sourcing) -hankintayhteistyötä on käytössä IGS Environmental Assessment -ympäristöarviointi, jossa tavarantoimittajilta kysytään energiankulutuksesta, -lähteistä ja energiankulutuksen vähentämistoimista. Vuonna 2019 IGS Environmental Assessment -ympäristöarviointi suoritettiin 28 tavarantoimittajalle.

Osallistumme amfori BEPI -ohjelmaan, jonka tavoite on kehittää riskimaatavarantoimittajien ympäristöjohtamista. Vuoden 2019 lopussa amfori BEPI -prosessissa oli mukana 19 riskimaatavarantoimittajaa ja ensimmäisen itsearviointivaiheen oli suorittanut 18 riskimaatavarantoimittajaa. Kolmannen osapuolen suorittaman BEPI-arvioinnin oli läpäissyt hyväksytysti yksi tavarantoimittaja.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Vastuullisuusmerkityt omat tuotemerkit

TAVOITE

Tarjoamme laajan vastuullisuusmerkittyjen omien tuotemerkkien valikoiman.

SAAVUTUKSET 2019

Päivittäistavara-kaupan Pirkka-sarja:

- 309 (2018: 286) Hyvää Suomesta -merkittyä tuotetta
- 183 (153) Avainlippu-tuotetta
- 201 (123) Luomutuotetta
- 84 (111) Sirkkalehti-merkittyä tuotetta
- 97 (86) Joutsenmerkittyä tuotetta
- 27 (23) Reilun kaupan tuotetta
- 52 (48) UTZ-sertifioitua tuotetta
- 40 (40) MSC-sertifioitua kalatuotetta
- 4 (4) ASC-sertifioitua kalatuotetta
- 9 (5) Allergiatunnus-tuotetta

Kespron Menu-sarja:

- 4 (12) Hyvää Suomesta -merkittyä tuotetta
- 35 (27) Avainlippu-tuotetta
- 10 (8) Luomutuotetta
- 24 (21) Sirkkalehti-merkittyä tuotetta
- 25 (20) Joutsenmerkittyä tuotetta
- 4 (4) Reilun kaupan tuotetta
- 11 (10) UTZ-sertifioitua tuotetta
- 41 (25) MSC-sertifioitua tuotetta
- 3 (3) ASC-sertifioitua tuotetta
- 1 (1) Allergiatunnus-tuotetta

Rakentamisen ja talotekniikan kaupan Cello-sarja:

- 1027 (1 006) Avainlippu-tuotetta
- 30 (30) Joutsenmerkittyä tuotetta
- 267 (262) Allergiatunnus-tuotetta
- 61 (63) M1-merkittyä tuotetta

Sitoudumme edistämään kestävämmän puuvillan tuotantoa

Puuvillan tuotantoon on tunnustettu liittyvän useita ympäristövastuun, sosiaalisen vastuun ja taloudellisen vastuun ongelmia. Vuonna 2019 aloitimme työn kestävämmän puuvillan edistämiseksi omissa vaatteiden ja kodintekstiilien tuotemerkeissä. Puuvillaa sisältäviä omia vaatteiden ja kodintekstiilien tuotemerkkejä ovat K-Citymarketin mywear-vaatteet ja myhome-kodintekstiilit, Pirkka-sukat sekä K-Raudan PROF-työvaatteet ja Cello-sisustustekstiilit.

Maaliskuussa 2020 julkaisimme **Keskon puuvillalinjauksen**, jonka mukaisesti sitoudumme hankkimaan vuoden 2024 loppuun mennessä kestävämpänä puuvillana kaiken omissa vaatteiden ja kodintekstiilien tuotemerkeissä olevasta puuvillasta. Kestävä puuvilla tarkoittaa sertifioitua luomupuuvillaa, kierrätettyä puuvillaa sekä Better Cotton Initiative -aloitteen ja Reilun kaupan mukaista puuvillaa.

Kesko on Better Cotton Initiative (BCI) -aloitteen jäsen maaliskuusta 2020 alkaen. The Better Cotton Initiative (BCI) on kansainvälinen aloite, jonka tavoitteena on tehdä puuvillan tuotannosta parempaa puuvillan tuottajille, ympäristölle ja alan tulevaisuudelle. BCI:n jäsenenä olemme sitoutuneet kehittämään puuvillan viljelytapoja globaalisti.

Kestävät tuotteet

Vuonna 2019 aloitimme laajan työn, jonka tarkoituksena on tunnistaa toimialakohtaisesti ilmaston kannalta kestävät tuotteet.

[+](#) Lue lisää kestävästä tuotteista

MSC- ja ASC-sertifioidut kalatiskit viiteen K-Supermarkettiin

K-ryhmän kala- ja äyriäislinjauksen mukaisesti Keskon päivittäistavara-kaupan, Kespron ja K-ruokakauppojen valikoimissa suositetaan kestäviä kalakantoja ja MSC- ja ASC-sertifioituja toimittajia. Vuonna 2019 viiden K-Supermarketin kalatiskille myönnettiin kestävää kalastusta ja vesiviljelyä edistävä MSC- ja ASC-jäljitettävyyssertifikaatti. MSC- ja ASC-jäljitettävyyssertifikaatin myötä kaupat voivat myydä MSC- ja ASC-merkittyjä kala- ja äyriäistuotteita pakkaamattomana irtomyynnissä ja palvelutiskeillä.

MSC:n (Marine Stewardship Council) ympäristömerkki myönnetään luonnonvaraisille kala- ja äyriäistuotteille, jotka ovat peräisin sertifioiduista, vastuullisista kalastusyrityksistä. ASC:n (Aquaculture Stewardship Council) ympäristömerkki on kalankasvatukselle ja kasvatetulle kalalle myönnettävä sertifikaatti, joka osoittaa, että kalanviljely on toteutettu sosiaalisesti ja ympäristöllisesti vastuullisella tavalla. MSC- ja ASC-merkinnät osoittavat, että tuotteen matka on jäljitettävissä merestä kalatiskille asti.

Sertifioinnit on suorittanut puolueeton sertifiointilaitos Bureau Veritas ja myöntänyt MSC Suomi. Kalatiskien sertifiointeja haetaan jatkossa myös muille K-ruokakaupoille. Vuonna 2020 on tarkoituksena sertifioida kymmeniä uusia kalatiskejä.

Työ ihmisoikeuksien edistämiseksi

412-1 412-2

Keskon ihmisoikeussitoumuksen mukaisesti Kesko kunnioittaa kaikkia kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia. Keskon hankintaa ohjaavat Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet, jotka perustuvat Kansainvälisessä Työjärjestössä (ILO) hyväksytyihin työelämän perusoikeuksiin, YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien yleissopimukseen.

Julkaisimme syyskuussa 2016 **ihmisoikeuksiin liittyvän sitoumuksen ja vaikutusarvioinnin** YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti. Ihmisoikeusarviointi katselmoidaan kolmen vuoden välein vastuullisuuden johtoryhmässä, viimeksi syksyllä 2019.

Ihmisoikeusarvioinnin osana toteutimme vuonna 2016 yhteistyössä Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASKin kanssa ihmisoikeuskartoituksen riskimaiden tehtaissa Kiinassa, Intiassa, Bangladeshissa ja Filippiineillä. Teimme SASKin kanssa vuonna 2017 tutkimuksen ihmisoikeuksien toteutumisesta viinirypäleiden hankintaketjuissa Brasiliassa, Intiassa ja Etelä-Amerikassa. Vuonna 2018 teimme laajan selvityksen oman avokadohankintamme vesiriskeistä.

K Code of Conduct -toimintaohjeistuksemme sisältää ihmisoikeusosion. Vuonna 2019 julkaisimme uuden, koko henkilöstölle suunnatun Kertaa K Code of Conduct -verkkokoulutuksen, jossa yhtenä teemana

oli yhdenvertaisuus. Koulutuksen oli vuoden 2019 lopussa suorittanut 4 617 henkilöä. K Code of Conductin tunnettuutta edistämme säännöllisesti viestinnällä ja K Code of Conduct -koulutustilaisuuksilla. Konserniohjeistuksen mukaisesti kaikkiin sopimuksiin, joilla Kesko-konsernin yhtiöt hankkivat tuotteita ja palveluita konsernin ulkopuolisilta tahoilta, tulee lisätä K Code of Conduct -toimintaohjetta koskevat sopimuslausekkeet.

Keskossa toimii yhdenvertaisuussuunnitelman mukainen työnantajan, henkilöstön ja työsuojelutoiminnan edustajista koostuva ryhmä, joka käsittelee konsernin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioita. Vuonna 2019 järjestimme työryhmän jäsenille koulutusta liittyen henkilöstön monimuotoisuuteen ja mukaanottamiseen. Koulutuksissa käsiteltiin muun muassa ennakkoluuloja ja arvostavaa kohtaamista. Lisäksi toimimme Helsinki Pride 2019 -yhteistyökumppanina työryhmän suosituksesta ja otimme näin kantaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kohdistuvaan syrjintään.

Säännöllisesti järjestettävissä vastuullisen hankinnan koulutuksissa käsittelemme ihmisoikeuksien toteutumista globaaleissa hankintaketjuissa. Koulutuksissa käsitellään kestävä kehityksen hankintalinjaukset, riskimaahankinnan varmentamisprosessi, amfori BSCI Code of Conduct -periaatteet ja Keskon hyväksymät sosiaalisen vastuun auditointijärjestelmät. Vuonna 2019 järjestimme yhteensä viisi koulutusta Keskon päivittäistavara- ja Kesprossa hankinnan parissa työskenteleville henkilöille sekä Kookenkä-kauppiaille.

Huolehdimme asiakkaidemme terveydestä ja turvallisuudesta

416-1 416-2

Tuotetutkimusyksikkömme vastaa tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arvioinnista. Edellytämme, että omien elintarviketuotemerkkiemme valmistajilla on kansainvälinen tuoteturvallisuuden varmentava sertifiointi. Hyväksymme muun muassa seuraavat standardit: BRC, IFS, FSSC 22000 ja GlobalGAP. Vuonna 2019 sertifioituja tavarantoimittajia oli 642 kpl (2018: 553 kpl). Lukumäärä sisältää myös oman auditointiohjeistuksemme mukaisesti tekemämme paikallisten tavarantoimittajien auditoinnit (37 kpl).

Tuotenäytteitä tutkimme 7 405 kappaletta (2018: 7 678). Näytteistä yli 4 000 liittyi omien merkien tuotekehitykseen. Omavalvontanäytteitä tutkimme 2 478 kappaletta (2018: 2 300).

Ravitsemukseen, ylipainoon ja lihavuuteen liittyviä terveystieteiden tutkimuksia koskevan **EY:n valkoisen kirjan** kannustamana vähensimme yli 150 Pirkka-tuotteesta sokeria, tyydyttynyttä rasvaa ja suolaa vuosina 2007–2013. Uusissa Pirkka-tuotteissa huomioimme terveellisyyskriteerit jo tuotekehitysvaiheessa.

Valtion ravitsemusneuvottelukunta julkaisi kesäkuussa 2017 **Ravitsemussitoumus**-toimintamallin. Se on Suomen toimenpide **EU:n Roadmap for Action on Food Product Improvement** -viitekehityksen reformulaatio-ohjelmaan osallistumiseksi.

Kannustamme asiakkaitamme lisäämään kasvien käyttöä

Elokuussa 2017 liityimme mukaan ravitsemussitoumukseen antamalla **kasvissitoumuksella**. Kasvissitoumuksemme kannustaa asiakkaitamme lisäämään kasvien käyttöä seuraavien vuoteen 2020 asti ulottuvien toimenpiteiden avulla:

- Asetimme tavoitteeksi, että vuoteen 2020 mennessä vegehyllä löytyy vähintään 400 K-ruokakaupasta. Elokuussa 2017 kasviproteiinituotteiden vegehyllijä oli noin 200 K-ruokakaupassa. Vuoden 2019 lopussa vegehyllä oli jo noin 700 K-ruokakaupassa.
- Järjestämme vuosittain (2018–2020) K-ruokakaupoissa vähintään 250 kasviskampanjaa. Vuonna 2019 järjestimme 279 kasviskampanjakokonaisuutta, joissa kampanjatuotteiden lukumäärä oli 1 267 kasvituotetta.
- Lisäämme vuoteen 2020 mennessä valikoimiimme vähintään 50 uutta hedelmä- tai vihannestuotetta. Vuoden 2019 aikana valikoimiimme tuli 73 (2018: 42) uutta hedelmä- ja vihannestuotetta.

Valvomme tuoteturvallisuutta

Elintarvikeväärennöksiin varaudumme VACCP-suunnitelmamme mukaisesti (Vulnerability Assessment and Critical Control Points). VACCP-suunnitelmassa on arviointi elintarvikeväärennösten esiintymisen todennäköisyydestä sekä valvontasuunnitelma väärennöksiltä suojautumiseksi. Kriittisiksi kontrollipisteiksi tunnistetuille tuoteryhmille tehdään normaalin tuote- ja tavarantoimittajavarmistusten lisäksi säännöllistä, väärennöksiä kontrolloivaa analyttistä seurantaa.

Päivittäistavarakaupassa teimme 156 tuotteiden takaisinvetoa vuonna 2019 (2018: 178). Näistä 39 koski omia tuotemerkejämme (2018: 46). Muissa tapauksissa tuotetutkimusyksikkömme avusti tuotteiden valmistajia takaisinvedossa. Julkisia takaisinvetoja, jolloin tuotevialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia, oli omien tuotemerkkien osalta vuoden 2019 aikana kaksi (2018: 2).

Rakentamisen ja talotekniikan kaupassa teimme vuonna 2019 K-Raudan toimialalla seitsemän takaisinvetoa (2018: 2) ja Onnisen toimialalla yhden takaisinvedon (2018: 2).

Ajoneuvon valmistajan on käynnistettävä takaisinkutsukampanja, jos sen valmistamassa ajoneuvomallissa tai sen osassa havaitaan korjaamista vaativa vakava virhe tai poikkeama. Vakavaksi luokiteltu virhe tai poikkeama aiheuttaa vaaraa liikenneturvallisuudelle tai huomattavaa haittaa ympäristölle tai terveydelle. Lähtökohtaisesti tällainen vika tai puute johtaisi ajoneuvon hylkäämiseen määräaikaikatsastuksessa.

Vuonna 2019 K-Auton edustamilla merkeillä (Volkswagenin henkilö- ja hyötyautot, Audi, SEAT, CUPRA, Porsche ja MAN) alkoi yhteensä 57 takaisinkutsukampanjaa.

Vuoden 2019 aikana ei ollut tuotteen terveellisyyteen tai turvallisuuteen liittyviä oikeustoimia tai sakkoja.

Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio

Pakkausmerkinnät auttavat kuluttajia vastuullisten valintojen tekemisessä

417-1

Noudatamme omien tuotemerkkien ja omien maahantuontituotteidemme osalta pakkausmerkintöihin liittyvää lainsäädäntöä. Keskeisiä säädöksiä ovat muun muassa:

- elintarvikkeiden pakkausmerkinnät: Elintarviketietoasetus **EY 1169/2011** ja sitä täydentävät säädökset
- kulutustavaroitten turvalliseen käyttöön liittyvät pakkausmerkinnät: Yleinen tuoteturvallisuusdirektiivi **2001/95/EY** (ja siihen liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- kemikaalien varoitusmerkinnät: Kemikaalien luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta säättävä CLP-asetus **EY 1272/2008**

- sähkölaitteiden merkinnät: lukuisia tuoteryhmäkohtaisia direktiivejä (ja niihin liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- lelujen merkinnät: Lelujen turvallisuusdirektiivi **2009/48/EY** (ja siihen liittyvä vastaava kansallinen lainsäädäntö Keskon toimintamaissa)
- kosmeettisten valmisteiden pakkausmerkinnät: Asetus kosmeettisista valmisteista **EY 1223/2009**

Merkitsemme kaikkiin kotimaisiin Pirkka-tuotteisiin ja kaikkiin K-Menu-tuotteisiin valmistajan nimen ja paikkakunnan. Ulkomaisiin Pirkka-tuotteisiin merkitsemme valmistusmaan. Kaikkiin K-Citymarketin sekä Keskon rakentamisen ja talotekniikan kaupan omien tuotemerkkien tuotteisiin merkitsemme alkuperämaan.

Lihan alkuperämaan merkitsemme asetuksen **EY 1337/2013** mukaisesti. Elintarvikkeen ainesosana olevan lihan ja maidon merkitsemme kansallisen asetuksen **MMM 218/2017** mukaisesti. Tulemme lisäämään omien elintarviketuotemerkkien tuotteisiin pääainesosan alkuperän EU:n toimeenpanoasetuksen **2018/775** mukaisesti. Asetusta sovelletaan 1.4.2020 alkaen.

Lakisäätöjen pakkausmerkintöjen lisäksi liitämme omien tuotemerkkien tuotteisiin vapaaehtoisia merkintöjä, jotka kertovat tuotteen vastuullisuudesta. Näitä ovat muun muassa luomu- ja ympäristömerkinnät sekä sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovat merkinnät.

 Lue lisää vastuullisuusmerkityistä omista tuotemerkeistä

Päivittäistavarakaupan omien tuotemerkkiemme tuotteisiin merkitsemme pakkausten materiaalitunnukset. Vuoden 2019 aikana ryhdyimme merkitsemään pakkauksiin myös sanalliset lajitteluohjeet. Nämä merkinnät tullaan lisäämään kaikkiin pakkauksiin, jotta kuluttajien olisi helpompi lajitella pakkausjäte oikein.

Ympäristölle vaarallisiin kemikaaleihin merkitsemme CLP-asetuksen mukaisen varoitusmerkinnän.

Jos tuotteessa on pakkausmerkintävirhe, poistamme sen myynnistä

417-2

Vuonna 2019 virheellisestä pakkausmerkinnästä johtuvia Keskon omien tuotemerkkien tuotteiden takaisin vetoja oli neljä (2018: 8).

Noudatamme hyviä markkinointitapoja

417-3

Mainonnan eettinen neuvosto antoi lokakuussa 2019 Intersport Finland Oy:lle huomautuksen kaupallinen yhteistyö -maininnan puuttumisesta yhteistyökumppanina toimineen somevaikuttajan Instagram-julkaisusta.

Vuoden 2019 aikana ei ollut lainsäädännön rikkomuksia, eikä muita vapaaehtoisten periaatteiden rikkomuksia.

Vastuullista alkoholin ja tupakan myyntiä

Lain mukaan saamme myydä vähittäiskaupoissamme enintään 5,5 til-% alkoholijuomia sekä tupakkatuotteita. Myynti edellyttää myymäläkohtaisia viranomaislupia. Laki kieltää näiden tuotteiden myynnin alle 18-vuotiaille.

Alkoholijuomia ja tupakkaa myydessämme tarkistamme iän kaikilta asiakkailtamme, jotka vaikuttavat alle 30-vuotiailta. Näin pyrimme varmistamaan, ettemme myy alkoholia tai tupakkaa alaikäisille. Vuonna 2019 kassahenkilöstömme varmisti iän 3 252 195:ltä (2018: 2 008 876) alkoholijuomia ja 1 711 473:lta (2018: 1 152 770) tupakkaa ostavalta asiakkaalta. Näiden tarkistusten perusteella jouduimme kieltäytymään 24 864 kertaa (2018: 14 760) alkoholin ja 15 657 kertaa (2018: 10 808) tupakan myynnistä.

Kassahenkilöstömme suorittaa ikärajoituskoulutuksen ja -testauksen. Ikärajoituksen koulutusosio sisältää perustietoa myynnin ikärajoituksista sekä erilaisia tilannekuvauksia ja -harjoituksia. Passin saamisen edellytys on hyväksytysti suoritettu lopputesti.

ILMASTO JA YMPÄRISTÖ

Sitoudumme kansainvälisten ilmastokokousten tavoitteisiin hillitä ilmastomuutosta. Olemme asettaneet tieteeseen perustuvat päästötavoitteet toiminnallemme ja toimitusketjullemme.

Pienennämme päästöjä uusiutuvan energian käytöllä, kauppojen energiatehokkuudella ja tehokkaalla logistiikalla.

Edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä toimitusketjuissamme.

Vähennämme ruokahävikkiä yhteistyössä elintarvikeketjun kanssa alkutuotannosta kauppaan asti.

Autamme myös asiakkaitamme pienentämään omia ympäristövaikutuksiaan.

TÄSSÄ OSIOSSA:

Uusiutuva energia ja energiatehokkuus	33
Päästöjen vähentäminen	36
Vesi ja luonnon monimuotoisuus	42
Kiertotalous ja jätehuolto	44
Ruokahävikin pienentäminen	46

EDISTÄMME NÄITÄ YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA:

Ilmastotyö uudelle tasolle

Keväällä 2019 Keskon hallitus nosti vastuullisuuden ja ilmastomuutoksen hillitsemisen Keskon strategian painopisteisiin.

K-ryhmän kaikilla toimialoilla on mahdollisuus tarjota asiakkailleen ratkaisuja ilmastovaikutusten pienentämiseksi, sillä asuminen, ruoka ja liikkuminen ovat suurimmat yksityisen kulutuksen kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttajat.

Vuonna 2019 teimme riskinarvioinnin ilmastoon liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista. Tunnistimme K-ryhmän vaikutukset ilmastoon sekä ilmastomuutoksen vaikutukset K-ryhmän toimintaan.

Hiilineutraali K 2025

Aloimme valmistella K-ryhmän ilmasto-ohjelmaa ja helmikuussa 2020 asetimme tavoitteeksemme olla Hiilineutraali K vuonna 2025. Vähennämme oman toimintamme päästöjä systemaattisesti siten, että oma toimintamme on päästötöntä vuoteen 2030 mennessä. Vuodesta 2025 alkaen kompensoimme jäljellä olevat oman toimintamme päästöt. Lisäksi uutena tavoitteenamme on, että kahdelle kolmasosalle suorien tavarantoimittajien päästöistä tulee olla asetettuna vähennystavoitteet vuoteen 2025 mennessä.

Hiilineutraali ruokakauppa

Vuonna 2019 rakensimme Luonnonvarakeskuksen (Luken) kanssa mallin, jonka avulla ruokakaupasta voi tehdä hiilineutraalin. Mallia pilotoitiin syksyn aikana kolmessa K-ruokakaupassa. Kokemusten perusteella mallia on tarkoitus laajentaa vuoden 2020 aikana myös muihin K-ruokakauppoihin.

Hiilineutraalin kaupan toimintamalli määrittää kaupan oman toiminnan hiilijalanjäljen ja sen vähentämistavoitteen. Tavoitteena on tunnistaa ja toteuttaa toimenpiteet kaupan hiilijalanjäljen pienentämiseksi ja tämän jälkeen laskea tarvittavan kompensoinnin määrä. Tavoitteenamme on,

 Lue lisää riskeistä ja mahdollisuuksista

että kaupoillamme olisi tulevaisuudessa yhä vähemmän kompensoitavaa.

K-Ostokset-palveluun hiilijalanjälkimittari

Datapohjaisen K-Ostokset-palvelun avulla haluamme auttaa asiakkaita ymmärtämään ostostensa ilmastovaikutuksia. K-Ostokset-sovellukseen rakennettiin hiilijalanjälkimittari, joka antaa tuoteryhmätasosta tietoa asiakkaan ostoskorin hiilijalanjäljestä. Vuoden 2019 lopussa K-Ostokset-palvelun oli ottanut käyttöönsä 100 000 asiakasta.

K-Kampukselle WWF Green Office -sertifikaatti

Ympäristöjärjestö WWF myönsi uudelle päätoimitalollemme K-Kampukselle arvostetun Green Office -sertifikaatin. K-Kampus on suunniteltu energiatehokkaaksi älytaloksi ja sen jätehuollon hiilijalanjälki kompensoidaan. K-Kampuksen Green Office -ympäristöohjelman teemat koskevat asioita, joiden avulla pystytään edelleen pienentämään K-Kampuksen käyttäjien hiilijalanjälkeä: ruokailu ja ruokahävikki, kierrätys ja lajittelu, liikkuminen ja hankinnat.

K:N ILMASTOVAIKUTUKSET

K:n ilmastovaikutukset aiheutuvat Keskon oman toiminnan päästöjen lisäksi arvoketjun päästöistä, joista suurimmat päästöt syntyvät myymiemme tuotteiden ja palveluiden elinkaaren aikana.

MYYMIEMME TUOTTEIDEN TUOTANNON PÄÄSTÖT

6 100 000 tCO₂e

- Ruoan merkittävimmät päästöt syntyvät maataloudessa.

KESKON OMAN TOIMINNAN PÄÄSTÖT

120 000 tCO₂e

- Keskon päästöt syntyvät kiinteistöjen kuluttaman sähkön ja lämmön tuotannosta ja Kesko Logistiikan kuljetusten polttoaineenkulutuksesta.

KAUPPOJEN PÄÄSTÖT

- K-ruokakaupoissa ruokahävikki ja kylmäaineet aiheuttavat merkittäviä päästöjä.
- K-kauppioiden hallinnoimien kiinteistöjen energiankulutuksen aiheuttamat päästöt ovat arviolta **94 000** tCO₂e.

Epäsuoria päästöjä aiheutuu uusien kiinteistöjen rakentamisesta, ulkoistetuista kuljetuksista, hankkimamme energian tuotannon ja jakelun hävikistä ja jätteiden loppukäsittelystä noin **73 000** tCO₂e.

Keskon henkilöstön työmatkaliikkumisen ja työmatkojen päästöt ovat vuosittain noin **21 000** tCO₂e.

Asiakkaiden kauppatmatkoista aiheutuu päästöjä arviolta **141 000** tCO₂e.

MYYMIEMME TUOTTEIDEN JA PALVELUJEN KÄYTÖN JA LOPPUKÄSITTELYN PÄÄSTÖT

1 600 000 tCO₂e

- Rakennuksen hiilijalanjälkeen vaikuttaa rakentamiseen valitut materiaalit sekä rakennuksen käyttö.
- Auton käytöllä on suuri merkitys sen elinkaaren päästöihin.

Uusiutuva energia ja energiatehokkuus

Osallistumme ilmastonmuutoksen hillintään lisäämällä uusiutuvan energian hankintaa ja omaa tuotantoa sekä lisäämällä energiatehokkuutta. Tavoitteenamme on parantaa energiatehokkuutta 10 % vuoteen 2023 mennessä.

Uusiutuvaa sähköä

302-1

Suomessa K-kauppoihin ja muihin Keskon kiinteistöihin hankkimamme sähkö on ollut 100 % uusiutuvalla energialla tuotettua sähköä vuodesta 2017 alkaen.

Vuonna 2019 hankimme sähkön alkuperätakuuta yhteensä 560 GWh. Tästä määrästä oli 82 % vesivoimalla ja 18 % bioenergialla tuotettua Pohjoismaista hankittua uusiutuvaa sähköä. Noin 488 GWh uusiutuvasta sähköenergiasta toimitti Keskon sähkönhankintayhtiö Ankkuri-Energia Oy.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:
Uusiutuva energia

TAVOITE

Hankimme 100 % uusiutuvaa sähköä Suomessa.

Lisäämme aurinkovoiman tuotantoa omaan käyttöömme.

SAAVUTUKSET 2019

Vuonna 2019 hankimme 560 GWh vesivoimalla ja bioenergialla tuotettua uusiutuvaa sähköä alkuperätakuilla Pohjoismaista.

Vuonna 2019 Kesrolla oli 34 aurinkovoimalaa hallinnoissaan kiinteistöissä. Aurinkovoimalla tuotettiin yhteensä 6,8 GWh sähköä. Vuoden 2019 lopussa käytössä olevien omien aurinkovoimaloidemme vuotuinen sähköntuotantokapasiteetti on noin 10 GWh.

Loput uusiutuvasta sähköstä oli kauppiaiden muualta hankkimaa ja Keskon käyttämää sähköä.

Lisäksi K-Lataus-asemien käyttämä sähkö on suomalaisella tuulivoimalla tuotettua sähköä.

Kiinteistöjen energiankulutus Suomessa

Vuoden 2019 lopussa hallinnoimiimme kiinteistöihin (omistettuihin ja vuokrattuihin) Suomessa kuului toimisto- ja varastokiinteistöjä sekä 1 247 kauppapaikkaa. Energiankulutuksen kannalta merkittävimpiä kiinteistöryhmiä ovat K-Citymarketit, K-Supermarketit sekä suuret tukku- ja varastorakennukset.

Suurimmassa osassa kiinteistöjä käytettiin kaukolämpöä, minkä lisäksi 3,3 % lämpöenergiasta tuotettiin polttoaineilla. Vuonna 2019 Suomen kiinteistöissä tuotettiin itse lämpöenergiaa 40,1 TJ (11 136 MWh) maakaasulla ja öljyllä.

Kiinteistöjen energiankulutus muissa toimintamaissa

Lämpöenergia tuotettiin osittain itse maakaasulla ja öljyllä. Valko-Venäjällä lämmitykseen käytettiin pieni määrä polttopuuta (1 226 MWh) ja turvetta (68 MWh). Vuonna 2019 lämmöntuotantoon käytettiin polttoaineita yhteensä 74,4 TJ (20 662 MWh).

Kiinteistöjen energiankulutus

Suomi	2019	2018
Sähkö ¹ (MWh)	488 335	493 347
Kaukolämpö (MWh)	327 711	328 842
Lämmityspolttoaineet (MWh)	11 136	8 483
Energiankulutus yhteensä (MWh)	827 182	830 672
Energiankulutus yhteensä (TJ)	2 978	2 990

Muut toimintamaat ²	2019	2018
Sähkö (MWh)	75 620	71 392
Kaukolämpö (MWh)	16 697	16 862
Lämmityspolttoaineet (MWh)	20 662	19 481
Energiankulutus yhteensä (MWh)	112 979	107 735
Energiankulutus yhteensä (TJ)	407	388

Kaikki toimintamaat	2019	2018
Energiankulutus yhteensä (MWh)	940 161	938 407
Energiankulutus yhteensä (TJ)	3 385	3 378

¹ Keskon toimittama sähkö, jota käytetään Keskon kiinteistöissä sekä niissä K-kaupoissa, jotka ostavat sähkön Keskolta.

Kokonaisenergiankulutus

Vuonna 2019 oma energiankulutuksemme kaikissa toimintamaissa yhteensä oli 3 998 TJ (sisältää kiinteistöt ja logistiikan).

Primäärienergiankulutus

Kaikkien toimintamaiden ostoenergian primäärienergiankulutus vuonna 2019:

- Uusiutuva: 2 413 TJ (72 %)
- Ydinvoima: 43 TJ (1 %)
- Uusiutumaton: 897 TJ (27 %)

Polttoaineenkulutus

Kesko Logistiikan omien tai suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten laskennallinen energiankulutus vuonna 2019 oli 572 TJ. Polttoaineena käytettiin dieseliä. Vuonna 2019 kuljetusten kilometrimäärä oli 38,9 milj. km. Energiankulutus laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla VTT:n **Lipasto-laskentajärjestelmän** mukaisesti.

Muiden maiden logistiikkatoiminnot on suurimmaksi osaksi ulkoistettu. Vuonna 2019 Ruotsin, Puolan, Viron ja Valko-Venäjän logistiikassa kulutettiin polttoainetta (diesel, bensiini ja kaasu) 40,6 TJ.

Uusiutumattomien lähteiden polttoaineita kulutettiin yhteensä 723 TJ kuljetuksiin ja kiinteistöjen omaan lämmöntuotantoon. Uusiutuvia polttoaineita oli käytössä 4,4 TJ.

Energiaintensiteetti

302-3

Päivittäistavaratoimialan logistiikassa ja K-ruokakaupoissa kylmäketjusta huolehtiminen kasvattaa energiankulutusta verrattuna muihin toimialoihin.

Energian ominaiskulutus, Keskon hallinnoimat kiinteistöt Suomessa

kWh/br-m ²	2019	2018
Sähkön ominaiskulutus	201	210
Kaukolämmön ominaiskulutus	86	88

Energiatohokkuuden lisääminen

302-4

Energiastategiamme tavoitteena on parantaa energiatohokkuutta 10 % vuoteen 2023 mennessä esimerkiksi kaupan kylmäjärjestelmien ja valaistuksen uudistamisella.

Olemme mukana kaupan alan energiatohokkuussopimuksen toimenpideohjelmassa kaudella 2017–2025. Sopimuksen mukaisesti sitoudumme tekemään energiatohokkuustoimenpiteitä määrällä, joka vastaa 7,5 % vuoden 2015 energiankulutuksesta. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kaupapakettit Suomessa.

K-ruokakauppoihin uusi energiankierrätysjärjestelmä

Vuonna 2019 käyttöönotettu uusi energiankierrätysjärjestelmä yhdistää luonnollisella kylmäaineella toimivan

erittäin vähäpäästöisen kylmäjärjestelmän, lämpöpumpun ja energian kierrätykseen tarvittavat talteenottojärjestelmät. Se hyödyntää viilennyksestä sivutuotteena syntyvän lauhdelämmön kiinteistön lämmitystarpeisiin. Rakennuksen lämmönkulutus pienenee parhaimmillaan jopa 85–95 prosenttia, joten innovaatio muuttaa K-ruokakaupan kerralla lähes hiilineutraaliksi energian osalta.

Konsepti on monistettavissa kaikenkokoisiin kauppoihimme. Vuonna 2019 järjestelmä asennettiin 13 K-ryhmän kiinteistöön. Motiva palkitsi järjestelmän Vuoden Energianerokas 2019 -tunnustuksella.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Kauppojen energiatohokkuus

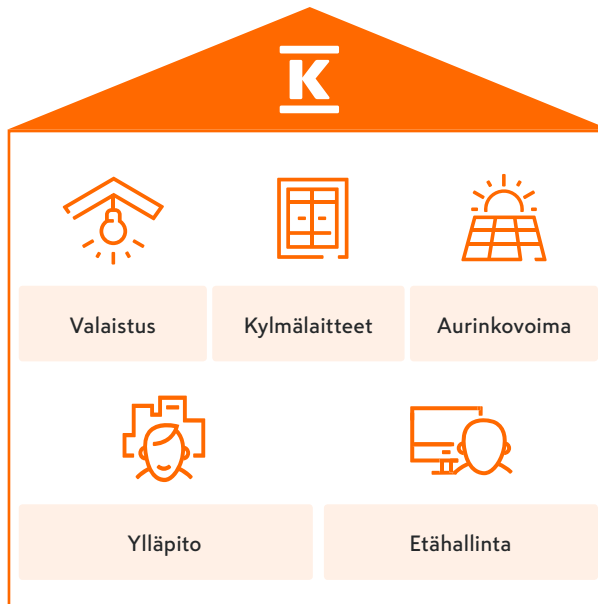
TAVOITE

Sopimuskaudella 2017–2025: Sitoudumme tekemään energiatohokkuustoimenpiteitä määrällä, joka vastaa 7,5 % vuoden 2015 energiankulutuksesta.

SAAVUTUKSET 2019

Tähän mennessä energiansäästötoimenpiteitä on kirjattu 51 GWh, mikä on 64 % tavoitteesta vuodeksi 2025. Laskenta koskee energiaryhmiä sähkö, lämpö, polttoaineet ja kaukokylmä.

Energiaratkaisuja K-kaupoissa

1. Valaistus

Kauppapaikkahankkeiden kaikissa valaistusratkaisuissa käytetään ledejä. Säädettävien, oikein suunnattujen ledien avulla pystytään säästämään valaistussähköä jopa 60 % verrattuna perinteiseen loistelamppu- ja monimetallilamppuvalaisimilla toteutettuun myymälävalaistukseen. Siirtyminen ledivalaistukseen pienentää valaistuksen sähkönkulutusta noin 40 kWh/m², ja säästöä syntyy noin 5 000–50 000 euroa vuodessa kaupan koosta riippuen.

2. Kylmäjärjestelmien uudistaminen

Ruokakaupoissa kylmäjärjestelmien kulutus voi pienissä kauppapaikoissa olla yli puolet sähkön

kokonaiskulutuksesta. Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa kylmälaitteiden lauhdelämpö otetaan talteen, jolloin lisälämpöenergiaa tarvitaan ainoastaan kovilla pakkasilla. Uusi energiankierrätysjärjestelmä yhdistää luonnollisella kylmäaineella toimivan erittäin vähäpäästöisen kylmäjärjestelmän, lämpöpumpun ja energian kierrätykseen tarvittavat talteenottojärjestelmät.

Vanhat R404A-kylmäainetta käyttävät järjestelmät uudistetaan energiatehokkaiksi, ympäristöystävällistä hiilidioksidia käyttäviksi järjestelmiksi vuoteen 2030 mennessä. Vuoden 2019 lopussa 175 K-ruokakaupassa käytettiin kylmälaitteiden kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidia ja 94 K-ruokakaupassa käytettiin R290-propania. Yhteensä EU:n F-kaasusetuksen määräykset täyttäviä ja luonnonmukaisia kylmäaineita käyttäviä kauppajoja oli 269.

3. Aurinkovoima

Aurinkovoima on oiva energiamuoto kaupan sähkön lähteeksi, koska ruokakauppojen sähkönkulutus on suurimmillaan kesällä, jolloin kaupat ja niiden kylmälaitteet vaativat paljon sähköä jäähdyttämiseen.

K-ruokakauppoihin asennettujen aurinkopaneelien sähkön tuotto on noin 10–15 % kaupan sähkön vuosikulutuksesta. Aurinkoisena kesäpäivänä aurinkoenergialla voidaan kattaa jopa 60 % ruokakaupan sen hetkisestä sähkönkulutuksesta. Aurinkovoimalan elinkaari on pitkä, jopa noin 35 vuotta.

Vuoden 2019 lopussa Keskon hallinnoimissa kaupoissa ja kiinteistöissä oli 34 aurinkovoimalaa. Aurinkovoimalla tuotettiin yhteensä 6,8 GWh sähköä K-ruokakauppojen

omaan käyttöön. Vuoden 2019 lopussa käytössä olevien omien aurinkovoimaloidemme vuotuinen sähköntuotantokapasiteetti oli noin 10 GWh.

Jatkamme investointeja aurinkovoimaan: rakenteilla on kaksi uutta aurinkovoimalaa, jotka otetaan käyttöön vuoden 2020 aikana. Näiden aurinkovoimaloiden käyttöönoton jälkeen aurinkovoimaloidemme teho on noin 12,7 MWp ja arvioitu vuosituotanto on noin 10,8 GWh.

4. Ylläpidon prosessi

Kiinteistömanagerit auttavat K-kauppoja energiankulutuksen tehostamisessa ja korjausten pitkän tähtäimen suunnittelussa. Peruskorjausohjelmassa arvioidaan, mitä kunnostustöitä kannattaa tehdä 5–10 vuoden sisällä.

Kiinteistömanagerien tukena toimivien energiamanagerien tehtävänä on kulutusvertailujen tekeminen ja kulutuspoikkeamien syiden selvittely sekä energiatehokkuusinvestointiehtotusten kartoittaminen ja hankesuunnittelu. Energiamanagerit huolehtivat tehtyjen energiansäästötoimien ja -vaikutusten raportoinnista.

5. Etähallinta

Etävalvomosta voidaan tarpeen mukaan muuttaa taloteknisten järjestelmien asetusarvoja ja reagoida mahdollisiin häiriötilanteisiin nopeasti. Oikeat käyntiajat ja asetusarvot ovat käytännön toimista helpompia ja tehokkaampia energiankäytön tehostamistapoja. Vuoden 2019 lopussa etävalvomoon oli liitetty 291 energiankulutukseltaan merkittävää kohdetta. Valvomon asiantuntija auttaa kohteiden huoltohenkilöstöä teknisissä kysymyksissä vuorokauden ympäri.

Päästöjen vähentäminen

Raportoimme toiminnastamme aiheutuvat suorat ja epäsuorat (Scope 1, 2 ja 3) kasvihuonekaasupäästöt **GHG Protocol -standardin** mukaisesti.

Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 1, 2 ja 3)

305-1 305-2 305-3

Scope 1

Scope 1 -päästömme aiheutuvat Keskon hallinnoimien kiinteistöjen lämmitykseen ja Keskon hallinnoimiin kuljetuksiin käytetyn polttoaineen kulutuksesta.

Kiinteistöjen lämpöenergia tuotetaan osittain itse pääosin maakaasulla ja öljyllä.

Suomessa päivittäistavarakaupan kuljetuksiamme hallinnoi Kesko Logistiikka. Raportoimme muiden toimintamaiden omien kuljetusten päästöt Ruotsista, Puolasta, Virosta ja Valko-Venäjältä. Suurin osa muiden toimintamaiden kuljetuksista on ulkoistettu.

Suomen logistiikan päästöt laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän mukaisesti käyttäen EURO 6 -moottorien päästöarvoja. Muiden maiden kuljetusten päästöt laskettiin polttoaineenkulutuksen perusteella.

Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 1 ja 2)

Tonnia CO ₂ -ekv	2019	2018
Suorat (Scope 1)	47 721	45 139
Suomi	40 329	40 679
kuljetukset (Kesko Logistiikka)	37 659	38 634
lämmön omatuotanto (maakaasu ja öljy)	2 670	2 045
Muut toimintamaat	7 392	4 460
kuljetukset (Ruotsi, Puola, Viro ja Valko-Venäjä)	2 946	386
lämmön omatuotanto (maakaasu, öljy, turve ja polttopuu ¹)	4 446	4 074
Epäsuorat (Scope 2)	72 444	80 822
Suomi	51 924	60 232
ostettu sähkö (hankintaperusteinen)	0	0
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen) ²	77 157	80 909
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	51 924	60 232
Muut toimintamaat	20 520	20 590
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen)	17 467	17 084
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	3 053	3 506
Yhteensä	120 165	125 961
Suomi, Scope 1 ja 2 yhteensä	92 253	100 911
Muut toimintamaat, Scope 1 ja 2 yhteensä	27 912	25 050

¹ Valko-Venäjän yhden toimipisteen lämmitykseen käytetyn polttopuun biogeeninen hiilidioksidipäästöluku on raportoitu Scope 1 -päästöissä, koska sen osuus kokonaispolttoaineista on merkityksetön (1 226 MWh).

² GHG Protocol -standardin mukaisesti Suomen sähkönkulutukselle on raportoitu sijaintiperusteinen päästöluku. Yhteenlasketuissa päästöluvuissa käytetään hankintaperusteista lukua.

Scope 2

Scope 2 -päästömme aiheutuvat ostoenergian tuotannosta eli Keskon hankkiman sähkön ja Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä kulutetun kaukolämmön tuotannosta.

Lue lisää uusiutuvasta sähköstä ja energiatehokkuudesta

Scope 3

Epäsuorat Scope 3 -päästömme syntyvät myytävien tuotteiden ja palveluiden elinkaaren aikaisista päästöistä, kuten raaka-aineiden alkutuotannosta, tuotteiden valmistuksesta, pakkauksista, kuljetuksista ja tuotteiden käytöstä. Lisäksi epäsuoria päästöjä aiheuttavat esimerkiksi asiakkaidemme kauppamatkat, henkilöstömme työ- ja liikematkat, jätteidemme loppukäsittely sekä hankkimamme energian tuotannon ja jakelun häviöistä aiheutuneet päästöt.

Suurimmat epäsuorat päästömme aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotannosta (76 %) ja käytöstä (19 %) sekä asiakkaiden kauppamatkoista (2 %).

Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti

305-4

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti lasketaan liikevaihtoon (2019: 10 720 milj. euroa) ja keskimääräiseen henkilölukumäärään (2019: 20 852 henkilöä) suhteutettuna.

	2019	2018
Liikevaihtoon suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/milj. €)	11,2	12,1
Henkilölukumäärään suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/hlö)	5,8	6,3

Muut epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 3)

Tonnina CO ₂ -ekv	2019	2018
Upstream		
Ostetut tuotteet ja palvelut	6 120 100	7 300 300
Pääomahyödykkeet (rakennukset)	29 600	29 600
Hankitun energian epäsuorat päästöt (muut kuin Scope 1 ja Scope 2)	26 700	30 200
Tuotteiden kuljetus ja jakelu ¹	8 400	6 500
Jätteet	8 300	11 600
Liikematkat ^{1,2}	2 700	3 500
Työmatkaliikenne ¹	18 500	18 100
Downstream		
Asiakkaiden kauppamatkat ¹	141 200	149 100
Myytyjien tuotteiden käyttö	1 523 300	1 993 400
Myytyjien tuotteiden loppukäsittely	46 600	45 400
Franchising (K-kauppia-toiminta)	93 800	92 900

¹ Laskentaraja: Suomi

² Laskentaraja muuttunut vuonna 2019, liikematkat sisältää lento- ja automatkat

Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan

305-7

Hallinnoimienne kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian päästöt Suomessa vuonna 2019 olivat:

- NO_x-päästöt: 246 tonnia (2018: 252 tonnia)
- SO₂-päästöt: 209 tonnia (2018: 214 tonnia)
- Ydinvoimalla tuotetun sähkön radioaktiivisen jätteen määrä: 0,4 tonnia (2018: 0,4 tonnia)

Kuljetustemme pienhiukkaspäästöt Suomessa vuonna 2019 olivat:

- NO_x-päästöt: 11 tonnia
- SO₂-päästöt: 0,1 tonnia

Science Based Targets

305-5

Olemme ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä asettaneet Science Based Targets -aloitteen hyväksymät tieteelliset ilmastotavoitteet (Science Based Targets).

Kunnianhimoisiin päästötavoitteisiin aiotaan päästä lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla energiatehokkuutta.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:
Science Based Targets

TAVOITE

Olemme sitoutuneet vähentämään suoria ja epäsuoria päästöjä (Scope 1 ja 2) 18 % vuoteen 2025 mennessä vuoden 2015 tasosta.

Olemme sitoutuneet vähentämään toimitusketjusta aiheutuvia päästöjä (Scope 3) siten, että 90 % Keskon suurimmista tavarantoimittajista asettaa omat päästötavoitteensa vuoteen 2025 mennessä.

SAAVUTUKSET 2019

Scope 1 ja 2 -päästöt olivat 4 % suuremmat lähtötasoon verrattuna, mikä johtuu viime vuosien merkittävistä yrityskaupoista. Edellisvuodesta päästöt vähenivät 7 %.

Keskon vuoden 2019 suurimmista tavarantoimittajista 39 % oli asettanut omat päästötavoitteensa.

Logistiikka

Vuonna 2019 Kesko Logistiikka asetti tavoitteekseen hiilineutraalin toiminnan vuoteen 2030 mennessä.

Vähennämme Kesko Logistiikan päästöjä pitkäjänteisellä työllä:

- Logistinen tehokkuus: keskitetty jakelu, reittioptimointi ja korkeat kuormien täyttöasteet
- Tehokas paluulogistiikka: kuljetamme paluukuljetuksena hankintakuormia, kaupoista palautuvia kuljetusaloja sekä kierrätettäviä laivoja, rullakkoita, pahvia, pulloja ja tölkkejä
- Taloudellisen ajotavan koulutus: kaikki yli 500 Kesko Logistiikan sopimuskuljettajaa on koulutettu
- Uudistamme kuljetuskalustoa, hyödynnämme uusiutuvia polttoaineita sekä lisäämme sähkörekkojen käyttöä teknologian kehittyessä

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:
Logistiikan päästöt

TAVOITE

Vähennämme Kesko Logistiikan kuljetusten liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2020 mennessä.

SAAVUTUKSET 2019

Suhteelliset päästöt pienenevät 24,6 % vuoden 2011 tasosta. Vuonna 2019 suhteelliset päästöt pienenevät 9,4 % vuoteen 2018 verrattuna.

Tehokas kuljetuskalusto

Tavallinen yhdistelmä

Kaksitasoinen yhdistelmä

HCT-yhdistelmä

Kaksitasoinen HCT-yhdistelmä

Myytävien tuotteiden päästövähennykset

Ylivoimaisesti suurimmat epäsuorat päästömme aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotannossa ja tuotteiden käytön aikana. Näihin päästöihin voidaan vaikuttaa vähäpäästöisempien tuotteiden ja palveluiden valikoimalla sekä asiakasviestinnällä.

Olemme aloittaneet työn **kestävien tuotteiden** tunnistamiseksi.

Ruokavalintojen ympäristövaikutukset

Vähentämällä eläinperäisten tuotteiden kulutusta ja kotona syntyvää ruokahävikkiä kotitaloudet voivat vaikuttaa ruokavalintojensa ympäristövaikutuksiin. Autamme asiakkaitamme ymmärtämään ja pienentämään ostoskorin hiilijalanjälkeä.

Vuonna 2019 K-Ostokset-sovellukseen rakennettiin **hiilijalanjälkimittari**, joka antaa tuoteryhmätasoisia tietoja asiakkaan ostoskorin hiilijalanjäljestä.

Tarjoamme laajan kasvipojhaisten tuotteiden valikoiman ja **kannustamme asiakkaitamme lisäämään kasvisten käyttöä**.

Asumisen ratkaisuja

Rakentamisen ja talotekniikan kauppa tarjoaa kuluttajille ja yritysasiakkaille laajojen tuotevalikoimien lisäksi asiantuntevaa palvelua energiatehokkuuden parantamiseksi

rakennus- ja remontointihankkeissa. K-Raudalla on maksuton Remonttineuvonta-kanava, josta saa energiansäästöön, remontointiin ja korjaustöihin liittyviä neuvoja.

Sähköautot yleistyvät

Vuonna 2019 autokaupan mallistossamme oli 20 (2018: 11) ladattavaa hybridi-automallia (PHEV) ja 6 (2018: 3) täyssähköautoa sekä 11 (2018: 11) maa- tai biokaasua polttoaineenaan käyttävää autoa. Vuonna 2019 Volkswagenin, Audin ja Porschen ladattavien hybridien rekisteröinnit Suomessa laskivat 23 %, kun taas täyssähköautojen rekisteröinnit puolestaan kasvoivat 63 % vuoteen 2018 verrattuna. Maa- tai biokaasua käyttävien autojen rekisteröinnit kasvoivat 86 % vuoteen 2018 verrattuna.

Olemme rakentaneet K-ryhmän kauppojen yhteyteen laajan sähköautojen latauspisteverkoston edistääksemme siirtymää sähköistyvään autoiluun. Vuoden 2019 lopussa K-Lataus-verkoston kuului 106 pikalatauspistettä ja 268 peruslatauspistettä yhteensä 76 K-kaupan yhteydessä. Näistä muodostuu Suomen suurin pikalatausverkosto, jonka rinnalla tarjotaan myös peruslatausta. Lisäksi yhdessä IONITY:n kanssa tarjoamme kolme huipputehokasta suurteholatausasemaa. K-Lataus-asemien käyttämä sähkö on suomalaisella tuulivoimalla tuotettua sähköä.

KESTÄVÄT TUOTTEET

→ Lue lisää
Kesko.fi/kestavatuotteet

Vuonna 2019 aloitimme laajan työn, jonka tarkoituksena on tunnistaa toimialakohtaisesti ilmaston kannalta kestävä tuote. Määrittelimme kestäviksi sellaiset tuotteet, joiden ilmastovaikutus on verrokkituotetta merkittävästi pienempi tai joilla on merkitystä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Tavoitteenamme on jatkossa raportoida ja seurata kestävien tuotteiden myyntiä.

PÄIVITTÄISTAVARAKAUPPA

- Keskon kestävä kehityksen hankintalinjausten mukaiset tuotteet
- Vastuullisuussertifioidut ja -merkityt tuotteet
- Kasvipohjaiset tuotteet
- Kiertotaloustuotteet

RAKENTAMISEN JA TALOTEKNIIKAN KAUPPA

- Energiankulutusta ja päästöjä vähentävät tuotteet
- Uusiutuvaa energiaa tuottavat ja jakavat tuotteet
- Vastuullisesti tuotettu puutavara ja puutuotteet
- Terveellisen ja kestävä asuminen mahdollistavat tuotteet

AUTOKAUPPA

- Vähä- ja nollapäästöiset autot
- Kunnostetut alkuperäiset vaihto-osat
- K-Lataus- asemilla sähkö- ja hybridi-autoihin tarjottava uusiutuva sähkö

Asiakkaiden kauppamatkat

Asiakkaiden kauppamatkoista aiheutuvat päästöt ovat Keskolle merkittävä epäsuorien päästöjen lähde. Suurin osa kauppamatkoista kuljetaan autolla.

Olemme rakentaneet K-kauppojen yhteyteen **sähköautojen latauspisteverkoston** edistääksemme siirtymää sähköistyvään autoiluun.

Tarjoamme Suomen kattavimman ja palvelevimman lähikauppaverkoston. Kun lähikaupasta löytyy sen asiakaskunnalle sopiva valikoima, etenkin kaupungeissa kauppamatkat lyhenevät ja ne voidaan kulkea useammin kävellen, pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla. Kaupan lisäpalvelut vähentävät asiakkaiden liikkumisesta aiheutuvia päästöjä, kun kaupakäynnin yhteydessä voi hoitaa useita asioita. Lisääntyvä verkkokauppa vähentää myös asiakkaiden kauppamatkoja.

Henkilöstön työmatkaliikkuminen

Haluamme tukea henkilöstöämme liikkumaan työmatkansa terveyttä edistävällä ja ympäristöä huomioivalla tavalla: pyöräillen, kävellen, juosten tai julkisella liikenteellä.

Uuden päätoimitalomme K-Kampuksen pysäköintihallissa on erillinen polkupyöräparkki ja erityisesti työmatkaliikkujia varten suunnitellut suihku-, pukuhuone-, kuivaushuone- ja pyöränhuoltotilat.

K-Kampuksen sijainti hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella mahdollistaa henkilökunnan ja vierailijoiden

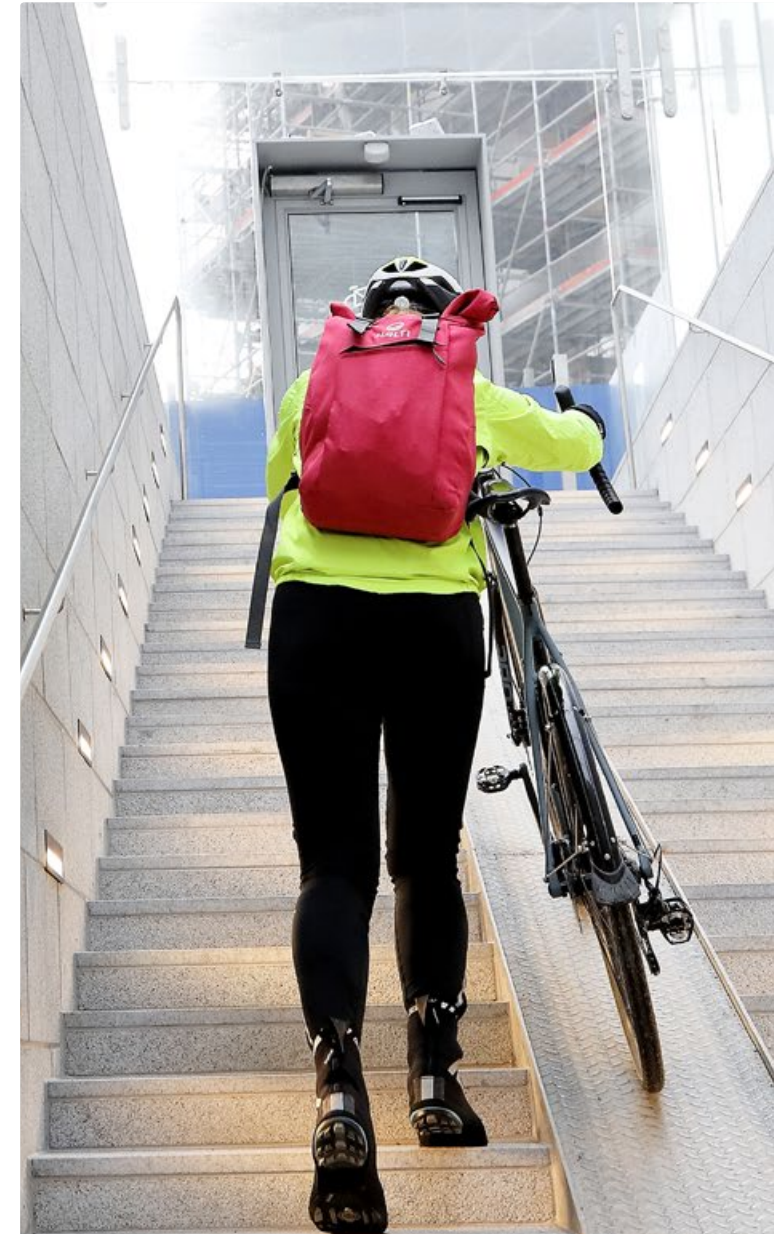
saapumisen julkisilla liikennevälineillä. Kesko tarjoaa henkilöstölleen työsuhde-edun, jota voi käyttää julkisen liikenteen matkalipun maksamiseen.

Liikematkat

Työpäivän aikana tehtäville työasiamatkoille K-Kampuksen henkilöstöllä on käytössään 10 yhteiskäyttöpolkupyörää, joista osa on sähköpolkupyöriä.

Vuoden 2020 alussa otimme yhteiskäyttöön neljä K-Kampus-autoa, joista kaksi on sähköautoja, yksi on kaasubensiinihybridi ja yksi on tila-auto.

Henkilökuntamme lentämistä työmatkoista kertyi 8,6 miljoonaa lentomailia vuonna 2019 (2018: 9,8 milj.). Pyrimme välttämään lentomat kustamista muun muassa kannustamalla etänevottelujen pitoon.

Vesi ja luonnon monimuotoisuus

Vesi

303-1

Merkittävimmät vedenkulutuksemme vaikutukset syntyvät niiden myytävien tuotteiden kautta, jotka ovat peräisin veden niukkuudesta tai saastumisesta kärsiviltä alueilta. Melkein puolet (47 %) suomalaisten vesijalanjäljestä on ulkomailla, sillä tuontituotteiden kulutus ja niihin liittyvät piilovesivirrat ovat suuret.

Hankintaketjun vesiriski

Kaikki Suomeen maahantuomamme omien tuotemerkkien hedelmät ja vihannekset ovat GlobalGAP-sertifioituja. Hyvän maataloustuotannon GlobalGAP-sertifiointin ympäristövaatimukset sisältävät vaatimuksen hyvästä veden käytöstä. Hankkimamme suomalaiset hedelmät ja vihannekset täyttävät Kotimaiset Kasvikset -laatusertifiointin vaatimukset.

Tavoitteenamme on tunnistaa vesiriskin kannalta kriittisiä tuotteita. Vesiriskinarvionnilla tunnistamme tuotteiden toimitusketjussa valuma-alueet, joissa on merkittäviä veden niukkuuden tai saastumisen ongelmia. Vesiriskinarviointien tuloksia käytetään toimenpiteiden suunnitteluun.

Olemme tehneet vesiriskinarvioinnin avokadojen hankinnastamme WWF:n Water Risk Filter -työkalulla. Selvityksen pohjalta painotamme hankintaa yhä vahvemmin alueille, joilla vesiriski on vähäisempi. Vuonna 2019 aloitimme Pirkka-miniluumutomaatin hankintaketjun vesiriskinarvioinnin.

Kiinteistöjen vedenkulutus

Keskon hallinnoimat kiinteistöt käyttävät kunnallista vedenjakelua kaikissa toimintamaissa. Virossa, Liettuassa ja Valko-Venäjällä on käytössä muutamia kaivoja. Kaivoveden osuus kokonaisvedenkulutuksesta on pieni (3,5 %), ja se raportoidaan osana kunnallista vedenjakelua. Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon.

Vedenkulutus maittain

m ³	2019	2018
Suomi	1 036 734	1 055 406
Ruotsi	7 107	8 369
Norja	12 485	5 888
Viro	7 762	9 001
Latvia	12 061	10 714
Liettua	47 512	44 839
Puola	5 206	4 476
Valko-Venäjä	64 879	54 570
Kaikki yhteensä	1 193 745	1 193 263

Luonnon monimuotoisuus

304-2

Kartoitamme biodiversiteettiin liittyviä vaikutuksia ja vaikutusmahdollisuuksia. Tavoitteenamme on vähentää haitallisia biodiversiteettivaikutuksia hankintaketjuissamme ja osallistua luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Hankintaketju

Suurimmat vaikutuksemme luonnon monimuotoisuuteen syntyvät myytävien tuotteiden elinkaaren aikana.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta kriittisiä raaka-aineita hankintaketjuissamme ovat kalat ja äyriäiset, puu, palmuöljy, soija, kaakao sekä puuvilla. Näiden raaka-aineiden kestävä hankintaa ohjataan kestävä kehityksen **hankintalinjauksilla**.

Vuonna 2019 viidelle K-Supermarketin kalatiskille myönnettiin kestävä kalastusta ja vesiviljelyä edistävä **MSC- ja ASC- jäljitettävyyssertifikaatti**.

Vältämme, vähennämme ja kierrätämme muovia

Luomme toimintamalleja, jotka estävät muovin päätyksen vesistöihin ja muualle luontoon. Lue lisää **muovilinjauksestamme** ja tavoitteidemme edistymisestä.

Olemme mukana Itämeren suojeleutyössä

Valikoimissamme on kolme Itämeren ympäristökuormaa pienentävää tuotetta, joiden raaka-aineena tai rehuna käytetään Itämeren runsaita kalalajeja. Kaksi Pirkka saaristolaiskalapihviä on valmistettu Itämeren hoitokalastetusta lahnasta. Lisäksi Suomessa kasvatetun Pirkka Parhaat Benella kirjoloheen rehun raaka-aineena käytetään Itämerestä pyydettyä silakkaa ja kilohailia. Ravinteita kierrättämällä vesistöjen fosforikuormitus pienenee ja Itämeren tila paranee.

K-ryhmän päätoimitalolla K-Kampuksella on WWF Green Office -sertifikaatti. WWF Green Office -maksuilla tuetaan WWF:n suojeleutyötä Itämeren hyväksi. Lisäksi asiakkaat voivat lahjoittaa K-Plussa-pisteitään WWF:lle luonnonsuojeleutyön edistämiseksi. Vuonna 2019 tarjosimme kuluttajille helpon tavan tukea WWF:n työtä

ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja arktisen alueen suojeluksi joulukuun kampanjassa, jossa K-kaupasta ostettujen lahjakorttien myynnistä 1 % tilitettiin yhteistyössä K-ryhmän kumppanien kanssa WWF:lle.

Kunnostamme elinympäristöjä

304-3

K-Kalapolut

Vuonna 2017 aloitimme ympäristöjärjestö WWF:n kanssa laajan, vuoteen 2021 asti jatkuvan K-Kalapolut-yhteistyön Suomen uhanalaisten vaelluskalakantojen pelastamiseksi. Avaamme nousuesteitä ja teemme kutusoraikkoja talkoohengessä yhdessä paikallisten toimijoiden, maanomistajien, K-kauppiaiden ja vapaaehtoisten kanssa.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:
Luonnon monimuotoisuus

TAVOITE

K-Kalapolut-yhteistyö WWF:n kanssa: Avaamme vähintään 50 nousuestettä ja teemme vähintään 100 kutupaikkaa uhanalaisille vaelluskaloille Suomessa vuosina 2017–2021. Lisäämme tietoisuutta vaelluskalojen uhanalaisuudesta ja järjestämme talkootapahtumia.

SAAVUTUKSET 2019

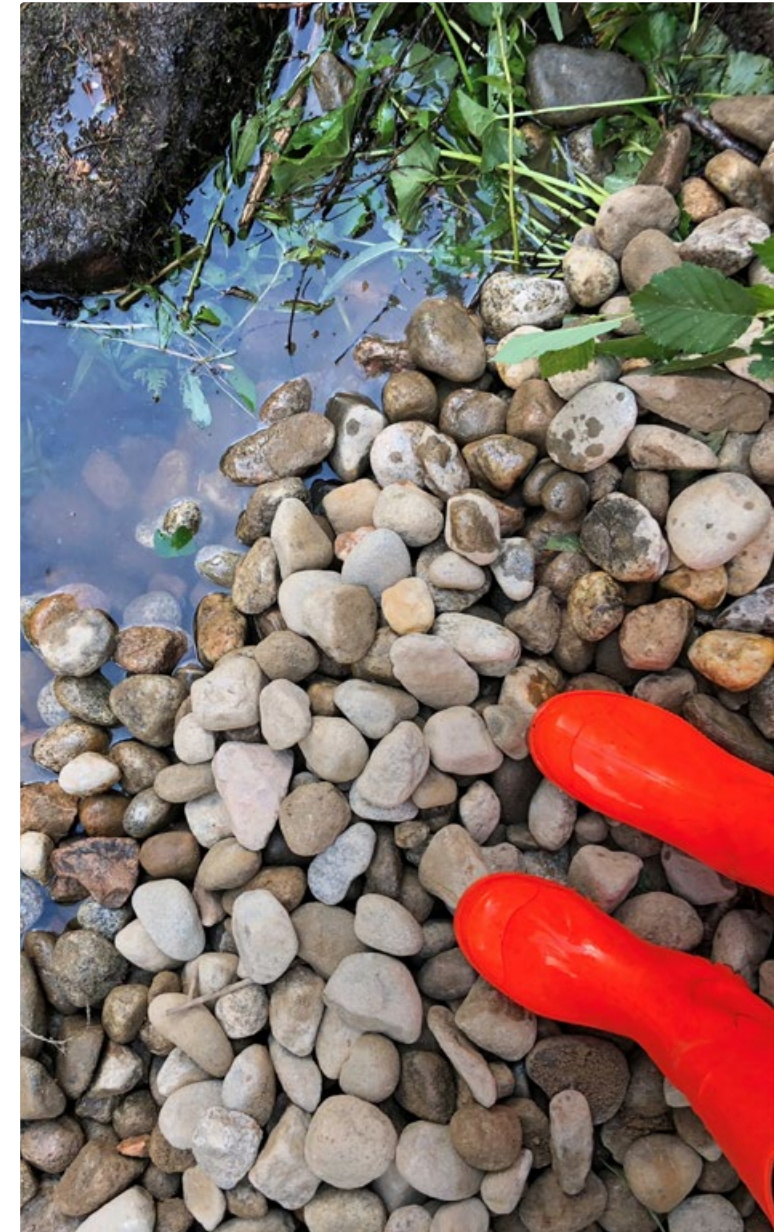
K-Kalapolut-talkoiden kolmannella kaudella rakensimme yli 60 kutusoraikkaa ja avasimme 7 nousuestettä, minkä ansiosta kaloille vapautui jopa 50 kilometriä saavuttamattomissa olluista lisääntymis- ja elinympäristöä. Seitsemällä paikkakunnalla järjestettyihin talkoisiin osallistui noin 180 vapaaehtoista ja 12 K-kauppiasta. Taimenten on havaittu palanneen aiempien kausien aikana kunnostetuille alueille.

Yhteistyön tavoitteena on myös **lisätä tietoisuutta vaelluskalojen uhanalaisuudesta**.

Kauppapaikat

Rakennamme kauppapaikkoja vain liikekiinteistöille kaavoitetuille alueille. Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2019 Keskolla ei ollut kunnostettavia kohteita Suomessa.

Keskolla ei ole omia suojeltuja elinympäristöjä.

Kiertotalous ja jätehuolto

Kiertotalouteen siirtyminen vaatii yhä tehokkaampaa materiaalien kiertokulkua. Tarjoamme asiakkaillemme monipuolisia jätteiden ja tavaroiden keräyspalveluita sekä kehitämme innovatiivisia kiertotalouden mukaisia ratkaisuja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Tiukat tavoitteet muovin välttämiseksi, vähentämiseksi ja kierrättämiseksi

Olemme muovilinjauksessamme asettaneet tiukkoja tavoitteita muovin välttämiseksi, vähentämiseksi ja kierrättämiseksi. Olemme allekirjoittaneet The New Plastics Economy Global Commitment -sitoumuksen.

Kesko Logistiikan keskitetyt keräyspalvelut

Vuonna 2019 ohjasimme päivittäistavarakauppamme keskitetyn keräyspalvelun kautta noin 3 650 (2018: 3 355) tonnia pahvia ja noin 90 (2018: 48) tonnia muovia teollisuuteen hyödynnettäväksi.

Kesko Logistiikka toimittaa paluulogistiikkakuormissaan juomapakkauksia ja laatikoita kaupoista uudelleen- ja hyötykäyttöön.

Kesko Logistiikan paluulogistiikka

Tuhatta kpl	2019	2018
Tölkit	86 007	89 913
Kierrätysmuovipullot	62 887	67 157
Kierrätyslasipullot	9 803	12 267
Uudelleenkäytettävät laatikot	21 106	21 059

Kauppojen kiertotaloussopimus Suomessa

Kesko ja Lassila & Tikanoja tarjoavat K-ryhmän kaupoille Suomessa mahdollisuuden osallistua keskitettyyn kiertotaloussopimukseen. Sopimus tarjoaa K-kauppiaille vahvan osaamisen jätehuollon muuttuvista vaatimuksista. Tavoitteena on jätteen synnyn ehkäiseminen, kierrätyksen tehostaminen ja kiertotalouden edistäminen.

Vuoden 2019 lopussa kiertotaloussopimuksen piirissä oli 664 kauppa ja K-ryhmän toimipaikkaa (2018: 585). Toimipaikoissa syntyvien jätteiden hyötykäyttöaste oli 100 % (2018: 100 %) ja kierrätysaste noin 74 % (2018: 69 %). Allekirjoitimme helmikuussa 2019 elintarvikealan materiaalitehokkuussopimuksen ja asetimme tavoitteen nostaa kaupan jätteiden kierrätysasteen 78 %:iin.

Kehitämme kiertotalousratkaisuja

Kehitämme aktiivisesti yhteistyökumppaneidemme kanssa ratkaisuja, joissa hyödynnetään esimerkiksi tuotannon sivuvirtoja tai ruokahävikkiä. Myös pakkauskehitys tähtää kiertotalouden edistämiseen. Lue lisää

kiertotalousinnovaatioistamme.

Kinkkurasvoista biodieseliä

Vuonna 2019 osallistuimme jo neljättä kertaa Kinkkutemppu-kampanjaan, jossa asiakkaat palauttavat joulukinkkujen paistinrasvat K-kauppojen keräyspisteisiin ja niistä valmistettiin uusiutuvaa dieseliä. Arviolta 204 000 kotitaloutta osallistui, ja rasvaa kerättiin yhteensä noin 122 tonnia rasvaa.

Keräyspalveluita asiakkaille Suomessa

301-3

K-ruokakauppojemme yhteydessä oli 413 (2018: 405) kuluttajapakkausten (kuitu, lasi, metalli) keräykseen tarkoitettua Rinki-ekopistettä vuoden 2019 lopussa. Muovia kerättiin 227 (2018: 193) ekopisteessä. Tavoitteenamme on saada muovinkeräys kaikkien muiden K-ruokakauppojen yhteydessä oleviin Rinki-ekopisteisiin vuoden 2022 loppuun mennessä.

Kauppojemme yhteydessä otettiin vastaan asiakkaiden palauttamia pantillisia juomapakkauksia, paristoja ja akkuja, SER-jätettä ja käytöstä poistettuja vaatteita.

Asiakkaiden keräyspisteisiimme palauttatut pakkaukset ja tavarat Suomessa

	2019	2018
Pantilliset tölkit (milj. kpl)	383	387
Pantilliset kierrätysmuovipullot (milj. kpl)	146	138
Pantilliset kierrätyslasipullot (milj. kpl)	33	32
Paristot ja akut (tonnia)	413	293
SER-jäte (tonnia)	159	152

Lue lisää teoistamme muovin vähentämiseksi

Jätteet hyötykäyttöön

306-2

Tavoittemme on minimoida jätteen synty kaikessa toiminnassa ja toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön.

Tonnia	2019	2018
Ei-vaarallinen jäte	32 128	29 812
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	26 696	24 395
Kaatopaikalle	5 432	5 417
Vaarallinen jäte	1 611	1 563
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	1 234	996
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	377	567
Jätteet yhteensä	33 739	31 375

Jätteiden hyötykäyttöasteet

Suomessa Keskon jätetilastot kattavat pääosin varastotoimintoja, kun taas muissa maissa valtaosa tilastoiduista jätteistä syntyy vähittäiskaupassa.

Hyötykäyttöasteeseen on laskettu mukaan kaikki jätteet paitsi kaatopaikalle menevät jätteet. Jätteiden käsittelytavan on määritellyt jätehuolto-yhtiö.

Vuonna 2019 tilastoidun jätehuollon hyötykäyttöaste Suomessa oli lähes 100 % ja muissa toimintamaissa 69 % (sisältää vaarallisen jätteen käsittelyn).

Jätteet: Suomi, Ruotsi ja Norja

Tonnia	Suomi		Ruotsi		Norja	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Ei-vaarallinen jäte	15 934	15 831	2 652	2 822	2 581	919
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	15 931	15 820	2 503	2 598	2 515	895
Kaatopaikalle	3	11	149	224	66	24
Vaarallinen jäte	427	289	174	160	560	733
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	281	177	105	3	520	517
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	146	112	69	157	40	216
Jätteet yhteensä	16 361	16 119	2 826	2 982	3 141	1 652
Hyötykäyttö-%	99,98	99,93	95	92	98	99

Jätteet: Viro, Latvia ja Liettua

Tonnia	Viro		Latvia		Liettua	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Ei-vaarallinen jäte	1 208	859	1 243	1 545	6 422	5 895
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	1 108	793	206	193	3 230	2 966
Kaatopaikalle	100	66	1 037	1 352	3 192	2 929
Vaarallinen jäte	42	55	29	13	266	170
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	1	4	0	0	214	155
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	41	51	29	13	52	15
Jätteet yhteensä	1 250	914	1 272	1 558	6 688	6 065
Hyötykäyttö-%	92	93	18	13	52	52

Jätteet: Puola ja Valko-Venäjä

Tonnia	Puola		Valko-Venäjä	
	2019	2018	2019	2018
Ei-vaarallinen jäte	421	413	1 667	1 528
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	129	137	1 074	992
Kaatopaikalle	292	276	593	536
Vaarallinen jäte	21	18	92	125
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	21	18	92	123
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	0	0	0,1	2
Jätteet yhteensä	442	432	1 759	1 653
Hyötykäyttö-%	34	36	66	68

Vähennämme ruokahävikkiä

Vähennämme ruokahävikkiä yhteistyössä koko elintarvikeketjun kanssa alkutuotannosta asiakkaaseen asti. Tavoitteenamme on vähentää K-ryhmän ruokahävikkiä vuoden 2016 tasolta vähintään 13 % vuoden 2021 loppuun mennessä.

Ennaltaehkäisemme hävikkiä

Ensisijaisena keinonamme vähentää ruokahävikkiä on valikoimien hallinta. K-ruokakaupoissa pidetään myynnissä omalle asiakaskunnalle sopiva valikoima, jota täydennetään ennusteperäisellä tarvesuunnittelulla. Lisäksi tehokas kuljetus- ja myymälälogistiikka, omavalvontajärjestelmä sekä henkilökunnan koulutus ovat keinoja vähentää hävikin syntyä. Pakkausominaisuuksien optimointi ja jatkuva kehitys ovat tärkeässä roolissa hävikin vähentämisessä.

Kaupassa

Kauppoja ohjeistetaan tarkkailemaan erityisesti tuoretuotteiden ja lyhyillä päiväyksillä varustettujen tuotteiden päiväysmerkintöjä. K-ruokakaupat voivat myydä tuotteita alennetuilla hinnoilla niiden parasta ennen -päiväyksen tai viimeisen käyttöajankohdan lähestyessä. Vuoden 2016 lakimuutos, joka vapautti vähittäiskauppojen aukioajat Suomessa, on vaikuttanut ruokahävikin määrään. Koska kaupat ovat auki pidempään, menekki on tasaantunut ja hävikki on vähentynyt.

Kiertotalous on myös tärkeää hävikin vähentämisessä. K-kaupoissa pohditaan paljon, miten hyödynnetään omaa hävikkiä uusiksi lisäarvotuotteiksi. Hävikkiin päätyvät

K-ryhmän ruokahävikkihierarkia

hedelmät, vihannekset ja leivät voivat olla uusien hillojen, mehujen, smoothien ja jopa oluen raaka-aineita.

ResQ Club -sovellus ruokahävikin pienentämiseen

ResQ Club -hävikkiruokasovelluksen avulla K-ruokakaupat voivat myydä päiväysruokaansa kuluttajille. Vuonna

2019 ResQ Club -hävikkiruokasovellusta hyödynsi jo yli 110 K-ruokakauppaa ympäri Suomea. Toimintamalli pienentää kaupan hävikkiä ja samalla asiakkaat pääsevät ostamaan ruokaa alennettuun hintaan. Osassa sovelluksen käyttöönottaneista K-ruokakaupoissa ruokahävikki on saatu vähennettyä noin kuudesosaan entisestä.

Ruokalahjoitukset

Noin 90 % K-ruokakaupoista lahjoittaa elintarvikekelpoisia myynnistä poistettuja tuotteita paikallisille hyväntekeväisyysjärjestöille, jotka jakavat ne ruoka-apuna avuntarvitsijoille. Vuonna 2019 K-ruokakaupat lahjoittivat järjestöille 4 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Lisäksi ruokahävikkiä jaetaan jonkin verran maataloille eläinten rehuksi.

Ruokahävikistä biokaasua

Teemme Gasumin kanssa yhteistyötä, jossa K-ruokakauppojen syömäkelvottomasta ruokahävikistä valmistetaan biokaasua. Biojätteestä valmistetaan biokaasua Gasumin kaasuverkkoon, josta se hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Toimintamallissa on mukana kolme Pirkka-tuotteiden valmistajaa.

Noin 400 K-ruokakaupan ja Kesko Logistiikan keskusvaraston syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Vuonna 2019 noin 4 800 tonnista (2018: 4 000) biojätettä valmistettiin noin 3 600 MWh (2018: 3 000) biokaasua. CO₂-päästöjä vähennettiin maakaasuun verrattuna 716 tonnia (päästökerroin 199 g CO₂/kWh) ja polttoöljyyn verrattuna 947 tonnia (päästökerroin 263 g CO₂/kWh).

Kotitalouksien ruokahävikki

K-ruoka.fi:n **ruokahävikkisivuilla** tarjoamme asiakkaillemme tietoa avuksi ruokahävikin pienentämiseen. K-ruoka-mobiilisovellus helpottaa asiakkaan ruokaostosten suunnittelua tarjoamalla henkilökohtaisia etuja, kauppa-kohtaisia tarjouksia, älykkään kauppallistan ja noin 8 000 K-ruoka.fi-reseptiä.

Syksyllä 2019 hävikkiviikon aikana järjestimme toista kertaa hävikkichatin Twitterissä, jossa asiantuntijat, K-ryhmä ja asiakkaat keskustelivat ruokahävikistä ja sen vähentämisestä.

K-ruokakauppojen ruokahävikki

	2019	2018
K-ruokakauppojen tunnistettu ruokahävikki (tonnia)	17 920	18 931
K-ruokakauppojen tunnistettu ruokahävikki suhteutettuna myytyihin ruokakiloihin	1,56 %	1,65 %
Euromääräisen ruokahävikin myytyihin ruokakiloihin suhteutettu kehitys lähtötasosta 2016	-3 %	

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Ruokahävikki

TAVOITE

K-ryhmän tavoite on minimoida omasta toiminnasta aiheutuva ruokahävikki ja hyödyntää väistämättä jäävä biojäte. Allekirjoitimme helmikuussa 2019 elintarvikealan materiaalitehokkuussitoumuksen ja asetimme tavoitteen vähentää myyntiin suhteutettua tunnistettua ruokahävikkiä vuoden 2016 tasolta vähintään 13 % vuoden 2021 loppuun mennessä.

SAAVUTUKSET 2019

Ruokahävikki pieneni 3 % suhteutettuna vuoden 2016 lähtötasoon. K-ruokakaupat antoivat ruoka-apuna hyväntekeväisyyteen 4 % enemmän kuin vuonna 2018.

TYÖYHTEISÖ

Toimintamme perustana on ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilöstömme. Tarjoamme heille monipuoliset ura- ja kehittymismahdollisuudet monissa erilaisissa tehtävissä.

Yhteisen toimintaohjeemme, K Code of Conductin, avulla varmistamme, että kaikilla K-ryhmässä on sama näkemys arvoista ja periaatteista, jotka ohjaavat päivittäistä työtämme.

Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys ovat tärkeitä periaatteita, joita olemme sitoutuneet noudattamaan.

Tavoitteenamme on olla kaupan alan houkuttelevin työpaikka. Panostamme erityisesti yrityskulttuurin kehittämiseen, johtamiseen ja henkilöstön hyvinvointiin.

TÄSSÄ OSIOSSA:

Henkilöstölukuja	49
Työhyvinvointi ja työkyky	53
Osaamisen kehittäminen	56
Suorituksen johtaminen	58
Monimuotoisuus ja yhdenvertaisuus	59
K Code of Conduct	61

EDISTÄMME NÄITÄ YK:N KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEITA:

Puolet työntekijöistämme työskentelee Suomessa

401-1

Vuonna 2019 Keskossa työskenteli kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin noin 20 852 henkilöä (2018: 19 579) kahdeksassa maassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa ja Valko-Venäjällä. Henkilöstöstä 48 % oli Suomessa ja 52 % muissa toimintamaissa.

Uudelle uralle

Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin. Vuonna 2019 sisäisiä siirtoja tehtiin Suomessa 2 604 (2018: 1 569) ja muissa toimintamaissa yhteensä 2 124 (2018: 2 361). Vuoden 2019 aikana vakiintui Suomessa Uusi työ -toimintamalli, jota käytetään, kun työntekijän työkyky on pysyvästi alentunut nykyisen työn vaatimuksiin nähden eikä työntekijä pysty enää palaamaan omaan työhönsä.

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat K Trainee -ohjelma ja kauppiasvalmennusohjelmat.

Uusi päätoimitila K-Kampus käyttöön

Modernisoimme työympäristöjä eri toimipisteissämme Suomessa. Kesällä 2019 uuteen päätoimitaloomme K-Kampuselle muutti 1 800 pääkaupunkiseudun asiantuntijatyötä tekevää K:laista kahdeksasta toimipisteestä. Modernien tilojen lisäksi kiinnitimme huomiota avoimiin, ketteriin ja yhteistyötä lisääviin välineisiin ja toimintatapoihin.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Työnantajamielikuva

TAVOITE

Olemme työ-tyytyväisyydessä kaupan alan paras työnantaja.

SAAVUTUKSET 2019

K-ryhmä paransi sijoitustaan Universumin Ideal Employer Ranking -opiskelijatutkimuksessa ja oli sijalla 30. Nousua oli 17 sijaa, ja K-ryhmä palkittiin nopeana nousijana.

Laajensimme valtakunnallista yhteistyöverkostoa ja otimme käyttöön uuden oppilaitoslähettämismallin.

SUUNNITELMAT 2020

Jatkamme systemaattista työtä työnantajakuvan parantamiseksi sekä keskeisten ulkoisten että sisäisten sidosryhmiemme kanssa.

Tiivistämme edelleen oppilaitosyhteistyötä valittujen oppilaitosten kanssa.

Keskon henkilökunnan määrän kehitys

	2019	2018	2017
Suomi 31.12.	12 657	11 878	12 327
Muut toimintamaat 31.12.	12 511	11 523	12 656
Yhteensä 31.12.	25 168	23 401	24 983
Suomi, keskimäärin	10 194	9 822	10 691
Muut toimintamaat, keskimäärin	10 658	9 757	11 386
Yhteensä keskimäärin	20 852	19 579	22 077

Keskon määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet

	2019	2018	2017
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	14,9	14,1	14,2
Muut toimintamaat	6,9	6,7	4,8
Koko konserni yhteensä	10,9	9,4	9,2
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	37,2	40,8	43,9
Muut toimintamaat	13,0	7,8	6,7
Koko konserni yhteensä	25,2	24,1	26,7

Keskon henkilökuntatilastoja vuodelta 2019 toimintamaittain eriteltynä

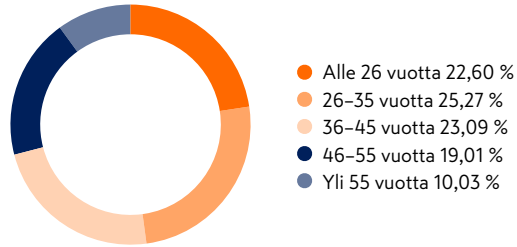
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Valko-Venäjä
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	12 657	1 570	1 389	865	1 113	3 934	810	2 830
Vuonna 2019 keskimäärin	10 194	1 158	1 034	758	925	3 411	799	2 566
Työsuhteita alkoi, kpl ¹	4 152	491	246	528	701	1 680	188	1 199
- naisia	2 148	174	53	252	252	668	32	508
- miehiä	2 004	317	193	276	449	992	156	691
Työsuhteita päättyi, kpl ¹	3 753	432	184	489	654	1 787	131	1 352
- naisia	2 009	139	41	208	114	659	16	531
- miehiä	1 744	293	143	281	540	1 128	115	821
Työsuhteita alkoi, % ¹								
- naisia	51,7	35,4	21,5	47,7	35,9	41,0	17,0	42,4
- miehiä	48,3	64,6	78,5	52,3	64,1	59,0	83,0	57,6
Työsuhteita päättyi, % ¹								
- naisia	53,5	32,2	22,3	42,5	17,4	36,9	12,2	39,3
- miehiä	46,5	67,8	77,7	57,5	82,6	63,1	87,8	60,7
Työnantajan päättämänä, %	3,4	1,4	13,6	9,0	26,8	2,9	21,1	1,6
Kokonaisvaihtuvuus, % ²	20,1	27,5	13,2	47,7	50,2	44,1	13,3	47,8

¹ Sisältää kesätyöntekijät

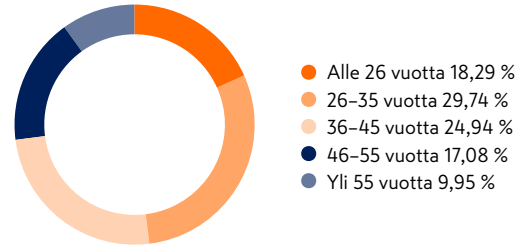
² Ei sisällä kesätyöntekijöitä

Päättyneissä työsuhteissa henkilöt mukana laskennassa vain kerran, alkaneissa työsuhteissa yhdellä henkilöllä voi olla useampi alkanut työsuhde

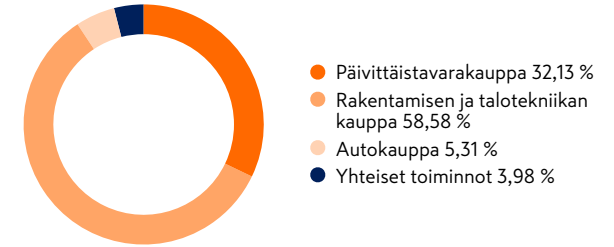
Keskon henkilökunnan ikärakenne Suomessa 2019, %

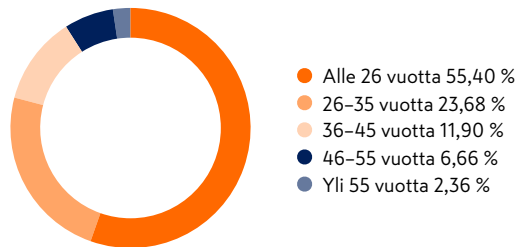
Keskon henkilökunnan ikärakenne muissa toimintamaissa 2019, %

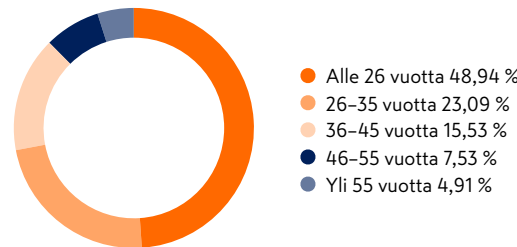
Keskon henkilökunnan jakautuminen toimialoittain 31.12.2019, %

Alkanee työsuhteet, ikärakenne 2019, %

Päättyneet työsuhteet, ikärakenne 2019, %

Tarjoamme kattavat henkilöstöedut

401-2

Koko henkilöstömme Suomessa on lakisääteisen eläketurvan ja vanhempainvapaata koskevien etuuksien piirissä. Suomessa vakituinen ja määräaikainen henkilöstö on lakisääteisesti vakuutettu työ- ja työmatkatapaturman ja ammattitaudin varalta.

Tarjoamme henkilöstölle työterveyshuollon palvelut, eläke-etuudet, monipuoliset ostoedut K-ryhmään kuuluvissa kaupoissa ja henkilökuntamyymälässä sekä auton henkilökuntaleasing-mahdollisuuden. Tuemme kaikissa toimintamaissa henkilöstön vapaa-ajan liikuntaa erilaisin tavoin. Suomen yhtiöissä on käytössä liikunta-, kulttuuri- ja työsuhdematkaetu, joka laajeni vuonna 2019 kattamaan hyvinvointipalveluja.

Osa Virossa, Latviassa ja Liettuassa toimivista yhtiöistä tukee taloudellisesti työntekijöitään erilaisissa elämäntilanteissa esimerkiksi lapsen syntymän ja ensimmäisen kouluvuoden ja läheisen kuoleman yhteydessä sekä muissa erityistilanteissa.

Tulospalkkiot ja osakepalkkio-ohjelma

Tulospalkkiojärjestelmien piiriin kuuluu koko henkilöstö lukuun ottamatta myyjätehtäviä ja muunlaisiin bonus- tai provisiojärjestelmiin kuuluvia tehtäviä. Tulospalkkiojärjestelmän mittareita ovat esimerkiksi konsernin ja toimialan liikevoitto, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastytyväisyys tai

markkinaosuus. Lisäksi roolista riippuen voidaan asettaa myös henkilökohtaisia tulospalkkiotavoitteita.

Vuoden 2019 tulospalkkiojärjestelmiin perustuvia tulospalkkioita maksettiin keväällä 2019 Suomessa noin 18,9 miljoonaa euroa (2018: 15,1 miljoonaa euroa) eli 4,1 % (2018: 3,5 %) palkkasummasta. Vuonna 2019 maksettiin erilaisia palkkioita tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteen laskien:

- Suomessa 19,3 miljoonaa euroa (2018: 16,1 miljoonaa euroa)
- Muissa toimintamaissa 3,4 miljoonaa euroa (2018: 4,5 miljoonaa euroa)

Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 10 %-100 % henkilön vuosipalkasta.

Keskolla on noin 130:lle johtoon kuuluvalle ja nimetyille muulle avainhenkilölle suunnattu osakepalkkiojärjestelmä. Lue lisää [osakepalkkiojärjestelmästä](#).

Eläkkeet

201-3

Kesko-konsernissa Suomessa annettiin uusia eläkemyöntöjä 204 (2018: 193) henkilölle. Näistä työkyvyttömyyseläkkeitä oli 35 (2018: 32), joista 14 (2018: 15) osatyökyvyttömyyseläkkeitä. Kuntoutustuki on määräaikainen työkyvyttömyyseläke, jolta kuntoutuja

pyritään saamaan takaisin työelämään. Kuntoutusrahaa myönnettiin uudelleenkoulutukseen tai työkokeiluun 50 (2018: 93) henkilölle, joilla työkyvyttömyyden uhka lähivuosina oli ilmeinen. Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä vuonna 2019 oli 61,3 (2018: 61,9) vuotta. Vanhuuseläkkeellejäänti-ikä oli 63,7 (2018: 63,7) ja työkyvyttömyyseläkkeellejäänti-ikä 47 vuotta (2018: 47). Muissa toimintamaissa 35 (2018: 21) työntekijää siirtyi eläkkeelle.

[Lue lisää eläkkeistä](#)

Työterveys ja työturvallisuus

403-1 403-2 403-3 403-4 403-5 403-6 403-7 403-8
403-9 403-10

Työterveys- ja turvallisuusjohtamisemme perusta on lakisääteinen kokonaisvaltainen riskien tunnistaminen sekä niiden arviointi ja toimenpiteiden toteutuksen seuranta. Tavoitteena on työturvallisuuden kokonaisvaltainen ja jatkuva parantaminen. Käytössä on muun muassa ISO 14001 ja ISO 45001 -standardit. Työterveys- ja työturvallisuustoiminnolle on asetettu yhteistyössä liiketoimintayksiköiden kanssa vuosittaiset tavoitteet. Konsernin tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan Keskon hallitukselle. Yhteiset työterveys- ja työturvallisuusperiaatteet ovat käytössä kaikissa toimintamaissamme.

Otamme vuonna 2020 käyttöön uuden työkyvyntoimintajärjestelmän henkilöstön hyvinvoinnin tukemiseksi, sairauspoissaolojen seurantaan ja työkyvyttömyysriskien ennakointiin.

Työturvallisuusriskien hallinta on osa päivittäistä työtä

Olemme kasvattaneet henkilöstön tietoisuutta työturvallisuusriskeistä ja lisänneet läheltä piti -tilanteiden

raportointia riskienhallintajärjestelmien avulla. Yhdessä asetettujen mittarien avulla olemme vahvistaneet työturvallisuuskulttuuria.

Työsuojeluohjelma sisältää myös terveydellisten riskien arvioinnin työterveyshuollon ammattilaisten toteuttamana. Arviointiryhmä tekee työpaikalla fyysisen työn vaarojen ja riskien arvioinnin. Vuonna 2019 psykososiaalinen kuormittuneisuus arvioitiin osana henkilöstötutkimusta.

Työterveydellä keskeinen rooli työkyvyn ylläpidossa

Kattavat työterveyspalvelut perustuvat jokaisen toimintamaan lainsäädäntöön ja niiden painopiste on ennaltaehkäisyssä. Työterveysyhteistyön strategiset painopistealueet vuonna 2019 olivat tiedolla johtaminen, K-kulttuurin vahvistaminen, henkilöstön työhyvinvoinnin ylläpitäminen ja parantaminen sekä esimiestyön tukeminen.

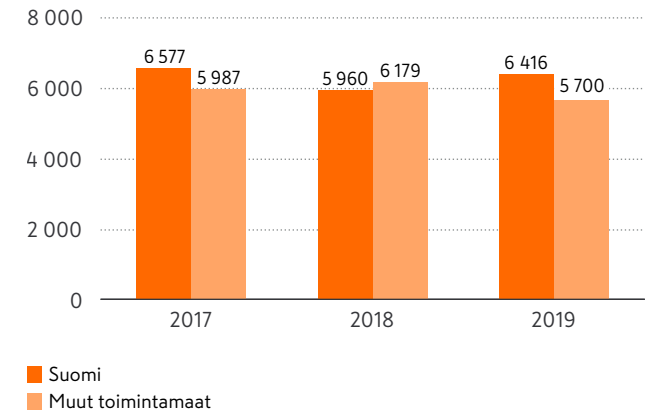
Vuonna 2019 Kesko-konsernin työterveyden palvelujen piirissä Suomessa oli 12 002 (2018: 12 261) työntekijää. Suomessa Keskon työterveyshuolto tuottaa palvelut pääkaupunkiseudulla ja ostaa pääkaupunkiseudun ulkopuolella työskenteleville työterveyspalvelut keskitetysti yhdeltä palveluntuottajalta. Kesko käyttää aktiivisesti

työterveysasiantuntijoita henkilöstön työkyvyttömyyden ehkäisyssä ja työkyvyn ylläpidossa.

Työterveyteen käytettiin Suomessa vuonna 2019 yhteensä noin 5,9 (2018: 5,5) miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos korvasi 2,8 (2018: 2,8) miljoonaa euroa. Vuonna 2019 Keskon työterveyshuolto panosti henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoitoon 492 euroa (2018: 447) henkilöä kohti.

Sairauspäivien määrän kehittyminen

Sairauspäiviä/miljoonaa työtuntia

Sairauspoissaolot maittain 2019

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Valko-Venäjä
Sairauspäiviä yhteensä	123 354	13 682	13 872	8 483	5 494	49 519	8 886	19 938
Työntekijää kohti	12,1	11,8	13,4	11,2	5,9	14,5	11,1	7,8
Per miljoona työtuntia	6 416	6 713	7 623	5 513	2 940	7 187	5 347	3 824

Laskentatapa: sairauspäivät työntekijää kohti laskettu keskimääräisellä henkilökuntamäärällä. Sairauspoissaolojen laskennassa eivät ole mukana: OU 1A.EE, UAB 1A.LT, Oskar Harju AB, K-Rauta Finland Holding Kaukajärvi Oy, SIA Mobiluks, UAB Kesko Senukai Digital, Byggvaruhuset Färingsö Trä AB.

Keskon panostus työterveyshuoltoon, Suomi

Euroa/henkilö	2019	2018	2017
	492	447	494

Sairauspoissaoloprosentti Suomen yhtiöissä oli 4,6 % tehdyistä työtunneista vuonna 2019 (2018: 4,3 %). Noin 73,2 % (2018: 76,2 %) sairauspoissaoloista oli lyhytaikaista palkallista sairauspoissaoloa. Muissa maissa sairauspoissaoloprosentti oli 4,8 % (2018: 5,1 %). Tilasto tapaturmista Suomessa sekä sairauspäivien erittely maittain on esitetty viereisissä taulukoissa. Muissa maissa työssä tapahtuneita yli kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneita tapaturmia oli vuonna 2019 yhteensä 52 kappaletta. Suomessa vastaava luku oli 163 kappaletta.

Henkilöstöedustajat mukana työturvallisuus- ja työterveysyhteistyössä

Keskossa toimii työsuojeluryhmä ja yhteistoimintaryhmä. Työsuojeluvaltuutetut ja luottamusmiehet osallistuvat työterveys- ja turvallisuusasioiden suunnitteluun, implementointiin ja seurantaan. Yhteistyössä tuetaan aktiivisesti henkilöstön hyvinvointia työpaikoilla ja henkilöstön oma-aloitteista vaarojen tunnistamista. Sovittujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan kvartaaleittain kaikilla liiketoiminta-alueilla.

Tapaturmat ja ammattitaudit Suomessa

	2019			2018	2017
	Miehet	Naiset	Yhteensä		
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0	0	0	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	116	47	163	181	226
Työmatkatapaturmat	34	39	73	67	79
Tapaturmataajuus 1/miljoona työtuntia			12	13	11
Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste, päivää			38,2	31,6	20,9
Ammattitautiepäilyt	4	1	5	3	2
Ammattitaudit	1	0	1	2	1
Työtapaturmien, työmatkatapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat sairauspäivät	4 064	4 943	9 007	8 040	6 473
Työntekijää kohti			0,9	0,8	0,6

Lasketatapa: tunnusluvut eivät sisällä pientapaturmia eli alle kolmen päivän poissaoloon johtaneita tapaturmia. Tilastointi ei kata urakoitsijoita.

¹ Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna todellisilla työtunneilla

Tapaturmat ja ammattitaudit muissa toimintamaissa

	2019
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	52
Työmatkatapaturmat	22
Tapaturmataajuus 1/miljoona työtuntia	4,9
Ammattitautiepäilyt	0
Ammattitaudit	3
Työntekijää kohti	0,1

¹ Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna todellisilla työtunneilla

Panostamme henkilöstön työhyvinvointiin ja työturvallisuusosaamiseen

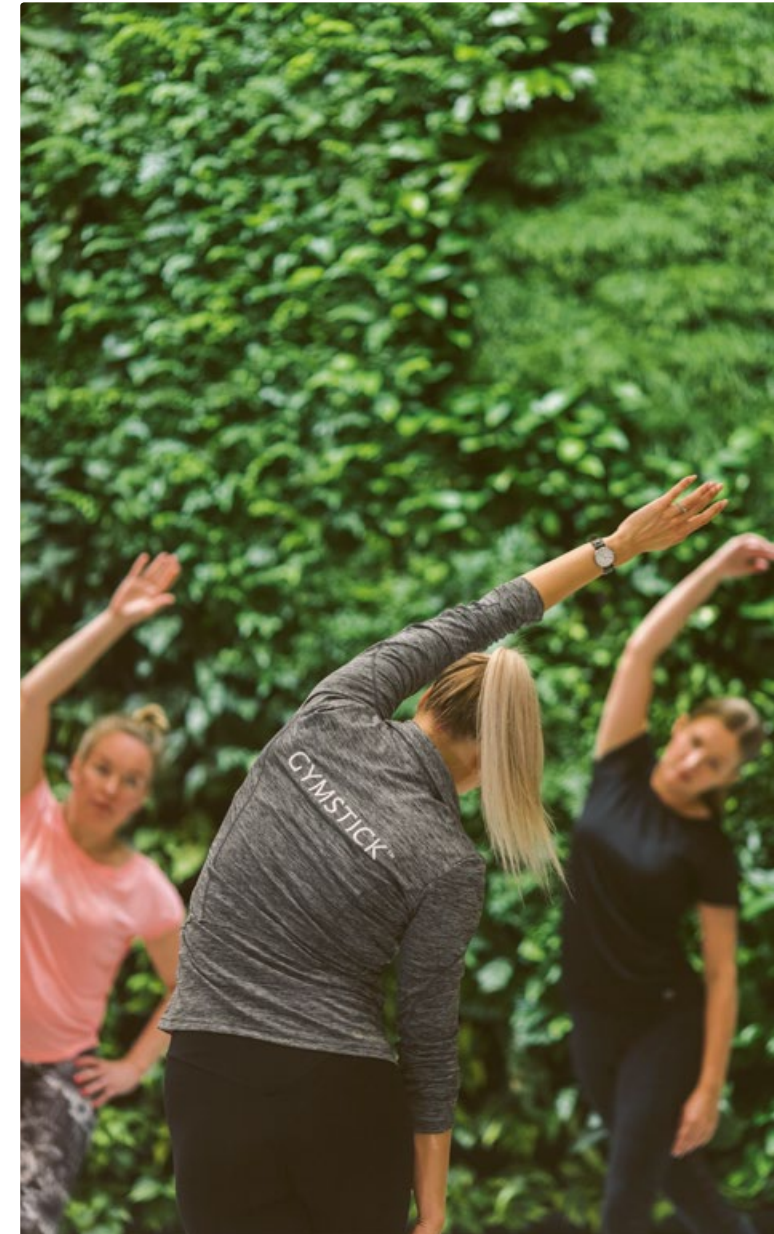
Järjestämme ensiapu- ja työturvallisuuskoulutusta säännöllisesti kaikilla toimialoilla. Henkilöstöllä on mahdollisuus opiskella työturvallisuusasioita sekä valmennuksissa että itseopiskeluna. Työterveys- ja työturvallisuusasiat ovat osa uusien työntekijöiden perehdytystä.

Panostamme henkilöstön kokonaisvaltaisen terveyden edistämiseen ja järjestämme erilaisia hyvinvointia ja terveyttä tukevia ohjelmia, hyvinvointiluennoista pitkäkestoisempiin hyvinvointivalmennuksiin. Tarjolla on esimerkiksi stressinhallintaa, työelämän tasapainoa

ja hyvinvointia tukevaa koulutusta. Sekä digitaalisia tarkastuksia että terveystarkastuskäyntejä tarjotaan säännöllisin väliajoin henkilöstölle.

Vuonna 2019 esimiesten osaamista lisättiin hyvinvointiin ja työkykyyn vaikuttavista tekijöistä. K-Kampuksella panostettiin monipuolisesti henkilöstön hyvinvointia tukeviin tilaratkaisuihin ja liikkuen töihin -konseptiin, jolla tuettiin muun muassa pyörällä töihin liikkumista.

Tarjoamme kauppiaille ja kaupan työntekijöille työturvallisuuskoulutusta ja järjestämme työturvallisuusluentoja osana oppilaitosyhteistyötä.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Työhyvinvointi ja työkyky

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2019	SUUNNITELMAT 2020
Parannamme työmotivaatiota ja -viihtyvyyttä.	Otimme Suomessa käyttöön K Well -toimintamallin, joka korostaa omia vaikutusmahdollisuuksia hyvinvointiin ja kokoaa kattavasti hyvinvointia tukevat toimintamallit ja työnantajan palvelut yhteen.	Laajennamme K Well -toimintamallia soveltaen sitä eri liiketoimintoihin ja yhdistämme sen osaksi muun muassa esimiesvalmennuksia. Panostamme erityisesti mielen hyvinvoinnin tukemiseen ja palveluihin.
Vähennämme sairauspoissaoloja, työtapaturmia ja ennenaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrää.	Kehitimme uuden työkyvynjohtamisjärjestelmän, uudistimme työkykyjohtamisen prosessit ja käynnistimme muutokseen liittyvän käyttöönoton viestinnän sekä esimiesvalmennukset. Arvioimme psykososiaalisen kuormittuneisuuden yhteisellä mittaristolla osana henkilöstötutkimustamme.	Otamme Suomen-toiminnoissa käyttöön uuden työkyvynjohtamisjärjestelmän ja uudet prosessit. Työtapaturman aiheuttama työkyvyttömyysuhan seuranta toteutuu samassa prosessissa. Norjassa on käytössä oma järjestelmä työturvallisuuden hallintaan.

Muuttuva toimintaympäristö edellyttää jatkuvaa osaamisen kehittämistä

404-1 404-2

Henkilöstön osaamisen systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kaupan alan murros, digitalisaatio ja työelämän jatkuva muutos ohjaavat kehitystarpeita.

Osaamisen kehittämisen painopistealueita K-ryhmässä ovat:

- Lähiesimiestyö ja johtaminen
- Tietotyö
- Vuorovaikutus ja itsensä johtamisen taidot
- Kaupan koulutukset: myynti-, palvelu- ja tuoteosaaminen

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Osaamisen kehittäminen

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2019	SUUNNITELMAT 2020
Käymme kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vuosittain.	Kehityskeskustelut ovat keskeinen osa suorituksen johtamisen malliamme. Noin 85 % henkilöstöstämme on käynyt keskustelun tavoitteistaan ja kehittymisestään.	Jatkamme tavoite- ja kehityskeskustelujen ohjeistusta ja valmennusta esimiehille ja henkilöstölle.
Koulutamme esimiehiämme säännöllisesti.	Järjestimme Suomessa kaikille esimiehille suunnatun esimiesvalmennuksen uusista johtamisen kulmakivistä; valmennukseen osallistui 1 218 henkilöä.	Jatkamme systemaattista esimiestyön kehittämistä valittujen painopisteiden pohjalta.

Lähiesimiestyön ja johtamisen kehittäminen

Esimiehille tarjotaan suuri määrä erilaisia, päivittäistä esimiestyötä tukevia valmennuksia.

Vuonna 2019 järjestimme Suomessa kaikille esimiehille suunnatun esimiesvalmennuksen, jossa käytiin läpi Keskon uudet johtamisen kulmakivet ja jossa valmentajina toimivat Keskon konsernijohtoryhmän jäsenet.

K-Citymarket-ketjun johtamiskoulutus saatettiin päätökseen ja yli 300 kaupan esimiestä suoritti johtamisen erikoisammattitutkinnon.

Tietotyö

Tietotyö käsittää tiimityövälineiden, yhteistyön ja palaverikäytäntöjen kehittämisen sekä panostamisen tiedon avoimuuteen. Tietotyön käytännöt ja valitut työvälineet helpottavat päivittäistä työskentelyämme ja palvelevat yhteisen strategiamme tuloksellista toteuttamista. Vuonna 2019 panostimme koulutuksiin sekä tietojärjestelmiin että tietotyön toimintatapoihin liittyen.

Itsensä johtaminen ja vuorovaikutustaidot

Tukeaksemme työhyvinvointia panostamme itsensä johtamiseen ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Vuonna 2019 järjestimme valmennuksia muun muassa itsensä johtamisesta, ajanhallinnasta, verkostossa toimimisesta sekä vaikuttamis- ja neuvottelutaidoista. Kehitimme nuorille, työuraansa aloitteleville työntekijöille suunnatun Työelämätaidot-verkkovalmennuksen.

Kaupan koulutukset

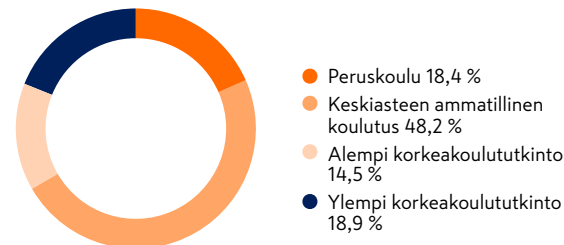
Tarjoamme K-Academyssa kaupan henkilökunnalle ammatillisia koulutuksia valmennuksina ja verkko-opiskelun muodossa sekä mahdollisuutta ammattitutkintojen suorittamiseen. Vuonna 2019 rakensimme yhteistyössä liiketoiminnan ja kauppiaiden kanssa valmiita oppimispolkua myyjille, osastovastaaville ja kauppiaille erilaisiin tilanteisiin sovellettavaksi. Olemme kouluttaneet vuodesta 2018 alkaen työpaikkaohjaajia kauppoihin; vuoden 2019 loppuun mennessä työpaikkaohjaajia on koulutettu yli 700.

Koulutustunnit ja -kustannukset 2019

	2019	2018
Koulutustunteja		
Suomi	74 199	58 191
- naiset ¹	27 281	
- miehet ¹	30 012	
muut maat	64 890	64 331
- naiset ¹	25 163	
- miehet ¹	12 450	
Koulutustunnit työntekijää kohti		
Suomi	7,3	5,9
- naiset ¹	4,4	
- miehet ¹	4,7	
muut maat	6,1	6,6
- naiset ¹	5,4	
- miehet ¹	1,8	
Koulutuskustannukset, milj. €		
Suomi	2,3	2,7
muut maat	0,6	0,4
Koulutuskustannukset työntekijää kohti, €		
Suomi	224	277
muut maat	60	45

¹ ei sisällä eLearning-koulutuksia

Koulutusjakauma 31.12.2019, %

Ei sisällä Ruotsin ja Norjan koulutusjakaamaa

Kehityskeskustelut ja suorituksen arviointi työtyytyväisyyden työkaluina

404-3

Henkilöstömme saa palautetta suoriutumisestaan ja kehittymismahdollisuuksistaan vuosittain käytävissä keskusteluissa. Tavoitteiden asettaminen, kehityskeskustelut sekä suorituksen arviointi ovat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa.

Kehityskeskusteluissa keskustellaan henkilön osaamisesta ja motivaatiosta, uratoiveista, esimiestyön ja työyhteisön toimivuudesta ja kehittämisestä sekä tehdään henkilökohtainen kehityssuunnitelma. Vuonna 2019 kehityskeskustelussa otettiin käyttöön ammatilliset osaamiset, joiden tasoa arvioitiin ja tätä keskustelua hyödynnettiin kehityssuunnitelmia tehtäessä.

Suorituksen arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta edellisen vuoden suoriutumisesta, tukea henkilön kehittymistä ja kannustaa parantamaan suoritusta. Yhdenmukaisilla arviointikriteereillä mahdollistamme tasapuolisen suorituksen ja osaamisen arvioinnin kaikille työntekijöille. Systemaattinen ja hyvin toimiva suorituksen arviointi antaa tärkeää tietoa ja pohjaa muille HR-prosesseille.

Henkilöstötutkimus toiminnan kehittämisen työkaluna

Henkilöstötutkimus on yksi keskeisimmistä toimintatapojen ja esimiestyön kehittämisen välineistä ja yksi tapa kuunnella henkilöstön näkemyksiä. Vuonna 2019 konsernin yhteinen henkilöstötutkimus tehtiin Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Puolassa ja Baltian maissa.

Vuoden 2019 henkilöstötutkimukseen vastasi 10 761 Keskon työntekijää ja vastausprosentti oli 75 %. Tutkimukseen lisättiin työntekijöiden psykososiaalista kuormitusta mittaavat kysymykset sekä esimiestyön eri osa-alueita kuvastavat johtamisen kulmakivien indeksit. Konsernitasoisissa tuloksissa kehitystä edellisestä, vuoden 2017 tutkimuksesta oli tapahtunut erityisesti yhteistyössä tiimien ja yksiköiden välillä sekä kehittymismahdollisuuksissa.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: Suorituksen johtaminen

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2019	SUUNNITELMAT 2020
Tunnetta työmme tavoitteet ja saamme palautetta suoriutumisestamme.	Vuoden 2019 henkilöstötutkimuksen mukaan 93 % henkilöstöstämme ymmärsi, miten oma työpanos vaikutti oman yksikön tavoitteiden saavuttamiseen. Noin 60 % henkilöstöstä sai esimieheltään säännöllistä palautetta työsuorituksestaan.	Edistämme esimiesten kykyä antaa palautetta panostamalla siihen osana suorituksen johtamista ja esimiesvalmennuksia. Kehitämme tulospalkkiomalleja edelleen palvelemaan liiketoimintaa entistä paremmin.

Edistämme tasa-arvoa ja monimuotoisuutta

405-1 406-1

Nollatoleranssi syrjinnälle

Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, syrjimättömyys sekä yhdenvertaisuus ovat tärkeitä periaatteita, joita Keskosssa noudatamme. Kesko Oyj ja sen tytäryhtiöt Suomessa tekevät lakisäätiset yhtiökohtaiset henkilöstö-, koulutus- ja tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä määrittelevät parannustavoitteet.

Keskosssa toimii yhdenvertaisuussuunnitelman mukainen työnantajan, henkilöstön ja työsuojelutoiminnan edustajista koostuva ryhmä, joka käsittelee konsernin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioita. Vuonna 2019 järjestimme työryhmän jäsenille koulutusta liittyen henkilöstön monimuotoisuuteen

ja mukaanottamiseen. Koulutuksissa käsiteltiin muun muassa ennakkoluuloja ja arvostavaa kohtaamista. Lisäksi toimimme Helsinki Pride 2019 -yhteistyökumppanina työryhmän suosituksesta ja otimme näin kantaa seksuaali- ja sukupuoliyhteisöihin kohdistuvaan syrjintään.

Vuonna 2019 tiedossamme ei ollut yhtään syrjintätapausta.

Monimuotoinen työyhteisö

Syksyllä 2019 valmistelimme monimuotoisuusvalmennusohjelmaa työyhteisöjen käyttöön työntekijälähettiläsmallin kehitystyöllä. Merkittävin resursointi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustoimintaan oli henkilöstövastuullisuuden asiantuntijan rekrytointi koordinoimaan ja toteuttamaan teemaan kuuluvia hankkeita ja valmistelemaan henkilöstövastuullisuuden ohjelmakokonaisuutta.

Keskon hallituksen monimuotoisuuspolitiikan mukaisesti Keskon tavoitteena on tasapainoinen sukupuolijakauma hallituskokoonpanossa. Vuoden 2019 lopussa Keskon hallituksen seitsemästä jäsenestä kaksi oli naisia ja konsernijohtoryhmän kahdeksasta jäsenestä naisia oli yksi.

Olemme käynnistäneet viime vuosien aikana useita hankkeita nuorten ja erityisryhmien työllistämiseksi, ja nykyisin heidän työllistämiseensä on pysyvä toimintamalli. Tähän mennessä yli 3 100 kohderyhmän nuorta on saanut K-ryhmästä paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.

Tulevaisuudessa maahanmuuttajat ovat entistä tärkeämpi kohderyhmä kaupan alalla palvelutehtävissä. Tällä hetkellä eniten maahanmuuttajataustaisia henkilöitä työskentelee K-ryhmän kaupoissa ja varastoissa.

Maahanmuuttajataustaisten työllistäminen edellyttää kaupalta uudistumista; esimerkiksi muuta kuin suomea äidinkielenä puhuvien tarpeet tulee huomioida ohjeistuksissa ja johtamisessa.

Eri-ikäiset työntekijät ovat voimavara

Suomessa henkilöstön keski-ikä oli 37,4 vuotta vuonna 2019. Muissa maissa henkilöstön keski-ikä vaihteli 35 vuodesta 45 vuoteen.

Pitkät työurat eivät ole harvinaisia: 1 059 henkilöä Suomessa on työskennellyt Keskosssa yli 25 vuotta. Yli 10 vuotta Keskosssa työskennelleitä oli 34,7 % ja alle 10 vuotta 65,3 % Suomessa ja vastaavasti 18,8 % ja 81,2 % muissa maissa.

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN:

Ihmisoikeudet ja tasa-arvo

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2019	SUUNNITELMAT 2020
Kunnioitamme ihmisoikeuksia ja huomioimme ne kaikessa toiminnassamme.	Katselmoimme ihmisoikeussitoumuksemme ja -arviointimme . Järjestimme valmennusta konsernimme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusryhmän jäsenille monimuotoisuudesta ja mukaanottamisesta.	Osana konsernin henkilöstövastuullisuustyötä rakennamme henkilöstön monimuotoisuuden ja mukaanottamisen ohjelman järjestämällä muun muassa sidosryhmäkuulemisia.
Edistämme sukupuolten tasa-arvon toteutumista omassa toiminnassamme ja toimitusketjuissamme.	Avasimme kesäpäiväkodin Onniselle ja K-Rautoihin työmaavälisissä toimittavan kiinalaisen tehtaan yhteyteen yhdessä lasten oikeuksia ajavan CCR CSR -järjestön kanssa.	

Edistämme palkkatasa-arvon toteutumista

405-2

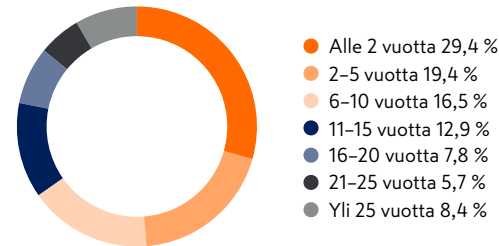
Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 40 578 euroa, Ruotsissa 38 282 euroa, Norjassa 54 355 euroa, Virossa 17 533 euroa, Latviassa 16 056 euroa, Liettuaissa 18 219 euroa, Puolassa 18 881 euroa ja Valko-Venäjällä 5 340 euroa. Kesko-konsernin toiminta on monialaista, joten keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta. Työehtosopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien, kuten myyjien ja varastotyöntekijöiden, kohdalla käytetään työehtosopimusten luokittelun mukaisia palkkaryhmiä ja -taulukkoita. Palkkaukseen vaikuttavat myös tehtävään perustuvat vastuulisät, kokemusvuodet sekä maantieteelliset erot palkkamarkkinoilla.

Ylempien toimihenkilöiden palkka määräytyy tehtävän ja työn vaatavuuden ohella muun muassa osaamisen, kokemuksen, suorituksen ja tulosten perusteella. Keskolla on käytössä tehtävien vaatavuusluokittelujärjestelmä.

Vaatavuusluokitelluissa tehtävissä ylimmän johdon ja keskijohdon osalta naisten palkka on 97 % miesten palkasta vastaaviin tehtäviin verrattuna, esimiesten ja asiantuntijoiden osalta 98 %. Kokonaisuudessaan naisten palkka on 98 % miesten palkasta vastaaviin tehtäviin verrattuna.

Vuosittaisten yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien osana tarkastellaan palkkauksen tasa-arvoa. Sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä eikä merkittäviä eroja

Palvelusvuodet Suomessa 2019, %

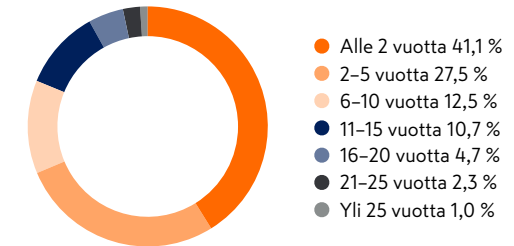
Naisten ja miesten %-osuus henkilöstöstä, Suomi

	Naiset	Miehet
Kokoaikaiset	35,5	64,5
Osa-aikaiset	70,8	29,2
Vakituiset	49,7	50,3
Määräaikaiset	47,8	52,2
Esimiehet	43,7	56,3

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, Suomi

	2019	2018	2017
Ylin johto	27,5	28,6	28,3
Keskijohto	27,8	23,3	22,6
Esimiehet ja asiantuntijat	47,1	46,8	45,2
Työntekijät ja toimihenkilöt	50,4	53,5	58,4
Yhteensä	49,3	51,8	55,5

Palvelusvuodet muissa toimintamaissa 2019, %

Naisten ja miesten %-osuus henkilöstöstä, muut toimintamaat

	Naiset	Miehet
Kokoaikaiset	43,8	56,2
Osa-aikaiset	38,8	61,2
Vakituiset	44,2	55,8
Määräaikaiset	30,5	69,5
Esimiehet	41,6	58,4

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, muut maat

	2019	2018	2017
Ylin johto	12,5	12,5	0,0
Keskijohto	39,8	42,3	56,2
Esimiehet ja asiantuntijat	47,4	51,8	49,1
Työntekijät ja toimihenkilöt	36,2	39,3	41,6
Yhteensä	40,0	43,6	46,7

ole havaittu vertailukelpoisten tehtävien osalta. Tasa-arvosuunnitelmissa pyritään edistämään palkkatasa-arvon toteutumista.

K Code of Conduct -ohjeistus velvoittaa sekä omaa henkilöstöä että yhteistyökumppaneita

205-1 205-2 205-3

K Code of Conduct -ohjeiston avulla varmistamme, että kaikilla Keskosssa on sama näkemys arvoista ja periaatteista, jotka ohjaavat päivittäistä työtämme. Periaatteet ovat samat jokaiselle keskolaiselle kaikissa toimintamaissamme.

Edellytämme vastuullista toimintatapaa myös yhteistyökumppaneiltamme.

Kesko edellyttää myös sopimus Kumppaniensa noudattavan K Code of Conductia. Konserniohjeistuksen mukaisesti K Code of Conductia koskevat sopimusehdot tulevat lisättyä sopimukseen, joilla Kesko-konsernin yhtiöt hankkivat tuotteita ja palveluita konsernin ulkopuolelta.

Käsitlemme korruptioon liittyviä riskejä osana Kesko-konsernin riskienhallintaa. Tunnistamme,

arvioimme, hallitsemme, seuraamme ja raportoimme keskeisiä riskejä, myös korruptioriskejä, säännöllisesti osana liiketoimintaa kaikissa toimintamaissa. Vuonna 2019 päivitimme lisäksi erillisen konsernitason compliance-riskiarvion, jossa arvioimme korruptioriskiä lainsäädännön ja regulaation noudattamisen näkökulmasta. Merkittävimmät korruptioriskit liittyvät kiinteistö- ja kauppapaikkahankkeisiin sekä tavaroiden ja palveluiden hankintaan.

Keskon korruptionvastaiset periaatteet sisältyvät vuonna 2016 julkaistuu K Code of Conduct -ohjeistukseen. Ohjeistus ja sivusto on julkaistu kaikkien toimintamaiden kielillä. Siitä on omat versiot sekä henkilöstölle että yhteistyökumppaneille. Veloitamme Kesko-konsernin koko henkilöstön vuosittain kuittaamaan sitoutuvansa noudattamaan K Code of Conductia. Olemme tehneet henkilöstöllemme eLearning-koulutuksen helpottamaan K Code of Conductin sisäistämistä. Lisäksi olemme järjestäneet vuosittain Keskon toimintamaissa yksiköiden ja maayhtiöiden johdolle K Code of Conduct -koulutusta, jossa painopistealueena on korruption vastustaminen.

Keskon yritysturvallisuustoiminnan yhtenä painopistealueena vuonna 2019 oli väärinkäytösten ennaltaehkäiseminen. Vuoden aikana tietoon tulleet väärinkäytösepäilyt eivät liittyneet korruption.

Keskossa on käytössä koko konsernin kattava SpeakUp-ilmoituskanava, jonka kautta henkilöstö

VASTUULLISUUSOHJELMAN EDISTYMINEN: K Code of Conduct

TAVOITE	SAAVUTUKSET 2019	SUUNNITELMAT 2020
Koko henkilöstömme noudattaa K Code of Conductia.	Veloitamme koko henkilöstön kaikissa toimintamaissa kuittaamaan vuosittain sitoutuvansa noudattamaan K Code of Conduct -ohjeistoa. Vuonna 2019 vuosikuittauksen tehneiden määrä oli 82 % henkilöstöstä.	Jatkamme vuosihyväksyntäkierroksen systematisointia ja edistämme K Code of Conductiin sitoutumista esimiestyön, koulutusten ja jatkuvan esilläpidon keinoin. Vuosihyväksyntäprosessin viemistä osaksi K Success Factors -henkilöstöjärjestelmää testataan Suomessa.
Järjestämme säännöllistä koulutusta K Code of Conductista.	Julkaisimme Kertaa K Code of Conduct -verkkokoulutuksen kaikissa toimintamaissa lokakuussa. Vuoden loppuun mennessä koulutuksen oli suorittanut 4 617 henkilöä. Järjestimme Keskon Ruotsin-toimintojen ja Kespron avainhenkilöille K Code of Conduct -tilaisuudet, joissa käsiteltiin muun muassa korruption ja väärinkäyttöihin liittyviä aiheita.	Jatkamme systemaattisesti K Code of Conductin tunnettua edistäviä toimenpiteitä. Pidemmän K Code of Conduct -eLearning-koulutuksen lisäksi tavoitteena on julkaista kahden vuoden välein eri teemoihin keskittyvä lyhyempi kertauskurssi. Viestinnän ja jalkautuksena tukena toimii aktiivinen K Code of Conduct -lähettiläsverkosto.

ja yhteistyökumppanit voivat ilmoittaa K Code of Conductin vastaisesta toiminnasta. Vuonna 2019 SpeakUp-ilmoituskanavan kautta tuli 28 ilmoitusta (2018: 11), jotka liittyivät muun muassa esimiestoimintaan, kauppojen toimintaan ja asiakkaiden saamiin tietojenkalasteluviesteihin.

Vuonna 2019 tietoon ei tullut korruptioon liittyviä oikeustapauksia, joissa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

Järjestäytymisvapaus tärkeänä arvona

407-1

Työntekijöiden järjestäytymisvapaus on keskeinen hyvinvointiyhteiskunnan tunnusmerkki. Kesko kunnioittaa henkilöstönsä oikeutta järjestäytyä.

EU-maissa (Suomi, Ruotsi, Viro, Latvia, Liettua, Puola) ja Norjassa olevissa toiminnoissamme emme näe järjestäytymisvapauden tai kollektiivisen neuvotteluoikeuden olevan uhattuna.

Järjestäytymisvapautta tukee myös uudelleen käynnistetty EWC (European Work Council) -toiminta yhteistyössä Palvelualojen ammattiliitto PAMin kanssa. Syksyllä 2019 järjestettiin EWC-toiminnan kansainvälinen kokous, johon osallistui henkilöstömme edustajat Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Puolasta sekä Baltian maista.

Koko henkilöstöstämme 50 % kuuluu työehtosopimusten piiriin.

Baltian maissa ja Puolassa ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Riskimaatavarantoimittajiemme työntekijöiden järjestäytymisen valvonta ja korjaustoimenpiteet sisältyvät sosiaalisen vastuun auditointeihin.

Irtisanomisajat ja uudelleenjärjestelytilanteet

402-1

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan paikallista työlainsäädäntöä tai työehtosopimuksessa määriteltyjä irtisanomisaikoja.

Suomessa irtisanomisaika on kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen riippuen työsuhteen pituudesta. Uudelleenjärjestelytilanteita koskevat keskeiset säädökset on ilmaistu laissa yhteistoiminnasta yrityksissä, jonka mukaan uudelleenjärjestelytilanteissa työnantajan on ilmoitettava neuvottelujen perusteella harkittavista päätöksistä kohtuullisen ajan kuluessa. Kaupan alan työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja. Irtisanomisissa on noudatettu muutosturvainsäädäntöä tarjoamalla muutosturvavalmennusta sekä tarjoamalla muokattua valmennusohjelmaa niille, jotka eivät olisi oikeutettuja muutosturvavalmennukseen ao. lainsäädännön perusteella.

Ruotsissa lakiin perustuva vähimmäisilmoitusaika organisaatiomuutostilanteissa on 8–24 viikkoa

muutoksen luonteesta riippuen. Myöskään Ruotsissa noudatettavassa työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja.

Norjassa ei ole määritetty tarkkaa vähimmäisilmoitusaikaa organisaatiomuutostilanteissa, mutta sekä lain että työehtosopimuksen mukaan organisaatiomuutoksista tulee ilmoittaa henkilöstölle niin aikaisin kuin mahdollista.

Virossa ja Latviassa vähimmäisilmoitusaika uudelleenjärjestelytilanteissa on neljä viikkoa. Valko-Venäjällä vastaava ilmoitusaika on kahdeksan viikkoa. Näissä toimintamaissa ei ole työehtosopimuksia.

Puolassa vähimmäisilmoitusaika vakituisissa ja määräaikaisissa työsuhteissa on kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen riippuen työsuhteen kestosta. Samat ilmoitusajat ovat voimassa myös uudelleenjärjestelytilanteissa.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN JOHTAMISTAPA JA RAPORTOINTI

SIDOSRYHMÄT JA VUOROVAIKUTUS

K-ryhmä on merkittävä kansainvälinen ja paikallinen toimija, jonka toiminnan vaikutukset ulottuvat koko yhteiskuntaan. Teemme tiivistä yhteistyötä eri sidosryhmiemme kanssa ja tapaamme päivittäin noin 1,5 miljoonaa asiakasta kaupoissamme. Tutkimme sidosryhmiemme näkemyksiä ja toiveita säännöllisesti ja kehitämme toimintaamme heidän odotuksensa huomioiden.

Matti Kalervo
vastuullisuusjohtaja

“

”Tärkein sidosryhmämme on tulevat sukupolvet. Päätökset, joita teemme tänään, vaikuttavat kymmeniä vuosia eteenpäin. Olemme sitoutuneet edistämään YK:n kestävän kehityksen tavoitteita toiminnassamme. Päästötavoitteet, uusiutuva energia, sähköautot ja K-Lataus-verkosto sekä hankintaa ohjaavat kestävän kehityksen linjaukset ovat esimerkkejä siitä, miten suurena toimijana voimme vaikuttaa tulevaisuuteen.”

Keskeiset sidosryhmämme	Sidosryhmän osallistaminen ja vuorovaikutuskanavat	Sidosryhmien keskeisiä huolenaiheita ja mielenkiinnon kohteita vuonna 2019	Näin vastasimme sidosryhmiemme odotuksiin
Asiakkaat	<ul style="list-style-type: none"> Päivittäiset asiakaskohtaamiset Asiakaspalvelukanavat ja -sovellukset Asiakaskyselyt Sosiaalinen media 	<p>Tiedostava kuluttaminen näkyy K-ruokakaupoissa lähiruoan ja eettisen ruoan suosimisena sekä ympäristöystävällisinä valintoina. Kuluttajat haluavat lisää tietoa ruokaostosten ilmastovaikutuksista. Lähde: K:n Ruokailmiöt 2019 -tutkimus ja K-ryhmän trendikatsaus 11/2019</p> <p>Suomi Syö 2019 -tutkimuksen mukaan kasvisruoan käyttö on lisääntynyt ja yli puolet asiakkaista on muuttanut ainakin yhden ruokaan ja ruokailuun liittyvän asian ympäristöystävällisyyttä.</p> <p>Aurinkoenergiaa tuottavien laitteiden ja järjestelmien kasvava kysyntä näkyy Onnisella.</p> <p>Puun kestävä alkuperä kiinnostaa yhä enemmän K-Rautojen asiakkaita.</p>	<p>Lähiruokatreffien avulla pientuottajien tuotteiden valikoima K-ruokakaupoissa kasvaa.</p> <p>K-Ostokset-palveluun tuotiin mahdollisuus tarkastella omien ruokaostosten kotimaisuustasoa ja hiilijalanjälkeä.</p> <p>Kasvipohjaisten tuoretuotteiden ja lihaa korvaavien kasviproteiinituotteiden myynti ja valikoimat kasvoivat K-ruokakaupoissa.</p> <p>Onnisella on tarjolla yhä laajempi valikoima aurinkopaneeliratkaisuja asiakkaiden erilaisiin tarpeisiin.</p> <p>K-Rauta on sitoutunut kasvattamaan PEFC-sertifioitujen tuotteiden määrää valikoimassaan. Vastuullisesta puusta kerrottiin asiakkaille vuoden aikana markkinoinnissa ja viestinnässä, esim.: https://kesko.fi/media/uutiset-ja-tiedotteet/uutiset/2019/sertifiointimerkinta-vahvistaa-asiakkaalle-puun-kestavan-alkuperan/</p>
Sijoittajat, osakkeenomistajat, analyytikot ja muut pääomamarkkinoiden edustajat	<ul style="list-style-type: none"> Yhtiökokous Tulosjulkistukset Tiedotustilaisuudet Sijoittajasivut ja muut digitaaliset kanavat Sijoittajatapaamiset Kyselyt ja arviot 	<p>Analyytikot nostivat ESG-teemat aiempaa vahvemmin osaksi osaketutkimusta.</p> <p>Sijoittajatapaamisissa kysyttiin, mitä toimenpiteitä teemme ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.</p> <p>Myös Science Based Targets -päästötavoitteet ja niiden eteneminen kiinnostivat.</p>	<p>Keskon hallitus nosti keväällä 2019 Keskon strategian painopisteisiin vastuullisuuden ja ilmastomuutoksen hillitsemisen.</p> <p>Rakensimme yhdessä Luonnonvarakeskuksen (Luken) kanssa hiilineutraalin ruokakaupan toimintamallin.</p> <p>Jatkamme työtämme päästöjen vähentämiseksi lisäämällä uusiutuvan energian käyttöä ja parantamalla energiatehokkuutta.</p>
Keskon henkilöstö ja potentiaaliset työntekijät	<ul style="list-style-type: none"> Suoritus ja osaaminen: henkilöstötutkimus, kehityskeskustelu ja päivittäinen vuorovaikutus Yhteistoiminta henkilöstön kanssa Työyhteisöviestintä ja henkilöstön palaute- ja keskustelukanavat SpeakUp-ilmoituskanava K Code of Conduct Opiskelijatilaisuudet ja rekrytointitapahtumat 	<p>Noin 1 800 työntekijän muutto uuteen päätoimitaloon K-Kampukselle kesällä 2019 herätti runsaasti kysymyksiä monitilatoimiston käytännöistä.</p> <p>K-Kampus herätti paljon kiinnostusta myös opiskelijatilaisuuksissa. Opiskelijoita kiinnostivat erityisesti K-ryhmän vastuullisuustyö, K Trainee -ohjelma ja kaupan alan digitaalinen kehitys.</p>	<p>Henkilöstölle järjestettiin työtapojen muutokseen liittyen valmennuksia ja infotilaisuuksia. Henkilöstön tyytyväisyys muuttojen jälkeen on ollut hyvä (4 asteikolla 1–5).</p> <p>Laajensimme valtakunnallista yhteistyökorkeakoulujen verkostoa ja otimme käyttöön uuden oppilaitoslähettiläsmallin.</p>

Keskeiset sidosryhmämme	Sidosryhmän osallistaminen ja vuorovaikutuskanavat	Sidosryhmien keskeisiä huolenaiheita ja mielenkiinnon kohteita vuonna 2019	Näin vastasimme sidosryhmiemme odotuksiin
Kauppiaat ja kaupan henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> Kauppiastapaamiset ja -kokoukset Sähköiset viestintäkanavat sekä yhteinen ammattilehti K-kauppiaiden ja K-kaupan vastuulliset toimintaperiaatteet (K Code of Conduct) K-ryhmän yhteinen ammattitapahtuma K-Team Päivät 	<p>Ammattitaitoisen kaupan alan henkilökunnan saatavuus puhutti kauppiaita edelleen.</p> <p>Huoli ilmastonmuutoksesta on nostanut turvalliset ja kestävästi tuotetut valikoimat kauppoissa entistäkin tärkeämpään asemaan.</p>	<p>Kauppoihin on koulutettu yli 730 työpaikkaohjaajaa vuosina 2018–2019. K-ryhmän yhteisen koulutusportaalin k-academy.fi:n tunnetuksi tekemistä ja kehittämistä jatkettiin. Yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa jatkui tiiviinä.</p>
Tavarantoimittajat ja palveluntuottajat	<ul style="list-style-type: none"> Tavarantoimittajakohtaamiset ja kumppanitilaisuudet K Code of Conduct ja vastuullisen hankinnan periaatteet Hyvien kauppataapojen mukainen yhteistyö Auditoinnit ja koulutukset 	<p>Päivittäistavarakaupan tavarantoimittajia puhuttaneita aiheita olivat Tuottajalle kiitos -toimintamallimme, ruoan ja kaupan ilmastovaikutukset, muovi- ym. pakkaukset ja tiedostava kuluttaminen.</p>	<p>Tuottajalle kiitos -tuotteiden määrä kasvoi ja toimintamallin kautta on kerätty yli 3 milj. euroa tukea suomalaisille ruoantuottajille.</p> <p>Uudistimme päivittäistavarakaupan omien tuotemerkkien pakkauksia ja vähensimme niissä muovivaikutusta.</p> <p>Haemme jatkuvasti yhdessä tavarantoimittajiemme kanssa uusia malleja helposti kierrätettävien tai uudelleen käytettävien pakkausten sekä kiertotaloustuotteiden saamiseksi valikoimiimme.</p>
Yhteiskunta (media, viranomaiset, kansalais- ja muut järjestöt ja ammattiyhdistykset)	<ul style="list-style-type: none"> Tapaamiset Mediatilaisuudet ja -kyselyt Toiminta järjestöissä Kansalaisjärjestöjen kyselyt 	<p>K-ryhmän toiminta vaikuttaa laajalti yhteiskuntaan. Haluamme olla aktiivisesti mukana yhteiskunnallisessa keskustelussa ja kehittää uusia ratkaisuja.</p> <p>K-ryhmä haluaa osaltaan olla tukemassa demokratian toteutumista. Vaalivuosina puolueille ja ehdokkaille annetaan tasapuolisesti mahdollisuus järjestää vaalitilaisuuksia K-ryhmän kauppajon piha-alueilla ja aulatilaisissa. Lopullisen päätöksen kampanjoinnista kaupan yhteydessä tekee aina paikallinen kauppias.</p> <p>Mediakyselyissä vastuullisuusaiheista nousivat eniten esiin ilmastonmuutos, vegetrendi ja kasviproteiinituotteet sekä muovin vähentäminen.</p> <p>Vastasimme vuoden aikana kansalaisjärjestöjen kyselyihin, jotka koskivat muun muassa kahvi- ja teeviljelmien työoloja sekä vaatebrändien vastuullisuutta.</p>	<p>Keväällä 2019 järjestämämme Kaupan päivä toi liike-elämän ja politiikan asiantuntijat yhteen keskustelemaan keinoista rakentaa yhdessä kestävämpää tulevaisuutta.</p> <p>Suomessa keväällä 2019 pidettyjen eduskuntavaalien ja eurovaalien yhteydessä tiedotimme linjauksesta kaikkia eduskuntapuolueita ja niiden kampanjoinnista vastaavia työntekijöitä. Viestimme somekanavissa äänestysaktiivisuuden lisäämiseksi.</p> <p>Kerroimme vastuullisuusaiheista aktiivisesti eri viestintäkanavissamme, esim.: https://kesko.fi/media/teemat/ilmastonmuutos/ https://www.k-ruoka.fi/artikkelit/arki/kasvisruoat https://kesko.fi/media/teemat/fiksummin-muovia/</p> <p>Jatkoimme hankintaprosessiemme kehittämistä ja toimitusketjujen läpinäkyvyyden parantamista. Julkaisimme kaakaolinjauksen ja valmistelimme puuvillalinjausta.</p>

JOHTAMISTAPA

HYVÄ HALLINTO JA TALOUS		ASIAKKAAT
Olennaiset näkökohdat	Taloudelliset tulokset Välilliset taloudelliset vaikutukset Korruptionvastaisuus Kilpailun rajoitukset Määräystenmukaisuus Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit Asiakkaiden yksityisyyden suoja	Asiakkaiden terveys Tuoteturvallisuus
Politiikat ja sitoumukset	Laskentaperiaatteet Kesko-konserni noudattaa EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS). Hallinnointiperiaatteet Riskienhallintaperiaatteet Hyvän kauppataavan periaatteet elintarvikeketjussa K Code of Conduct Tietosuojapolitiikka	
Seuranta- ja valvontajärjestelmät	Taloudellinen raportointi ja suunnittelu Määräystenmukaisuus: compliance-ohjelmat Väärinkäytösten estäminen: sisäinen tarkastus; K Code of Conduct Riskienhallinta Asiakkaiden yksityisyyden suoja	Keskon tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavarakaupan omien merkkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuutta ja laatua.
Ohjelmat, projektit ja aloitteet		Ruokakauppatoiminnoissa on käytössä Hymy-asiakasपालातेjärjestelmä. Keskon ketjujen palvelutasoa, tunnettuutta ja ketjuihin liittyviä mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Samoin toimitaan K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmän ja päivittäistavarakaupan omien tuotemerkkien kanssa. Ruokakaupassa ja rautakaupassa mitataan myös kauppataason asiakastytyväisyyttä asiakastytyväisyytustutkimuksilla ja mystery shopping -menetelmällä.
Valitusmekanismit	Henkilökunta voi esittää kysymyksiä ja kehitysehdotuksia oman esimiehensä lisäksi sähköisen keskustelukanavan kautta nimellä tai nimettömänä. SpeakUp-ilmoituskanava.	Plussa.com K-Kuluttajapalvelu Ketjujen asiakasपालातेjärjestelmät
Laskentarajat	Hallinto: Kesko Talous: Kesko	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus: Keskon omat tuotemerkit ja oma maahantuonti Tuote- ja palvelutiedot: Keskon omat tuotemerkit ja oma maahantuonti Markkinointiviestintä: Kesko Määräystenmukaisuus: Kesko

YHTEISKUNTA

Olellaiset näkökohdat

Hankinnan ostokäytännöt

Politiikat ja sitoumukset

Kesko edellyttää, että sen yhteistyökumppanit toimivat **K Code of Conduct -toimintaohjeiston** mukaisesti. Lisäämme K Code of Conduct -sopimuslausekkeen Kesko-konsernin yhtiöiden tekemiin sopimuksiin, joilla konserniyhtiöt hankkivat tuotteita tai palveluja konsernin ulkopuolisilta tahoilta.

Hyvän kauppatajan periaatteet elintarvikeketjussa

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Toimintaympäristössä ja K-ryhmässä tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja/tai resursseja.

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

Tuottajalle kiitos

Valitusmekanismit

SpeakUp-ilmoituskanava

Laskentarajat

Taloudelliset tulokset: Kesko
Välilliset taloudelliset vaikutukset: K-ryhmä
Ostokäytännöt: K-ryhmä

TYÖYHTEISÖ

Työllistäminen
Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet
Työterveys ja -turvallisuus
Koulutus
Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet
Tasa-arvoinen palkitseminen
Työoloihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit

K Code of Conduct
Henkilöstöpolitiikka

Työsuojelu ja HR

K Well -hyvinvointimalli
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusryhmä TASY
Nuorten työllistäminen K-ryhmässä

Henkilökunta voi esittää kysymyksiä ja kehitysehdotuksia oman esimiehensä lisäksi sähköisen keskustelukanavan kautta nimellä tai nimettömänä.

SpeakUp-ilmoituskanava

Työyhteisö: Kesko

VASTUULLINEN HANKINTA JA KESTÄVÄT VALIKOIMAT

Olellaiset näkökohdat

Tuotteiden ja palvelujen tiedot ja määräystenmukaisuus
Asiakkaiden terveys ja turvallisuus
Toimittajien työolojen arviointi
Ihmisoikeudet
Markkinointiviestintä

Politiikat ja sitoumukset

Keskon ostotoiminnan periaatteet
K-ryhmän muovilinjaus
K-ryhmän eläinsuojelulinjaus
Tuoteryhmäkohtaiset **kestävän kehityksen linjaukset**
Kodintekstiilejä, vaatteita, nahkatavaraa, kenkiä ja verhoiluja huonekaluja koskeva Keskon kemikaalipolitiikka

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Keskon hyväksymät riskimaatuotantoon liittyvät sertifiointi- ja auditointijärjestelmät.

Tavarantoimittajasopimuksissa edellytetään, että tavarantoimittajat noudattavat **K Code of Conductin** ja **amfori BSCI:n Code of Conductin** periaatteita.

Keskon päivittäistavara-kauppa edellyttää, että sen omien merkkituotteiden valmistajilla ja tuottajilla on kansainvälinen elintarviketurvallisuussertifiointi. Keskon päivittäistavara-kauppa hyväksyy muun muassa seuraavat auditointimenettelyt: BRC, IFS, ISO/FSSC 22000, SQF1000/2000 sekä GlobalGAP tai Laatutarha.

Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavara-kaupan omien merkkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuutta ja laatua. Kaikilla elintarviketoiminnoillamme on omavalvontasuunnitelma. Laboratorio on FINAS-akkreditointipalvelujen akkreditoima testauslaboratorio T251, joka on hyväksytty SFS-EN ISO/IEC 17025 -standardin mukaiseksi.

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

Vastuullisen hankinnan opas
The Center for Child Rights and Corporate Social Responsibility

Valitusmekanismit

K-Kuluttajapalvelu
Ketjujen asiakaspalautejärjestelmät
SpeakUp-ilmoituskanava

Laskentarajat

Määräystenmukaisuus: Kesko
Tuoteturvallisuus: Keskon omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Hankinnan sosiaalinen vastuu (1st tier): Kesko

YMPÄRISTÖ

Energia
Vesi
Luonnon monimuotoisuus
Päästöt
Jätteet
Ruokahävikki

K-ryhmän ympäristö- ja energiapolitiikka
YK:n Global Compact -aloite
YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet

Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä
EnerKey.com-seurantajärjestelmä
Onnisen kaikki toiminnot kaikissa toimintamaissa ovat ISO 14001 -sertifioituja.
Kesko Logistiikan toiminnot ovat ISO 14001 -sertifioituja.

Science Based Targets
Kaupan alan **energiatehokkuussopimuksen toimenpideohjelma vuosille 2017-2025**
amfori Business Environmental Performance Initiative (BEPI) -aloite
Keskon puu- ja paperilinjaus
K-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus
RSPO
Suomalainen soijasisäntö ja RTRS

SpeakUp-ilmoituskanava

Energia ja vesi: Kesko
Luonnon monimuotoisuus: Kesko
Päästöt: Scope 1 ja 2: Kesko; Scope 3: K-kaupat ja toimitusketju
Jätteet: Suomi: Keskon varastotoiminnot; muut toimintamaat: kaupat
Ruokahävikki: Keskon päivittäistavara-kaupan toimiala ja K-ruokakaupat

RAPORTOINTIPERIAATTEET

Raportoinnissa noudatetaan GRI-standardeja

Kesko on raportoinut toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI:n) laatiman kestävän kehityksen raportointiohjeiston mukaisesti vuosittain vuodesta 2000 lähtien. Keskon vuosiraportin Kestävä kehitys -osio noudattaa GRI-standardeja ja kattaa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun keskeisimmät osa-alueet. **GRI-indeksissä** on mainittu jokaisen raportoidun standardin osalta, minkä vuoden standardiversiota raportoinnissa on käytetty.

Vuodesta 2014 alkaen Kesko on vuosiraportissaan soveltanut IIRC:n (International Integrated Reporting Council) <IR> Framework -ohjeistusta.

Kesko soveltaa toiminnassaan AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita: sidosryhmien osallistaminen, olennaisten näkökohtien määrittäminen ja sidosryhmien odotuksiin vastaaminen.

Kesko on huomionnut ISO 26000 -standardin lähdedokumenttina, joka tarjoaa opastusta yhteiskuntavastuuseen.

Tämä raportti on laadittu GRI-standardien peruslaajuuden (Core) mukaisesti. Aihekohtaiset tiedot (Topic-specific Disclosures) on esitetty Keskolle olennaisista näkökohdista. Raportin sisällön vertailu GRI-standardeihin on esitetty **GRI-indeksissä**.

Raportointikielet ovat suomi ja englanti. Raportti julkaistaan pdf-muodossa verkossa.

Raportoinnin varmennus

Vuosiraportin suomenkielisessä Kestävä kehitys -osiossa esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun numeeriset tiedot on varmentanut riippumaton kolmas osapuoli, PricewaterhouseCoopers Oy. Englanninkielisille vastuullisuustiedoille on tehty vastaavuustarkistus.

PricewaterhouseCoopers Oy:n johtopäätökset, havainnot ja suositukset on esitetty **varmennusraportissa**. Toimeksannon varmennuksesta antaa Kesko Oyj:n toimiva johto.

Global Compact -raportointi

Raportissa on kuvaus Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa.

GRI-indeksissä on kerrottu, mitä esitettäviä tietoja (General Disclosures ja Topic-specific Disclosures) on käytetty mittaamaan ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien ja ympäristöperiaatteiden sekä korruptionvastaisten periaatteiden toteutumista.

Raportoinnin sidosryhmät

Useat sidosryhmät käyttävät raporttia tietolähteenään arvioidessaan

Keskon tuloksia vastuullisuuden eri osa-alueilla. Raportin tärkeimmät kohderyhmät ovat sijoittajat, omistajat, analyytikot ja reititajat sekä yhteiskunta (muun muassa media, viranomaiset, oppilaitokset ja kansalaisjärjestöt).

Raportointijakso ja yhteystiedot

Tämä raportti kertoo vuoden 2019 vastuullisuustyön edistymisestä ja tuloksista. Se sisältää joitakin tietoja tammi-helmikuulta 2020.

Vuoden 2018 raportti julkaistiin maaliskuussa 2019.

Vuoden 2020 raportti julkaistaan keväällä 2021.

Raportin aiheisiin liittyviä lisätietoja voi kysyä **Keskon yhteyshenkilöiltä**.

“

Kesko on mukana YK:n Global Compact -aloitteessa ja on kaikissa toimintamaissaan sitoutunut noudattamaan kymmentä yleisesti hyväksyttyä ihmisoikeuksia, työelämää, ympäristöä ja korruptionvastaista toimintaa koskevaa periaatetta.

Mikko Helander,
pääjohtaja

GRI-INDEKSI

KS = Keskon suunta
KK = Kestävä kehitys

HA = Hallinnointi
TP = Tilinpäätös

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
GRI 102 YLEINEN SISÄLTÖ						2016
102-1	Raportoivan organisaation nimi	KS 3				
102-2	Toimialat, brändit, tuotteet ja palvelut	KS 5				
102-3	Organisaation pääkonttorin sijainti	KS 3				
102-4	Toimintamaat	KS 3				
102-5	Organisaation omistusrakenne ja yhtiömuoto	KS 3				
102-6	Markkina-alueet	KS 3				
102-7	Raportoivan organisaation koko	KS 3				
102-8	Tietoa palkansaaajista ja muista työntekijöistä	KK 49-51		Keskon henkilöstössä ei ole itsenäisiä yrittäjiä eikä tavar- ja palveluntoimittajien työvoima tai vuokratyövoima suorita merkittävää osaa työstä. Henkilöstömäärään ei liity merkittävää kausivaihtelua.	x	
102-9	Toimitusketju	KK 18-19				
102-10	Merkittävät muutokset organisaatiossa ja toimitusketjussa	KS 6				
102-11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	KS 14				
102-12	Organisaation hyväksymät tai edistämät ulkopuolisten toimijoiden periaatteet tai aloitteet	kesko.fi vastuullisuus-periaatteet				
102-13	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	kesko.fi toiminta järjestöissä				
102-14	Toimitusjohtajan katsaus	KS 7-9				
102-15	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	KS 14, KS 16				
102-16	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	kesko.fi K Code of Conduct			x	
102-17	Epäilyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	kesko.fi huolenaiheista ja rikkomuksista ilmoittaminen			x	
102-18	Hallintorakenne	HA 5				

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
102-19	Vastuunjako	HA 11-12, kesko.fi vastuullisuuden organisointi				
102-20	Vastuuhenkilöt	Talous- ja rahoitusjohtaja; Johtaja, henkilöstö, vastuullisuus ja aluetoiminnot		Kumpikin johtaja on konsernijohtoryhmän jäsen.		
102-21	Sidosryhmien kuuleminen	KK 64-66				
102-22	Hallituksen kokoonpano	HA 6-13				
102-23	Hallituksen puheenjohtaja	HA 6-13				
102-24	Hallituksen valinta	HA 6-13				
102-25	Eturistiriitojen välttäminen	HA 6-13		Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia.		
102-26	Hallituksen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä	HA 6-13				
102-28	Hallituksen suorituksen arviointi	HA 6-13	Raportoitu ainoastaan hallituksen itsearviointi.			
102-29	Hallituksen rooli vaikutusten ja riskien tunnistamisessa ja hallinnassa	HA 6-13				
102-30	Riskienhallinnan tehokkuuden arviointi	HA 17-18				
102-31	Riskiarviointien frekvenssi	HA 17-18				
102-32	Yritysvastuuraportin katselmointi	HA 9				
102-33	Epäkohtien kommunikointi	HA 16				
102-35	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	HA 22-30				
102-40	Luettelo organisaation sidosryhmistä	KK 64-66				
102-41	Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö	KK 62			x	
102-42	Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet	KK 64-66				
102-43	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	KK 64-66				
102-44	Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet	KK 64-66				

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
102-45	Konsolidoituun konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhtiöt	TP 47–49, TP 113–116				
102-46	Raportin sisällön määrittely	KK 70				
102-47	Olennaiset näkökohdat	kesko.fi vastuullisuuden olennaisuusarvio				
102-48	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	Ei merkittäviä muutoksia.		Laskentamalliin tai tiedonkeruuseen liittyvät muutokset raportoitu aihekohtaisten tietojen yhteydessä.		
102-49	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa ja näkökohtien laskentarajoissa	Ei merkittäviä muutoksia.				
102-50	Raportointijakso	KK 70				
102-51	Edellisen raportin päiväys	KK 70				
102-52	Raportin julkaisu tiheys	KK 70				
102-53	Yhteystiedot, josta kysyä raporttiin liittyviä lisätietoja	kesko.fi yhteystiedot vastuullisuus				
102-54	GRI-standardien mukainen raportoinnin kattavuus	KK 70				
102-55	GRI-sisällysluettelo	KK 71–78				
102-56	Raportoinnin varmennus	KK 79–81				
GRI 103 JOHTAMISMALLI						2016
103-1	Olennaisia näkökohtia koskevat laskentarajat	KK 67–69				
103-2	Johtamismallin komponentit	KK 67–69				
103-3	Johtamismallin arviointi	KK 67–69				
AIHEKOHTAINEN SISÄLTÖ						
Aihekohtainen sisältö raportoidaan olennaisiksi tunnistettujen näkökohtien osalta.						

GRI:N TUNNUS	SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
TALOUDELLISET VAIKUTUKSET						
201	Taloudelliset tulokset					2016
201-1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	KK 7-8, KK 12				
201-2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	KS 14	Riskien ja mahdollisuuksien rahamääräisiä arvioita tai toteutumia ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavilla, koska ilmastonmuutosta on vaikea ennakoita.		x	
201-3	Eläketurvan kattavuus	KK 52				
201-4	Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus	KK 8				
203	Välilliset taloudelliset vaikutukset					2016
203-1	Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut	KK 11				
203-2	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	KK 9-10				
204	Ostokäytännöt					2016
204-1	Ostot paikallisilta toimittajilta	KK 18-19				
205	Korruptionvastaisuus					2016
205-1	Liiketoimintayksiköt, joille tehty korruptioon liittyvä riskianalyysi	KK 61-62	Liiketoimintayksiköiden määrää ja prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa, koska korruptioon liittyvät riskit ovat osa laajempaa liiketoimintariskien arviointia.	Korruptioon liittyviä riskejä käsitellään osana Keskon riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä tunnistetaan ja arvioidaan säännöllisesti vuoden aikana.	x	
205-2	Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus	KK 61-62	Prosenttiosuusia ei ole raportoitu henkilöstöryhmittäin ja maantieteellisesti. Tieto ei ole saatavissa.		x	
205-3	Korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet	KK 61-62			x	
206	Kilpailun rajoittaminen					2016
206-1	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	KK 11				

GRI:N TUNNUS	SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET						
301	Materiaalit					2016
301-3	Kierrätetyt tuotteet ja pakkausmateriaalit	KK 44	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.			
302	Energia					2016
302-1	Organisaation oma energiankulutus	KK 33-34	Osassa Suomen ulkopuolella vuokratiloissa sijaitsevilla kiinteistöissä lämmönkulutus sisältyy vuokraan tai ei ole saatavilla ja lämmönkulutusta ei raportoida.	Kulutusseurantaraportti Suomi Ympäristöprofiili Suomi Muiden toimintamaiden tiedot kootaan yhtiöiden raportoimista polttoaineen- ja ostoenegian kulutustiedoista.	x	
302-2	Organisaation ulkopuolinen energiankulutus	KK 37	Organisaation ulkopuolisesta energiankulutuksesta kerätään rajoitetusti tietoja Scope 3 -tarkastelua varten (305-3).		x	
302-3	Energiaintensiteetti	KK 34		Kulutusseurantaraportti Suomi	x	
302-4	Energiankulutuksen vähentäminen	KK 34-35			x	
303	Vesi					2018
303-1	Vedenkulutus	KK 42	Osassa Suomen ulkopuolella vuokratiloissa sijaitsevista kiinteistöissä vedenkulutus sisältyy vuokraan eikä vesitietoja raportoida.	Kulutusseurantaraportti Suomi Muiden toimintamaiden vedenkulutustiedot kootaan yhtiöiden raportoimista laskutus- ja kulutustiedoista.	x	
304	Luonnon monimuotoisuus					2016
304-2	Toiminnan, tuotteiden ja palveluiden merkittävät vaikutukset	KK 42			x	
304-3	Suojellut ja kunnostetut elinympäristöt	KK 43			x	
305	Päästöt					2016
305-1	Suorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 1)	KK 36		Ympäristöprofiili Suomi Ympäristöprofiili muut maat	x	
305-2	Epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 2)	KK 36		Ympäristöprofiili Suomi Ympäristöprofiili muut maat	x	
305-3	Muut epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 3)	KK 37		Scope 3 Inventory Report	x	
305-4	Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti	KK 37			x	
305-5	Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	KK 38-41			x	
305-7	Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan	KK 37		Ympäristöprofiili Suomi	x	

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
306	Jätevedet ja jätteet					2016
306-2	Jätteet	KK 45			x	
	Ruokahävikki					
-	Ruokahävikki	KK 46-47		Oleellinen esitettävä tieto, jolle ei ole standardia.	x	
308	Tavarantoimittajien ympäristöarvioinnit					2016
308-1	Tavarantoimittajien ympäristöarvioinnit	KK 24	Ei raportoitu prosenttiosuutta. Tieto ei ole saatavissa.			
SOSIAALISET VAIKUTUKSET						
401	Työsuhteet					2016
401-1	Henkilöstön vaihtuvuus	KK 49-51	Ei raportoitu alkaneissa työsuhteissa ikäryhmittäistä lukumäärää, eikä alueittaista suhdelukua. Ei raportoitu henkilöstön vaihtuvuudessa ikäryhmittäistä lukumäärää.		x	
401-2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle	KK 52, kesko.fi edut ja palkitseminen	Lakisääteisen tason ylittäviä etuja ei ole raportoitu yksityiskohtaisesti. Vaihtelevat käytännöt eri toimintamaissa.			
402	Henkilöstön ja johdon väliset suhteet					2016
402-1	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika	KK 62	Lainsäädäntöön perustuvat järjestelyt. Lainsäädäntö ei määritä vähimmäisilmoitusaikoja GRI:n vaatimalla tarkkuudella.		x	
403	Työterveys ja -turvallisuus					2018
403-1	Työterveyden ja -turvallisuuden johtamisjärjestelmät	KK 53-55				
403-2	Vaarojen tunnistaminen, riskien arviointi ja tapausten tutkinta	KK 53-55				
403-3	Työterveyspalvelut	KK 53-55				
403-4	Työntekijöiden osallistuminen, konsultointi ja viestintä työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvissä asioissa	KK 53-55				
403-5	Työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvä koulutus työntekijöille	KK 53-55				
403-6	Työntekijöiden terveyden edistäminen	KK 53-55				

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
403-7	Liiketoimintaan suoraan liittyvien työterveys- ja -turvallisuushaittojen ehkäisy	KK 53-55				
403-8	Työterveyden ja -turvallisuuden johtamisjärjestelmien piirissä olevat työntekijät	KK 53-55	Ei kata koko henkilöstöä, vuokratyöntekijöitä ja urakoitsijoita. Lukumäärää ja prosenttiosuutta ei ole saatavilla.			
403-9	Työtapaturmat	KK 53-55	Ei raportoitu tapaturmatyypeittäin. Ei raportoitu vuokratyöntekijöiden tai urakoitsijoiden osalta. Tiedot eivät ole saatavilla.			
403-10	Työperäiset oireet ja sairaudet	KK 53-55	Ei raportoitu ammattitaudeittain. Ei raportoitu vuokratyöntekijöiden tai urakoitsijoiden osalta. Tiedot eivät ole saatavilla.			
404						2016
404-1	Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden	KK 56-57	Ei raportoitu henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		x	
404-2	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	KK 56-57				
404-3	Kehityskeskustelut ja suoritusten arvioinnit	KK 58	Ei raportoitu sukupuolen mukaan tai henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		x	
405	Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet					2016
405-1	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	KK 59	Ei raportoitu ikäryhmän mukaan. Tieto ei ole saatavissa.		x	
405-2	Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde	KK 60-61			x	
406	Syrjinnän kieltö					2016
406-1	Syrjintätapaukset ja korjaavat toimenpiteet	KK 59			x	
407	Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset					2016
407-1	Toiminnot ja tavarantoimittajat, joiden osalta järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus voivat olla uhattuna	KK 62			x	

TUNNUS	GRI:N SISÄLTÖ	SIJAINTI	PUUTTEET	LISÄTIEDOT	GLOBAL COMPACT	STANDARDIN VERSIO
412	Ihmisoikeusarviointit					2016
412-1	Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi	KK 26	Ei raportoitu prosenttiosuutta. Tieto ei ole saatavilla.	Ihmisoikeusarvio ja ihmisoikeussitoumus koskevat Keskon kaikkia toimialoja ja toimintamaita.	x	
412-2	Henkilöstön ihmisoikeuskoulutukset	KK 26	Ei raportoitu tuntien mukaan tai prosentteina henkilöstöstä. Tieto ei ole saatavilla.		x	
414	Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi					2016
414-1	Tavarantoimittajat, jotka on arvioitu sosiaaliseen vastuuseen liittyvien kriteerien mukaisesti	KK 20-25	Arvioitujen toimittajien prosenttiosuutta ei ole erikseen raportoitu uusista toimittajista, vaan kaikista riskimaatoimittajista.			
414-2	Negatiiviset sosiaaliseen vastuuseen liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	KK 20-25				
415	Poliittinen vaikuttaminen					2016
415-1	Poliittinen tuki	KK 11			x	
416	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus					2016
416-1	Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi	KK 26-28	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.			
416-2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset	KK 26-28				
417	Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio					2016
417-1	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvät informaatio- ja merkintävaatimukset	KK 28-29	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.			
417-2	Tuoteinformaatioon ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten rikkomukset	KK 29				
417-3	Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	KK 29				
418	Asiakkaiden yksityisyyden suoja					2016
418-1	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset	KK 11				
419	Määräystenmukaisuus					2016
419-1	Lakien ja säädösten rikkomukset sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta	KK 11				

RIIPPUMATTOMAN VARMENTAJAN VARMENNUSRAPORTTI

Kesko Oyj:n johdolle

Olemme Kesko Oyj:n (jäljempänä myös Yhtiö) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut raportointikaudelta 1.1.–31.12.2019 Kesko Oyj:n vuosiraportin 2019 ”Keskon suunta” ja ”Kestävä kehitys”-osiossa. Yhtiön GRI-standardien mukaisen raportoinnin ja GRI-sisältöindeksin näkökulmasta varmennuksen kohteena ovat olleet Aihekohtaisten standardien sisältämät taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia koskevat julkaistavat tiedot sekä Yleisten standardien Julkaistavat tiedot 102-8, 102-41 sekä 102-54 (jäljempänä Vastuullisuustiedot).

Toimeksiantomme kohteena on lisäksi ollut AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltaminen Kesko Oyj:ssä rajoitetulla (moderate) varmuuden tasolla.

Johdon vastuu

Kesko Oyj:n johto vastaa Vastuullisuustietojen laatimisesta raportointikriteeristön eli Yhtiön raportointiohjeiden ja Global Reporting Initiativen GRI-standardien mukaisesti. Kesko Oyj:n johto vastaa myös sellaisen sisäisen valvonnan järjestämisestä, jonka se katsoo tarpeelliseksi, jotta on mahdollista laatia Vastuullisuustiedot, joissa ei

ole väärinkäytöksistä tai virheistä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Kesko Oyj:n johto vastaa myös siitä, että Yhtiö soveltaa AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) AccountAbilityn AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:n mukaisesti.

Varmentajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella rajoitetun varmuuden antava johtopäätös Vastuullisuustiedoista ja AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä.

Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksiantostandardin (ISAE) 3000 (uudistettu) ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. Kyseinen standardi edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme toimeksiannon hankkiaksemme rajoitetun varmuuden siitä, onko Vastuullisuustiedoissa olennaista virheellisyttä.

Olemme lisäksi suorittaneet työmme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti. Suorittaaksemme varmennustoimeksiannon Yhtiön kanssa sovitulla tavalla Type 2 -muotoisena AA1000AS (2008) edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu (moderate) varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltais AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita ja etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiantoon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista sekä AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys ja arvioihin riskeistä, että Yhtiö poikkeaa olennaisesti AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta.

Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet Yhtiön ylimmän johdon edustajia.
- Haastatelleet Yhtiön työntekijöitä organisaation eri tasoilta koskien olennaisuutta, sidosryhmien odotuksia, niihin vastaamista sekä sidosryhmävuorovaikutusta.
- Arvioineet sidosryhmien osallistamista ja odotuksiin vastaamista Yhtiön dokumentaation ja sisäisen viestinnän perusteella.
- Arvioineet Yhtiössä olennaisiksi määriteltyjä vastuullisuusnäkökohtia sekä arvioineet vastuullisuusraportointia näiden näkökohtien perusteella.
- Toteuttaneet media-analyysin ja internethaun viittauksista Yhtiöön raportointikaudella.
- Vierailleet Yhtiön pääkonttorissa ja yhdessä toimipaikassa Puolassa.
- Haastatelleet Vastuullisuustietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä konsernitasolla ja vierailumme kohteena olleessa toimipaikassa.
- Arvioineet, miten konsernin työntekijät soveltavat Yhtiön raportointiohjeita ja menettelytapoja.
- Testanneet tietojen oikeellisuutta ja täydellisyyttä alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä otospohjaisesti.
- Testanneet tietojen yhdistelyä ja suorittaneet uudelleenlaskentaa otospohjaisesti.

Rajoitetun varmuuden antava johtopäätös

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella tietoomme ei ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj:n

Vastuullisuustietoja 31.12.2019 päättyneeltä raportointikaudelta olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu asianmukaisesti raportointikriteeristön perusteella.

Tietoomme ei myöskään ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon yhteiskuntavastuutietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat luontaiset rajoitteet.

Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiantomme ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Havainnot ja suositukset

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella raporttoimme seuraavat havainnot ja suositukset, jotka koskevat AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamista Kesko Oyj:ssä. Nämä havainnot ja suositukset eivät vaikuta edellä esittämiimme johtopäätöksiin.

- **Sidosryhmien osallistaminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessit sidosryhmien osallistamiseen, palautteen keräämiseen sekä sidosryhmävuorovaikutukseen. Raportointikauden aikana uuden K-Kampuksen ja uusien työskentelytapojen myötä Yhtiön mahdollisuudet

henkilöstön osallistamiseen vastuullisuustyöhön ovat parantuneet. Suosittelemme, että Yhtiö jatkaessaan sidosryhmiensä osallistamista vastuullisuustyöhön varmistaa samalla osallistamisen maantieteellisen kattavuuden.

- **Olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessi yhteiskuntavastuun näkökohtien olennaisuuden arvioimiseksi ja määrittämiseksi, ja Yhtiö päivittää vastuullisuusohjelmansa säännöllisesti. Suosittelemme, että Yhtiö seuraavassa vastuullisuusohjelman päivityksessä varmistaa sen yhtymäkohdat myös liiketoimintastrategian kannalta olennaisiin asioihin.
- **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:** Yhtiö käy vuoropuhelua sidosryhmiensä kanssa heidän odotustensa tunnistamiseksi sekä kehittää toimintaansa niihin vastaamiseksi. Suosittelemme, että Yhtiö viestiessään sidosryhmille kehittämistyön tuloksista ottaa huomioon sidosryhmien erilaiset tarpeet ja tukee tarpeisiin vastaamista ja viestintää.

Varmentajan riippumattomuus, pätevyys ja laadunvalvonta

Olemme noudattaneet IESBA:n (the International Ethics Standards Board for Accountants) antamien Eettisten sääntöjen tilintarkastusammattilaisille mukaisia riippumattomuusvaatimuksia ja muita eettisiä vaatimuksia. Näiden sääntöjen pohjana olevat perusperiaatteet ovat rehellisyys, objektiivisyys, ammatillinen pätevyys ja huolellisuus, salassapitovelvollisuus ja ammatillinen käyttäytyminen.

Moniammatillisella yritys vastuun ja varmuuden asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksiannon suorittamiseen vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten tietojen varmentamisesta, yritys vastuun strategian ja johtamisen alueella, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä relevantti toimialatuntemus.

PricewaterhouseCoopers Oy soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää. Siihen kuuluu dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, jotka koskevat eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista.

Helsingissä 2.3.2020

PricewaterhouseCoopers Oy

Enel Sintonen	Sirpa Juutinen
Partner, KHT	Partner
Tilintarkastuspalvelut	Sustainability & Climate Change

